

Nr.58 • Oktober 1995

klassee

Maandblad voor Onderwijs in Vlaanderen

**Gevallen
over de
verzekering**

Maandblad voor Onderwijs
in Vlaanderen
Uitgegeven door het Ministerie
van de Vlaamse Gemeenschap
Departement Onderwijs

Nr.58 • Oktober 1995

Hoofdredacteur
Leo Bormans
Produktcoördinator
Diana De Caluwé
Redactie
Patrick De Busscher
Gaby De Moor
Jan T'Sas
Secretariaat
Anny Lecocq

*KLASSE wordt gemaakt door een
autonome redactie.*

Foto's: Luc Daelemans

Cartoons: Camp
Prepress: Artefact

Verantwoordelijke uitgever
Georges Monard

Abonnement (10x per jaar): 600 fr.
Gunsttarief (studenten, enz.): 300 fr.
Alle Vlaamse leerkrachten, PMS-
medewerkers enz. (van elk net en van
elk niveau) krijgen **KLASSE** gratis.
Adreswijzigingen uitsluitend regelen via
de eigen schooladministratie.

KLASSE, Koningsstraat 138, 1000 Brussel
Tel. redactie 02-211 46 60
Tel. coördinatie 02-211 46 58
Tel. abonnementen 02-211 46 62
Tel. publiciteit 02-211 46 58
Telefax 02-211 46 61

DE LEPEL

We hebben de voorbije weken enkele duizenden proefexemplaren van **KLASSE** verstuurd naar de pedagogische hogescholen. Heel wat instellingen die toekomstige leerkrachten opleiden, hebben de voorbije jaren voor hun studenten al een groepsabonnement op dit blad genomen. Ze gebruiken **KLASSE** regelmatig in de lessen en vinden er veel bruikbare toepassingen in voor hun studenten. «Daarmee sturen we hen regelmatig het onderwijsveld in», schrijft een docent, «ze moeten zoveel mogelijk zelf ontdekken». En hij voegt er een leuke bedenking over onderwijs aan toe: «Wie altijd alles gewoonweg ingelepeld krijgt, leert uiteindelijk niet meer dan de vorm van de lepel». Misschien ligt daarin wel het verschil tussen een goede leraar en een lepelenaar.

IN DIT NUMMER

KPT POWER PHOTOS

Zijn leerkrachten altijd verantwoordelijk voor hun leerlingen? VIZIER p. 4-11.

**28-29
Slachtoffer: leraar**

Eén op de drie leerkrachten werd recent slachtoffer van criminaliteit of afwijkend gedrag van leerlingen: diefstallen, bedreigingen, inbraak, vandalisme, storend gedrag, hijttelefoons of pestrijen. Vooral mannen, zo blijkt.

**30-31
Armen in de klas**

Eén leerling op de zeven komt uit een gezin met financiële moeilijkheden, ook al merkt u daar op het eerste gezicht misschien weinig van. Toch legt dat vaak een zware hypotheek op de toekomst van die leerlingen.

PEOPLE OF THE WORLD

**Leerlingen over hun leraars.
p. 32-33.**

En ook...

- **JOURNAAL.** Ja, het schooljaar is volop aan de gang. p. 12-13.
- **BELEID.** Weten wat de leraars doen. p. 14.
- **IDEE.** Het topje van de ijsberg activiteiten voor leerlingen en leerkrachten. p. 17-23.
- **ZEKER LEZEN, ZEKER ZIEN, ZEKER DOEN.** Ja, er zijn nog zekerheden in het leven. p. 24-26.
- **SIGNAAL.** Van burn-out en bibliotheken tot efficiënte klasseraden. Van Nederland tot China. p. 36-37.
- **INFOLIJN.** Hoofddoeken op school. Leerlingen samenzetten. Familiaal verlof. U vraagt het maar. p. 38.

**4-11
Extra verzekerd?**

«Mag ik nog een leerling de klas uit sturen? En wat als hem iets overkomt?» Dat vragen veel leerkrachten zich af. Steeds meer ouders proberen bij ongevallen de leerkracht verantwoordelijk te stellen. Veel leerkrachten nemen dan ook een bijkomende verzekering. Is dat weggegooid geld?

**15-16
Kunst met KLASSE**

Eén van de mooiste musea van ons land zet de deuren wagenwijd open voor leerkrachten die willen kennis maken met de indrukwekkende kunstverzameling. 2000 lezers krijgen een persoonlijke uitnodiging. Geen koud kunstje.

HULTON DUTSCH

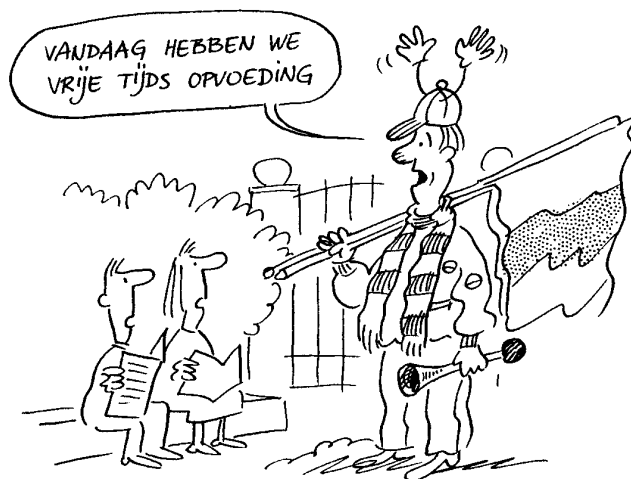
Wapens op school. p. 28-29.

**32-33
De rollen omgekeerd**

Duizend leerlingen kregen de kans hun leerkrachten te beoordelen. Hoe tevreden ze over hen zijn en welke vakleerkrachten in de bovenste lade liggen, leest u in de resultaten van de enquête. Ziet u de leraars lichamelijke opvoeding al lachen?

**34-35
Bang om dik te worden**

Steeds meer jonge meisjes raken verslaafd aan mager-zijn. Anorexie zorgt er soms voor dat ze plots veel harder gaan studeren. Het is maar één van de signalen van een dramatische ziekte van deze tijd. Magerzucht en onderwijs

Voor een appel

VIZIER

Steeds meer Vlaamse leerkrachten sluiten een bijkomende individuele aansprakelijkheidsverzekering af, kwestie van zeker te spelen als er op school iets misloopt waarvoor zij met de vinger worden gewezen. Vooral scheikundeleraars en leraars lichamelijke opvoeding blijken dat te doen. Het moet u inderdaad maar overkomen dat leerlingen onder uw toezicht gewond geraken,

en een ei

materiaal vernielen of de boel in de lucht laten vliegen... Of stel dat u om een of andere reden niét op post was toen die stoel door het raam werd gekeild, wat dan? Een individuele ver-

zekering, u hebt ze voor een appel en een ei. Maar hebt u ze echt nodig? Op een na zijn alle verzekeringsmaatschappijen formeel: Nee! Als de school een goede, ruime polis heeft, is een individuele aanvullende verzekering overbodig.

Lichamelijk letsel

In de regel hebben de meeste scholen een ongevalverzekering, een aansprakelijkheidsverzekering en een rechtsbijstandsverzekering. De ongevalverzekering is verre van een overbodige luxe. Het aantal ongevalsangiften van leerlingen (alle niveaus) ligt namelijk bijzonder hoog: meer dan 100.000 per jaar en dit aantal neemt nog toe. Volgens Alex Moreels, onderdirecteur van Winterthur, past deze stijging in een maatschappelijke tendens, want het aantal aangiften gaat in het algemeen omhoog. 90 % van de aangiften slaat op lichamelijk letsel en jongens zijn vaker het slachtoffer van een schoolongeval dan meisjes.

Als blijkt dat een bepaald type ongeluk in een bepaalde school erg vaak voorkomt, kan de maatschappij de schoolpolis aanpassen of de premie verhogen. Dat gebeurt sowieso wel eens, want de voortdurend evoluerende medische technologie krijgt een steeds hoger prijskaartje en rechters spreken de laatste jaren hogere vergoedingen uit.

Gebrekkige opvoeding

Als na een klacht de rechtbank een uitspraak moet doen over een schadegeval op school, gaat het in de eerste plaats om een vergoedingskwestie: wie aansprakelijk is, diens verzekering betaalt. Het schrikbeeld van de-leerkracht-voor-het-tribunaal ligt dus ver van ons.

FRANÇOIS DE CLIPPELE (Beroepsvereniging der Verzekeringsondernemingen):

«Het is natuurlijk wel zo dat ouders

- en dat is een algemeen maatschappelijk fenomeen - beter geïnformeerd zijn dan vroeger, mondiger zijn en vlugger op zoek gaan naar een zondebok. Al te vaak willen zij de school aansprakelijk stellen voor wat hun kind overkomen is of mispeuterd heeft. Bij een aansprakelijkheidsverzekering valt trouwens een hogere

vergoeding te rapen dan bij een ongevalverzekering. Sinds 1989 is er echter een belangrijke verandering gekomen in de rechtspraak. De rechter kan nu ook de ouders aansprakelijk stellen voor wat hun kinderen aanrichten in de school en dit op grond van een gebrekkige opvoeding.»

Wie met de school een appeltje wil schillen, moet dus eerst goed in eigen fruitmand kijken. ■

Begin september verdrinkt al een leerling op school. En vorige winter kwam de kleine Dimitri in een beek terecht achter zijn school in Hasselt. Het jongetje werd zwaar onderkoeld naar

het ziekenhuis overgebracht en raakte in coma. De ouders dienden klacht in tegen de school wegens onopzettelijke slagen en verwondingen door nalatigheid met een blijvende handicap tot gevolg. Het parket opende een onderzoek. Volgens de ouders ontbrak er een afsluiting, volgens de directeur was alles afgesloten. Het gerecht moet uitmaken wie gelijk heeft... en wie betaalt.

Met de gebakken peren

Dit zijn maar enkele voorbeelden van de vele ongevallen die jaarlijks op school gebeuren. Het is dan ook logisch dat elke school zichzelf, haar personeel en haar leerlingen degelijk verzekert. FRANÇOIS DE CLIPPELE (Beroepsvereniging der Verzekeringsondernemingen): «Er is geen volledige verzekeringsplicht voor de scholen. *Objectieve aansprakelijkheid in geval van brand en ontploffing* moet wettelijk gezien voor alle scholen in een polis. In de regel zullen technische en beroepsscholen automatisch ook wel een uitgebreide ongevallenverzekering nemen. Behalve een ongevallenverzekering hebben bijna alle scholen ook een burgerlijke aansprakelijkheidsverzekering. Het merendeel heeft bovendien een verzekering voor rechtsbijstand. Meestal hebben de scholen dus een gecombineerde polis, die er in de eerste plaats op gericht is het eigen vermogen, de aansprakelijkheid van het eigen personeel en de lichamelijke ongevallen van de leerlingen te beschermen.»

Pretpark

Hoe moet dit personeel zich dan gedragen? Juridisch komt het erop neer dat de leerkracht, studiemeester, enz. moet optreden als een *goede leerkracht*. Dat wil zeggen dat hij zich tegelijk als een *goede huisvader* moet gedragen én rekening moet houden met zaken die typisch zijn voor het onderwijsgebeuren. Dit geldt in de school, maar het geldt zeker tijdens buitenschoolse activiteiten. Als u uw leerlingen op het einde van het schooljaar meeneemt naar een pretpark, moet u vooraf goed uitmaken of zij daar oud genoeg voor zijn. 10-jarigen laat men niet zomaar los in een pretpark, met 16-jarigen ligt dat al anders. En dan nog hangt het van de klas af. Eenmaal ter plaatse kunt u onmogelijk achter elke leerling aanhollen. U kunt hooguit een beetje de ronde doen. Als u dan een van uw leerlingen over een hoge afsluiting met prikkeldraad ziet klauteren, is het wel uw plicht te reageren en de leerling erop te wijzen dat er genoeg andere attracties zijn.

Glasscherven

Maar zelfs met de grootste liefde kunt u soms niet voorkomen dat een leerling uw goede raad of verbod in de wind slaat en iets uithaalt waar hij zelf het slachtoffer van wordt. Dat ondervond de onderwijzer die te laat zag dat een jongen van tien in de eetzaal een glazen fles bovenhaalde, die hij van thuis had meegenomen. Hij sloeg ze kapot op de tafel en verwondde zich aan de glasscherven. En dan zit de leerkracht wel even met de gebakken peren. «Is dit nu mijn schuld?» denkt hij, «Ben ik aansprakelijk? Moet ik de medische kosten betalen?» En inderdaad, de kans bestaat dat hij aansprakelijk wordt gesteld, maar dat heeft enkel en alleen belang om te bepalen welke verzekering de kosten betaalt. De kosten zijn dus niet voor de leerkracht, daarvoor dient de verzekering. Tenzij de leerkracht een zware fout heeft gemaakt.

Want natuurlijk moet iedereen weten wat hij doet. Zo weten leraars lichamelijke opvoeding heel goed dat bepaalde oefeningen niet geschikt zijn voor alle leeftijdscategorieën. Maar stel dat de leerkracht muziek aan enkele 10-jarigen de opdracht geeft een vleugel piano te verhuizen en het loopt mis... In dit geval zou de rechter wel eens kunnen oordelen dat hij een zogenaamde *zware persoonlijke fout* heeft gemaakt. En als er nu één ding op geen enkele manier te verzekeren is, dan is het wel een zware persoonlijke fout.

Zware fout

FRANÇOIS DE CLIPPELE (BVVO): «De meeste schoolpolissen bevatten een opsomming van zware persoonlijke fouten die de maatschappij onder geen enkele voorwaarde verzekert. Ik denk aan een rechtstreekse daad (een leerling slaan), een nalatigheid (een leerling alleen achterlaten tijdens een schooluitstap) of een onvoorzichtigheid (kleuters laten spelen op een verlaten bouwwerf). In geval van een zware persoonlijke fout kan de verzekering weigeren schadevergoeding uit te betalen, maar wat zo'n fout inhoudt, moet duidelijk omschreven worden in de polis. En nogmaals, een zware persoonlijke fout is niet verzekeraar, ook niet via een aanvullende individuele verzekering. De aansprakelijke leerkracht moet in dat geval de schade zelf vergoeden.

Dit brengt ons trouwens bij een belangrijk punt: niet alle schoolpolissen zijn even ruim. Sommige bevatten een lange lijst van zaken die niet verzekerd worden, terwijl andere nauwelijks uitzonderingen maken. Ik adviseer elke leerkracht na te gaan of er in zijn schoolpolis veel zaken worden uitgesloten waar hij rechtstreeks mee te maken heeft. Stel in het meest extreme geval dat een schoolpolis alle schadevergoedingen uitsluit bij sportongevallen op school. U begrijpt dat de leraar lichamelijke opvoeding zich dan niet op zijn gemak zal voelen. Hij legt de leerlingen immers oefeningen op en kan dus aansprakelijk zijn voor de gevolgen. Enkel in gevallen als deze kan een individuele aanvullende verzekering nut hebben, ten minste als die wel degelijk de zaken dekt die de schoolpolis uitsluit, anders heeft het geen enkele zin.»

Maar wat de polis ook stelt, het is uitsluitend de rechter die beslist of de leerkracht een zware persoonlijke fout heeft begaan of niet. En laat het een geruststelling zijn: uitspraken van die aard zijn dun gezaaid. De aansprakelijkheidsverzekering is im-

mers precies bedoeld om zogenaamde *stommiten* op te vangen, ook ernstige.

Buiten!

Een drugverslaafde leerling vraagt aan de studiemeester een pijnstillertje, krijgt die en klapt in elkaar. Niemand wist van zijn verslaving. Is hier sprake van een zware persoonlijke fout? Het gebeurt toch vaak genoeg dat een leerling zich niet goed voelt en om een pilletje vraagt. Moet u dat in de toekomst maar best weigeren? Nee, net zoals in het voorbeeld van het pretpark telt hier de regel van de *goede leraar*: het is geen fout als u een leerling een aspirientje geeft, maar denk twee keer na als het om sterke(re) geneesmiddelen gaat. Ideaal is dat het schoolsecretariaat alle informatie krijgt over de gezondheidstoestand van de leerlingen, maar hier speelt dan weer het element privacy mee.

U stuurt een leerling naar het secretariaat om een stapel papieren op te halen. De leerling valt van de trap en breekt een been. Een banale situatie die zoveel leerkrachten zouden kunnen meemaken. Is de rekening voor u? Nee. De ongevallenverzekering van de school dekt zo'n ongeluk volgens bepaalde vergoedingsregels, bijvoorbeeld met een forfaitair bedrag. Als er sprake is van een fout van de school betaalt haar aansprakelijkheidsverzekering, die de schade integraal vergoedt.

Mag u leerlingen dan zomaar om wat voor reden dan ook de klas uit sturen? Dat niet, natuurlijk. Veel hangt af van de situatie: als u een lastige leerling uit de klas verwijderd in een gesloten school, is er weinig kans dat die leerling buiten de schoolmuren in een ongeval zal verwickeld geraken. In een open school echter, waar men ongehinderd in en uit loopt, is het oppassen geblazen. Een rechter zou het u als een zware persoonlijke fout kunnen aanwijzen mocht de leerling de straat op rennen en er verongelukken. Dat kan ook het geval zijn als u een kleuter zomaar wandelen stuurt. Maar ook als er geen sprake is van een zware fout zullen ouders misschien proberen het ongeval in de aansprakelijkheidssfeer te duwen, dan krijgen ze namelijk een hogere vergoeding. Tot 1989 maakten zij trouwens veel kans om hun slag thuis te halen, maar in dat jaar bewees een vonnis van het hof van cassatie dat ook de ouders aansprakelijk kunnen zijn.

Schaar

De kleuterjuf heeft een aantal lege melkdozen klaargezet voor een knutselopdracht in de derde kleuterklas. Bij de dozen ligt een schaar. Een van de kleuters neemt de schaar en voor de juf het kan verhinderen, steekt het kereltje er een vriendinnetje mee in het oog. De ouders van het slachtoffer dienen klacht in tegen de school. De ouders van het andere kind wijzen de kleuterjuf aan als aansprakelijke. De rechter oordeelt in eerste instantie dat de kleuterjuf inderdaad aansprakelijk is. De schoolverzekering moet betalen. In beroep valt echter een ander verdict: een kind van een derde kleuterklas moet weten dat een schaar een gevaarlijk voorwerp is, waarmee je voorzichtig moet omspringen, laat staan iemand in de ogen prikken. De ouders hadden hun kind dit al lang moeten inprenten. Een geval van *gebrek aan goede opvoeding* dus en de aansprakelijkheid wordt van de school afgewenteld. Aansprakelijkheid is dus - om het met de juiste juridische term te zeggen - cumulatief: het is niet omdat ouders hun kind om kwart over acht afzetten aan de school, dat zij niet

meer aansprakelijk zijn voor wat zoon- of dochterlief daar binnen uitspookt. Samengevat kan de rechter de ouders volledig of gedeeltelijk aansprakelijk stellen als hun kind een zware fout begaat, ongeacht de mate van toezicht door een leerkracht of studiemeester.

Loterij

Een donderdag in januari. Veel zieke leerkrachten vandaag en dus besluit de directie voor het laatste lesuur van de dag niet in een vervanging te voorzien. De leerlingen die geen les meer hebben, mogen een uur vroeger naar huis. Arne rijdt met zijn fiets naar huis, maar wordt onderweg aangereden. Hij is licht gewond. Voor de verzekeringsmaatschappij is het afwijkende tijdstip geen punt. Ook als een leerling nablijft en achteraf verongelukt, zal de verzekeraar betalen. Ten minste als er lichamelijke schade is, want materiële schade wordt nooit vergoed. Voor de afwijking van het gewone lesuur moet de directie wel haar toestemming hebben gegeven en er moet een schriftelijk bewijs zijn (nota in de schoolagenda). In het vrij onderwijs moet de mogelijkheid om van de normale lestijden af te wijken voor het begin van het schooljaar schriftelijk worden aangevraagd bij de Guimardstraat en er moet melding van worden gemaakt in het schoolreglement.

Ook nu nog sturen sommige scholen hun leerlingen er jaarlijks op uit om loterijbriefjes aan de man te brengen. En het is niet de eerste ouder die zich afvraagt hoe het verder moet als zijn kind tijdens de verkoop betrokken raakt in een verkeersongeval. De ouders kunnen gerust zijn. De schoolongevallenverzekering dekt de schade, ten minste als de loterijactiviteit vooraf wettelijk is aangevraagd door de school. Vooral als u speciale activiteiten organiseert (b.v. een kermis, een tombola, een recordpoging, een dagje speleologie,...) is het geen overbodige luxe na te gaan of alles en iedereen voldoende verzekerd is.

165 fr. per leraar

«Wat betaalt de school dan gemiddeld voor een polis?» vraagt ons een lezer uit Hemiksem. Hierop antwoorden is zoiets als appelen met peren vergelijken. De aansprakelijkheids- en rechtsbijstandsverzekering zijn voor de meeste scholen namelijk wel identiek, maar in de ongevallenverzekeringen treften we grote verschillen aan. En dat heeft gevolgen voor de tarieven, want de ongevallenverzekering omvat 3/4 van de totale premie. Maar goed, het ligt voor de hand dat technische en beroepsscholen veel meer moeten betalen dan ASO-scholen en dat kleine scholen minder geld kwijt zijn dan grote scholen. Er zijn ook verschillen tussen basisonderwijs en secundair onderwijs. Verder wordt de premie mee bepaald door de inrichtende macht, door lokale factoren (ligt de school in een drukke buurt waar veel verkeersongelukken kunnen gebeuren?) en door diverse in de polis vastgelegde toelagen (b.v. de uitkering bij het overlijden van een leerling). De ABB geeft als gemiddeld bedrag 28.500 fr. per jaar op, Royale Belge spreekt van 167 fr. per leerling (waarvan 12 fr. voor burgerlijke aansprakelijkheid) en 165 fr. per leraar. Het moet duidelijk zijn dat deze cijfers geen waardemeters zijn, maar al bij al is de verzekeringskost voor de scholen toch geen al te zure appel om door te bijten. ■

Een leerkracht moet meer zijn dan een goede huisvader

Het laatste decennium is de leesbaarheid van verzekeringspolissen al veel verbeterd, maar nog vaak zijn het voor de leek harde noten om te kraken. Het feit dat leerkrachten zich aanvullend verzekeren, betekent misschien dat zij onvoldoende vertrouwen hebben in de schoolpolis, maar ook misverstanden, straffe verhalen, foutieve interpretaties of het gebrek aan informatie romen hun bankrekening af. Toch is het voor de leraar belangrijk te weten wat de schoolpolis precies inhoudt. Hier alvast een notenkraker voor de hardste schalen.

Harde noten

Waartegen bent u zoal verzekerd? Tegen ongevallen. Een voorbeeld: u begeeft zich naar school, naar uw klaslokaal, naar de schoolbibliotheek, naar een stageplaats, naar het vertrekpunt voor uw daguitstap, enz. Onderweg doet u een domme val waardoor u uw sleutelbeen breekt. Uw dag is alvast bedorven, maar de arbeidsongevallenwetgeving bepaalt dat u vergoed moet worden. Dat geldt voor iedereen die tewerkgesteld is in de openbare sector.

Die vergoeding is ten laste van wie uw loon uitbetaalt. In het onderwijs is dat dus meestal de staat. Voorwaar-

de is wel dat u de verplaatsing uitsluitend maakte in de strikte functie van uw job. Let wel, lichamelijke schade wordt vergoed, maar stoffelijke schade niet. Ongevallen tijdens opdrachten of activiteiten buiten de normale schooluren zijn ook verzekerd, maar dan is een schriftelijke getuigenis vereist van bijvoorbeeld de schooldirectie (die u na het ongeval contacteert als onrechtstreekse getuige) of van een buur of toevallige voorbijganger (rechtstreekse getuige). Voor buitenschoolse activiteiten geldt ook dat de directie ze moet hebben goedgekeurd: schriftelijk, mondeling of desnoods stilzwijgend.

Bal

Waartegen bent u nog meer verzekerd? Tegen de financiële gevolgen van de *algemene burgerlijke aansprakelijkheid*. Het is gebruikelijk dat het schoolbestuur een verzekeringspolis afsluit die de burgerlijke aansprakelijkheid dekt voor het schoolbestuur, het inrichtingshoofd, de personeelsleden en de leerlingen. Deze verzekering geldt dus voor dingen die u zelf (verkeerd) doet. Om u burgerlijk aansprakelijk te stellen, moet het slachtoffer dan bewijzen dat u een persoonlijke fout hebt begaan waardoor hij schade heeft geleden. Dat kan bijvoorbeeld het geval

zijn als u de deur van de klas nogal hard dichtslaat terwijl er net nog een leerling binnenkomt, met alle gevolgen van dien. Voor zoiets bent u dus verzekerd. Als u echter een leerling slaat, of hem een drukke straat op stuurt om een bal op te halen, enz. dan kan de rechter oordelen dat u een *zware persoonlijke fout* hebt begaan. En zoals eerder gezegd, tegen zware fouten kunt u zich nergens verzekeren.

En waartegen bent u nóg verzekerd? U bent verzekerd in geval van *specifieke burgerlijke aansprakelijkheid voor het onderwijspersoneel*. Deze aansprakelijkheid geldt niet voor uzelf, maar voor wat een leerling onder uw toezicht uitspookt. De wet zegt zelfs dat u altijd aansprakelijk bent voor wat leerlingen onder uw toezicht doen, tenzij u het tegendeel kunt bewijzen. Laten we dit nader bekijken aan de hand van een eenvoudig scenario.

Portefeuille

Tijdens de speeltijd verwondt een leerling een andere leerling door hem een steen naar het hoofd te werpen, terwijl u toezicht moest houden. Uw school heeft zowel een ongevallen- als een aansprakelijkheidsverzekering.

Eerste mogelijkheid. U was niet aanwezig op de speelplaats, maar u was wel aanwezig in de school zonder dat iemand anders uw bewakingsopdracht moest overnemen. De kans is groot dat u aansprakelijk wordt gesteld. Als de ouders van het slachtoffer klacht hebben ingediend, doet de rechter dit, anders wordt dit afgehandeld via een regeling onder verzekeringsmaatschappijen. De kosten worden gedragen door de schoolverzekering. Uw portefeuille blijft dicht. Afhankelijk van de reden van uw afwezigheid geeft uw directie u al dan niet een uitbrander.

Tweede mogelijkheid. U kunt bewijzen dat u op het bewuste moment effectief toezicht hield en dat u het gebeuren niet kon beletten. Als de ouders klacht hebben neergelegd, beslist de rechter, anders regelen de verzekeringsmaatschappijen het onder elkaar. In beide gevallen wordt nagegaan hoe u precies uw bewakingsopdracht hebt uitgevoerd. Als u toch aansprakelijk wordt gesteld, betaalt de aansprakelijkheidsverzekering van de school het gelag. Uw portefeuille blijft dicht. U kunt het verdict enkel betreuren. Wordt u niet aansprakelijk gesteld, dan betaalt de aansprakelijkheidsverzekering van de school niets en u evenmin. U hebt de voldoening uw taak correct te hebben uitgeoefend. Het slachtoffer wordt

vergoed via de ongevallenverzekering van de school of in bepaalde gevallen door de (familiale) verzekering van de dader. De kans dat de dader zelf voor de kosten moet opdraaien, is dus niet zo groot. De bedragen die een ongevallenverzekering uitkeert, zijn vooraf vastgestelde bedragen (zoveel voor een gebroken been, zoveel voor een oogletsel, e.d.) of er is een algemeen forfaitair bedrag voor alles.

Derde mogelijkheid. U stond tijdens het toezicht de krant te lezen, of u was zichtbaar dronken... of u weigerde gewoon dit toezicht uit te oefenen. Als u aansprakelijk wordt gesteld, en het is vrij waarschijnlijk dat de rechter er zo over oordeelt, dekt de schoolverzekering de kosten. Als de rechtbank er niet bij betrokken hoeft te worden, regelen de verzekeringsmaatschappijen de zaak onder elkaar. Uw portefeuille blijft dicht en uw krant of tapkraan in de toekomst best ook.

Vierde mogelijkheid. U hebt de leerling er zelf toe aangespoord met stenen te gooien («Ik wed dat jij deze steen niet over die boom kan gooien!»), maar door een slechte worp raakt een medeleerling gewond. Aangezien er geen intentie was om te verwonden, wordt de vergoeding geregeld via de aansprakelijkheidsverzekering voor het schoolbestuur. Het schoolbestuur staat immers in voor de goede organisatie van het toezicht. Als het schoolbestuur van een leerkracht weet dat hij een taak als toezicht houden niet naar behoren vervult, maar dit feit negeert, kan het zelf aansprakelijk worden gesteld als het misloopt. Zeker is dat echter niet. Hoe dan ook, weer blijft uw portefeuille dicht.

Bij al deze mogelijkheden wordt de leerling die de steen heeft geworpen burgerlijk aansprakelijk gesteld. Pas dan kan namelijk de specifieke burgerlijke aansprakelijkheid van de leerkracht worden ingeroepen. U wordt dan al dan niet aansprakelijk gesteld of de aansprakelijkheid wordt gedeeld. Volledigheidshalve nog dit: als u de bewakingsopdracht uitvoerde samen met een collega, stelt men altijd de leraar aansprakelijk die zich het dichtst bij het gebeuren bevond, ongeacht wie zijn job goed deed of niet. En o ja, of de leerling al of niet meerderjarig is, maakt weinig uit. Hij is en blijft een leerling onder uw toezicht.

In de nor?

Aansprakelijk gesteld worden klinkt wat onheilspekkend. Bovenstaand voorbeeld illustreert echter dat de burgerlijke aansprakelijkheid hoofdzakelijk een financiële kwestie is. In de meeste gevallen treffen de verzekeringsmaatschappijen een minnelijke schikking. Slechts als er een klacht is of als er geen overeenstemming wordt bereikt, moet de rechter beslissen wie (m.a.w. wiens verzekering) het slachtoffer vergoedt. Dat dit soort rechtszaken geregeld voorkomt, komt doordat de vergoeding voor hetzelfde geval bij de ene verzekering hoger ligt dan bij de andere. Voor het slachtoffer is het vaak *het interessantst* als de rechter hem laat vergoeden door de verzekering die hem het meest betaalt, en vaak is dat de aansprakelijkheidsverzekering van de school. Het is logisch dat de schoolverzekeraar dit niet zomaar aanvaardt en verder procedeert.

Of het nu om lichamelijke of om stoffelijke schade gaat, als men de kosten op u wil verhalen, moet u al bijzonder zwaar in de fout zijn gegaan, zo zwaar dat de schoolpolis u niet langer beschermt. De polis beschermt u evenmin als u strafrechtelijk aansprakelijk wordt gesteld. Neem nu de volgende situatie:

u hebt een leerling doelbewust een stevige klap gegeven. De ouders dienen klacht tegen u in bij het parket. Het komt tot een onderzoek en u wordt strafrechtelijk aansprakelijk gesteld. U bent met andere woorden schuldig. Hier riskeert u een strafrechtelijke vervolging, mogelijk zelfs een gevangenisstraf. U moet alvast zelf het slachtoffer vergoeden, zo er schade is. U beging een zware persoonlijke fout en iets als een strafrechtelijke verzekering, dat bestaat niet. Eens te meer heeft dus ook een aanvullende verzekering geen enkele zin. Toegegeven, het is een wat extreem voorbeeld, maar het geeft wel duidelijk het verschil aan tussen burgerlijke aansprakelijkheid en strafrechtelijke aansprakelijkheid.

Advocaat

Hier blijkt wel het nut van een goede rechtsbijstandsverzekering. Als de school wordt gedagvaard, zal de verzekeraar namelijk bemiddelen en in geval van proces de advocaat betalen. Wordt een leerkracht persoonlijk gedagvaard en de school vindt dat haar belangen mee op het spel staan, kan zij ook hier een beroep doen op haar rechtsbijstandsverzekering. Als de polis ruim genoeg is opgevat, kan dat. Anders kan de leerkracht nog putten uit zijn eigen rechtsbijstandsverzekering, die vaak in de familiale polis vervat zit. Vroeger bevatten rechtsbijstandspolissen wel heel wat beperkingen, maar daar is de laatste tijd verandering in gekomen.

Vergiftiging

Andere scenario's. Enkele kleuters doen een zware val als de leuning van de trap afknakt. Een leerling mechanica raakt gewond tijdens de praktijkles doordat een onderdeel van een slecht onderhouden machine los schiet en hem raakt. Vier leerlingen belanden met vergiftigingsverschijnselen in het ziekenhuis na het drinken van frisdrank uit een slecht gereinigde drankautomaat.

Ook al stond u er met uw neus op te kijken toen die dingen gebeurden, als iemand klacht indient, is de kans erg klein dat u aansprakelijk wordt gesteld. Het gaat hier immers om *schade veroorzaakt door gebouwen en toebehoren, schoolse uitrusting of voedsel dat de school verstrekt of ter beschikking stelt*. Dit soort schade valt onder de *specifieke burgerlijke aansprakelijkheid van het schoolbestuur*, een vorm van aansprakelijkheid die van toepassing is voor de directie, de inrichtende macht of de eigenaar van de gebouwen, toestellen, enz. Als duidelijk blijkt dat het schoolbestuur nalatig is geweest of niet preventief heeft opgetreden, wordt het aansprakelijk gesteld. De verzekering betaalt de vergoeding, tenzij er sprake is van een zware fout. En de individuele leraar blijft buiten schot. Overigens is het schoolbestuur ook aansprakelijk als het niet kan bewijzen dat u iets mispeuterd hebt waarvan iemand anders schade heeft ondervonden.

Aansprakelijkheidskwesties worden door wets- en reglementaire bepalingen geregeld. Rechterlijke uitspraken zijn echter nooit met zekerheid te voorspellen omdat elk geval uniek is. Wel schijnen rechters de laatste tijd iets soepeler te oordelen over leerkrachten omdat hun taak er niet bepaald eenvoudiger op is geworden. ■

Rechters oordelen nu soepeler over leerkrachten

Wat als ik geregeld leerlingen vervoer met mijn eigen wagen en onderweg een ongeval krijg? In Praag moesten we zo lang op een leerling wachten dat we het vliegtuig misten. Wie draait op voor de extra kosten? Twee vechtersbazen hebben het met elkaar aan de stok. Ik durf niet tussenbeide komen. Bega ik een zware fout? In welke mate beslist de directie of de

inrichtende macht over de aansprakelijkheid van haar leerkrachten? Laat ik mij door de verzekering geen appels voor citroenen verkopen? Deze en nog veel meer vragen vuurde u op ons af. Wij speelden ze door aan specialisten en maakten een selectie. Tien vragen, tien antwoorden.

Appels voor

citroenen

1. Tijdens de jongste Chrisostomosviering liepen de leerlingen van het laatste jaar verkleed door de gangen. In principe mogen zij de klassen waar les wordt gegeven niet in. Toch liep een van hen, onherkenbaar vermomd, een lokaal binnen. Daar gooide hij een vloeistof in het gezicht van de leraar, die later door een oogarts moest worden verzorgd. Achteraf bleek het niet mogelijk de dader te identificeren omdat vele leerlingen op dezelfde manier verkleed waren. Wie betaalt de oogarts?

De situatie is een beetje vreemd, maar eigenlijk gaat het hier om niets meer dan een arbeidsongeval en daarvoor wordt u vergoed. Voor arbeidsongevallen - in de school en op weg van of naar de school - moet u binnen de 48 uur aangifte doen bij de Juridische Dienst van het Departement Onderwijs - Arcadengebouw, 3de verdieping - Rijksadministratief Centrum - 1010 Brussel. Bij elk ongeval waarbij de verantwoordelijkheid van een derde zou kunnen betrokken zijn, doet u het beste ook aangifte bij politie of rijkswacht. Zo vermijdt u eventuele betwistingen met een derde of diens verzekering.

2. Als een leerkracht al of niet tijdens de normale lesuren stageplaatsen bezoekt, moet hij dan van tevoren de dag en het uur meedelen om verzekerd te zijn tegen ongevallen? Zoja, aan wie?

Wie in dienstverband verplaatsingen aflegt, valt onder de arbeidsongevallenverzekering van zijn

werkgever. Hier geldt wel het principe: u bent in dienst als uw baas weet dat u in dienst bent. Normaal gezien is uw directie ervan op de hoogte dat u tijdens een bepaalde periode stagebezoeken aflegt. Een gedetailleerd verslag vooraf hoeft dus niet. Mocht de verstandhouding met uw directie echter niet te best zijn, dan belet niets u vooraf een schriftelijke nota op te maken met opgave van de relevante gegevens.

3. Er worden in onze kleuterklas enkele verhogingen (op 2 m hoogte) getimmerd, zodat we bovenop die verhogingen twee extra speelruimtes krijgen. De zijanten zijn volledig afgesloten, zodat de kleuters er niet kunnen af vallen of hun hoofd niet tussen de planken kunnen steken. Een trap leidt naar boven. In hoeverre zijn wij, als kleuterleiders, aansprakelijk als een kleuter van die trappen valt of ervan wordt afgeduwd? Dekt de schoolverzekering alles? Ook bij dodelijke ongevallen? Sommige van mijn collega's hebben al een bijkomende verzekering genomen.

Of de inrichting van het klaslokaal veilig is of niet, valt enkel uit te maken door ter plaatse de situatie te bekijken. Wat de aansprakelijkheid betreft, is een afdoend antwoord wel mogelijk. De school waar u bent aangesteld, heeft een verzekering afgesloten. De polis dekt lichamelijke ongevallen van de leerlingen (ook buiten elke aansprakelijkheid) en de burgerlijke aansprakelijkheid van leerlingen en personeel. De enige uitzonderingen zijn de klassieke gevallen van opzettelijke fout, bedrog en zware fout, die zo goed als onverzekerbaar zijn en die wellicht ook in bijkomende verzekeringen niet opgenomen zijn. Concreet: een lichamelijke ongeval is verzekerd, zelfs als het tot de

dood leidt en ook als men zou oordelen dat het toezicht onvoldoende was.

4. Stel dat ik tijdens een trip naar een tentoonstelling ook niet-studenten meeneem. Moet ik dan een extra verzekering afsluiten? Voor mezelf of voor de deelnemers?

Hiervoor bestaat een heel simpele oplossing. Als u vooraf weet dat ook niet-leerlingen of buitenstaanders aan de activiteit zullen deelnemen, neem dan eerst even contact op met de schoolverzekeraar en sluit voor deze gelegenheid een dagverzekering af. Dat kost niet veel. De verzekeraar zal deze buitenstaanders die dag als leerlingen beschouwen, zodat zij ook als leerlingen verzekerd zijn. Er is maar één voorwaarde: het moet duidelijk om een schoolactiviteit gaan. En ten slotte: als een niet-leerling of een buitenstaander op de een of de andere manier een ongeval veroorzaakt, kunt u als leerkracht nooit aansprakelijk worden gesteld.

5. Is het waar dat je altijd best twee leerlingen naar het secretariaat of zo stuurt in plaats van een?

Dat is natuurlijk beter, zeker als een van de twee iets overkomt, maar voor de verzekeraar maakt dit weinig of geen verschil. De leerkracht moet wel duidelijke afspraken maken, b.v. «Ik verwacht jullie binnen vijf minuten terug.» Als de leerlingen te lang wegblijven, bijvoorbeeld een kwartier, moet hij gaan kijken waar ze zijn. Het beste is dan dat hij een collega in een naburige klas op de hoogte brengt, zodat die een oogje in het zeil kan houden.

6. Als een leerling onder mijn ogen pakweg zelfmoord pleegt, zal een klacht van de ouders er dan niet toe leiden dat ik persoonlijk aansprakelijk wordt gesteld? Neem ik daar best geen extra verzekering voor?

Speciaal in dit geval is dat er geen schade wordt berokkend aan derden, maar dat een leerling zichzelf schade toebrengt. In principe is hier van aansprakelijkheid dus geen sprake, tenzij de school iets kan worden verweten. Enkel als de leerkracht een zware fout begaat, bijvoorbeeld door de leerling direct tot die daad te drijven of door bewust en zichtbaar niets te ondernemen om de daad te voorkomen, kan de verzekeraar afhaken. Zogenaamde zware fouten waarbij de schadevergoeding door de verzekeraar wordt uitgesloten, moeten wel in de polis omschreven staan.

7. Kan een school weigeren om de personeelsleden die de buitenschoolse activiteiten begeleiden, te verzekeren?

Het schoolbestuur beslist autonoom of een activiteit mag doorgaan als schoolactiviteit. Is het antwoord nee, dan wordt u niet gedekt door de schoolverzekering. U kunt eventueel de activiteit toch organiseren en de leerlingen vrijlaten mee te doen of niet. Denk bijvoorbeeld aan een toneelavond. Tijdens een vrijblijvende activiteit los van de school bent u geen leraar en kunt u - als leraar - niet aansprakelijk worden gesteld voor eventuele ongevallen. Dit betekent niet dat u nu met gerust geweten voluit riskante activiteiten

kunt organiseren, want u kunt nog altijd aansprakelijk gesteld worden als privé-persoon.

8. De [gemeentelijke - nvdr] school organiseert jaarlijks een fietstocht van een week door de provincie. Het gemeentebestuur keurt dit goed en dus is er politiebegeleiding. Dit jaar ziet de gemeente af van elke aansprakelijkheid i.v.m. ongevallen. De directeur overweegt daarom de fietstocht niet te laten doorgaan. Is er een oplossing? Waar ligt de aansprakelijkheid van de leerkracht en die van het gemeentebestuur tijdens gewone wandelingen, didactische uitstappen, schoolreizen en openluchtclassen?

De inrichtende macht van de school, en in dit geval is dat de gemeente, kan alle aansprakelijkheid afwijzen als zij oordeelt dat het niet om een schoolactiviteit gaat. Bij activiteiten waar zij als dusdanig wel de toelating voor geeft, is de schoolverzekering volledig van kracht. Het maakt zelfs niet uit of het om binnen- of buitenlandse activiteiten gaat of dat zij binnen of buiten de normale lesuren vallen. De enige oplossing hier is zelf een aansprakelijkheidsverzekering af te sluiten.

9. Ik onderneem een studie-uitstap met zeven leerlingen van het 6de jaar chemie naar Northsea Petrochemicals en Bayer. Om het vervoer vlot te laten verlopen, vervoeren mijn collega en ik de leerlingen met de wagen. Nu zouden bij ongeval de leerlingen verzekerd zijn door de schoolverzekering, terwijl de autobestuurder en de wagen zelf onder de autopolis vallen. Stel dat de chauffeur na een ongeval een tijdje afwezig blijft, is dit dan een arbeidsongeval? Of zijn leerkrachten enkel verzekerd als zij het openbaar vervoer nemen?

Bij een ongeval zijn de leerlingen verzekerd door zowel de schoolverzekering als de autoverzekering. Hetzelfde geldt voor de chauffeur-leraar. Als de leerkracht nadien een tijdje werkonbekwaam is, wordt zijn afwezigheid inderdaad beschouwd als het gevolg van een arbeidsongeval. Dat leerkrachten enkel verzekerd zouden zijn als zij het openbaar vervoer nemen, is een voorbijgestreefde gedachte. Stagebegeleiders zouden zich voor onoverkomelijke problemen geplaatst zien als het wel zo was, om maar een voorbeeld te geven.

UW VRAGEN

Over verzekeringen is het laatste woord beslist nog niet gevallen. Hebt u nog vragen? Wilt u uw verhaal alsnog kwijt? Schrijf ons. Wij leggen uw problemen voor aan de specialisten en komen er zonodig later op terug. **KLASSE - Verzekeringen - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel**

10. In welke mate beslist de directie of de inrichtende macht over de aansprakelijkheid van haar leerkrachten?

Hier kunnen we duidelijk zijn. Over aansprakelijkheidskwesties hebben de rechtbanken het laatste woord. Zo zal de rechtbank ook berichten waarin men probeert iedere aansprakelijkheid bij ongevallen af te wijzen, heel kritisch beoordelen. Denk maar aan bordes in speeltuinen of parkings: De

directie is niet verantwoordelijk voor ongevallen, diefstal,... Een waarschuwing als deze draagt de normale risico's over aan wie ze aanvaardt, maar is geen excuus bij een flagrante fout. Aan echte aansprakelijkheid kan men niet ontkomen, ook niet met een bordje. ■

• De schoolpolis:

In schoolverzekerings- en aansprakelijkheidskwesties staat u er niet alleen voor. In eerste instantie kunt u terecht bij uw directie of inrichtende macht, die de schoolpolis heeft afgesloten. Sommige scholen geven hun personeel trouwens een kopie van de polis, b.v. in een introductie-map. Als dit niet het geval is, vraag er naar. Niet alleen hebt u er heel wat belang bij goed geïnformeerd te zijn, u hebt er ook recht op.

Mag ik dan niemand meer de klas uit sturen?

• Nuttige adressen:

* Meestal kunt u inlichtingen krijgen bij de informatiedienst van uw verzekeringsmaatschappij

* Voor algemene informatie:

BVVO - Centrum Informatie Assuranties - De Meetsplantsoen 29 - 1040 Brussel - ☎ 02-547 56 11

Bij geschillen met uw verzekeraar kunt u terecht bij de ombudsman van de Beroepsvereniging der Verzekeringsondernemingen (BVVO). Dit moet wel schriftelijk gebeuren: BVVO - ombudsman - De Meetsplantsoen 29 - 1040 Brussel - fax 02-547 56 00

• Publikaties

* Het Onderwijszakboekje (zie Zeker Lezen in dit nummer) wijdt niet minder dan 38 bladzijden aan ongevallen en aansprakelijkheid.

* Ook de Gids voor de leerkracht (zie KLASSE 57, Zeker Lezen) gaat in op deze materie, zij het wat beknopter.

Niets gemist?

«We moeten van **gemengd onderwijs** geen maatschappelijke norm maken», zegt onderwijsminister Van den Bossche. Agalev-parlementslid en voorstander van veralgemeend gemengd onderwijs, Ludo Sannen, stelt daarentegen dat het Arbitragehof de gelijke toegang tot het onderwijs als een criterium voor betoelaging zou moeten zien. ■ Vlaanderen, Brussel inbegrepen, wordt ingedeeld in **schoolregio's**. Zo

JOURNAAL

wil de regering orde brengen in het basis- en secundair onderwijs. Ze wil binnen een ruimer geografisch gebied uitmaken of de leerlingen een voldoende groot studietoelaat vinden, terwijl de vrije schoolkeuze gerespecteerd wordt. ■ In het **HOBU** wordt op 1 januari 1996 het gewijzigde financieringssysteem, het enveloppesysteem van kracht. Dat zet de hogescholen aan tot een meer verantwoord financieel beheer. Er is wel voorzien in een overgangperiode van tien jaar vooraleer het nieuwe enveloppesysteem op volle toeren kan draaien. ■ De Federatie **Tweedekansonderwijs** pleit bij de onderwijsminister voor meer financiële steun en een eigen statuut. Via het tweedekansonderwijs kunnen laaggeschoolde volwassenen zich voorbereiden op het examen dat de examencommissie voor het secundair onderwijs van de Vlaamse Gemeenschap organiseert. Dat kan zowel voor de tweede graad ASO-TSO als voor de derde graad ASO-TSO-BSO. Vorig jaar zaten een duizendtal cursisten op de schoolbanken van het tweedekansonderwijs. Ongeveer 80 % van hen slaagde voor het examen. ■ Vorig jaar raakten ongeveer 2600 Belgische scholieren, tussen 12 en 19 jaar, betrokken bij een **ongeval** van en naar de school. Traditioneel concentreert men zich bij veiligheids campagnes op de lagere school, maar binnen de groep van middelbare scholieren gebeuren meer ongevallen. ■ De Vlaamse overheid subsidieert, volkomen volgens de wet, 14 **Franstalige scholen**: de Franstalige basisscholen in Ronse, Sint-Genesius-Rode en Wezembeek-Oppem (telkens twee) en die in Kraainem, Wemmel, Dilbeek en Linkebeek. Die tien scholen tellen samen 1191 kleuters en 1850 leerlingen in de lagere school. Personeelsuitgaven en wer-
.../...

Enveloppe. Het enveloppesysteem wordt volgend jaar niet ingevoerd in het secundair onderwijs. De invoering ervan, zoals gepland in het regeerakkoord, vereist ernstige voorbereiding, overleg en onderhandelingen. Overhaasting zou bijzonder contra-productief kunnen zijn. Overigens is er in de begroting 1996 van de Vlaamse Gemeenschap geen *systeem van enveloppefinanciering in het secundair onderwijs* ingebouwd. Voor wie die enveloppe in zijn bus verwacht: het gaat om een systeem waarbij de overheid zich als *derde betaaler* terugtrekt en de scholen een enveloppe met financiële middelen toewijst. De scholen worden in een samenwerkingsverband zelf verantwoordelijk voor de aanwending van hun enveloppe.

Hoger onderwijs. Eén op de vier studenten in de Vlaamse Gemeenschap ontvangt een **beurs**. Alle Europese landen hebben een of ander systeem van directe studiefinanciering in het hoger onderwijs. Alleen de Vlaamse Gemeenschap en Spanje geven enkel **beurzen**. Alle andere landen verlenen naast studiebeurzen ook studieleningen. Het inkomen van de student of het gezin is in de meeste landen een beslissende factor voor het verlenen van directe financiële steun. Enkel in Nederland en Denemarken krijgen alle studenten een deel van de directe steun, ongeacht het inkomen. In de Vlaamse Gemeenschap ontvangt 23 % van de studenten directe financiële steun. Dit aantal ligt iets lager bij de bureaus van de Franse Gemeenschap (20 %). Behalve directe steun in de vorm van beurzen en leningen, krijgen studenten vaker ook indirecte financiële steun, zoals kindergeld dat uitbetaald wordt tijdens de studie, verlaging van het inschrijvingsgeld, belastingvoordeel en korting bij openbaar vervoer. De Vlaamse universiteiten verlagen het gewoon inschrijvingsgeld tot zowat 20 % voor beursstudenten.

Percentage studenten dat directe financiële steun ontvangt in hoger onderwijs.

Nederland	100 %
Denemarken	100 %
Luxemburg	80 %
Verenigd Koninkrijk	76 %
Ierland	34 %
Vlaamse Gemeenschap	23 %
Franse Gemeenschap	20 %
Spanje	20 %
Frankrijk	18 %
Portugal	15 %
Griekenland	7 %
Italië	2,5 %

U vindt nog meer informatie in «Het Vlaams onderwijs in de kijker: een internationaal perspectief». U kunt het boek bestellen door 200 fr. over te schrijven op rekening nummer 091-2203006-68 van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, dienst Verkoop Publikaties in 1000 Brussel met vermelding: ref. nr. 166.1 - «Het Vlaams onderwijs in de kijker».

Open school. De 29 centra voor basiseducatie bestaan **vijf jaar**. Ze bieden aan laaggeschoolde volwassenen de kans om basisvaardigheden te leren die noodzakelijk zijn

in de maatschappij van vandaag. Meer dan 12.000 volwassenen schrijven elk jaar in voor een gratis cursus: om zichzelf beter te kunnen redden als er bijvoorbeeld ingewikkelde papieren ingevuld moeten worden, om hun kansen op werk te vergroten, om beter Nederlands te leren, ... Vanaf nu heten de centra voor basiseducatie *open school*. De open school is een onderdeel van het onderwijs voor volwassenen.

Nieuwe spelling. De invoering van de nieuwe spelling in het lager en secundair onderwijs gebeurt het best op **1 september 1997**. Dat is het standpunt van onderwijsminister Luc Van den Bossche. Op dezelfde datum worden namelijk ook de eindtermen en de ontwikkelingsdoelen in het basisonderwijs ingevoerd. De invoering van de nieuwe spelling en van de eindtermen vereisen een aanpassing van de leerplannen, zodat beide beter in één keer kunnen. Intussen werkt de Nederlandse Taalunie aan een gemeenschappelijk plan voor de begeleiding van leerkrachten. Volgens de planning wordt de nieuwe spelling eigenlijk al volgende zomer van kracht. De nieuwe Woordenlijst - het Groene Boekje - ligt normaal al in december in de winkels. Dan weten we definitief of we meisjesschool of meisjesschool moeten spellen.

Onthaaljaar. Tien secundaire scholen in Vlaanderen, die aan welomlijnde criteria voldoen, kunnen een onthaaljaar voor niet-Nederlandstalige, niet-Belgische nieuwkomers organiseren. De Vlaamse regering keurde het besluit over het onthaaljaar definitief goed. Dat geeft een reglementaire basis aan een experiment dat vorig schooljaar begon. In tien scholen (onder meer in Antwerpen, Gent, Kortrijk en Maasmechelen) krijgen **allochtone leerlingen** van ten minste 12 jaar één schooljaar lang een taalbad van 26 tot 30 lessen Nederlands per week. Zo wordt hun integratie in de Vlaamse samenleving makkelijker gemaakt.

Vrouwelijk overwicht. De Vlaamse universiteiten noteerden het voorbije academiejaar opnieuw een forse stijging van het aantal eerstejaarsstudenten, vooral in de richtingen psychologische en pedagogische wetenschappen. Qua aantrekkingskracht staan rechten en criminologie op de eerste plaats, vóór de economische studierichtingen. De stijging van het aantal eerstejaarsstudenten kan de terugval van de economische studierichtingen niet stuiten. Taal- en letterkunde, geschiedenis en archeologie, wijsbegeerte, en lichamelijke opvoeding zitten ook in de lift. En voor het eerst in de universitaire geschiedenis haalden vrouwelijke **eerstejaars** het overwicht met 50,1 %.

Zittenblijven. Het Departement Onderwijs steedt voor de derde keer heel wat geld aan **zorgverbreding**. De ondersteuning van deze didactische aanpak dient om het aantal zittenblijvers in de basisschool te beperken. Scholen krijgen extra-lestijden om jonge leerlingen met problemen te helpen. Niet elke school

krijgt bijkomende financiële middelen. Die gaan naar scholen die volgens een beoordelingscommissie een zinvol project en een werkplan voorstellen. Scholen die naast de bijkomende middelen pakken, vinden dat er behoefte is aan objectievere criteria voor de toekenning van deze extra-omkadering. Voor de financiering van de zorgverbreding gaan nu 250 miljoen naar het kleuteronderwijs en 407 miljoen naar de eerste klas van de lagere school.

Op afstand. Jaarlijks volgen meer dan 25.000 volwassenen afstandsonderwijs. Ze willen zich professioneel bijscholen, voorbereiden op bepaalde examens of ze hebben interesse voor het aanleren van een andere taal. Bijna de helft van de cursisten volgt overigens een taalstudie. Voor de werking beschikte het afstandsonderwijs in 1994 over een begroting van 39,9 miljoen. Hiervan ging 31,9 miljoen naar de salarissen van het lerarenkorps. Het korps staat zowel in voor de correctie van de taken als voor de herziening en het ontwerpen van nieuwe cursussen. Het afstandsonderwijs heeft acht studiegebieden: talen, wiskunde, natuurwetenschappen en techniek, sociale wetenschappen, Frans en Engels voor PC, handel, bedrijf en administratie, computer en informatietechnologie en geheugentraining.

Controle. Bij de inschrijving van nieuwe kleuters en leerlingen in het lager onderwijs werd voor de eerste keer het rijksregisternummer opgevraagd. Dat heeft

te maken met de controle op de leerplicht van 6- tot 18-jarigen. Deze opvraging gebeurde vorig jaar al in het secundair onderwijs. Daar lag dat eenvoudiger omdat de leerlingen er een identiteitskaart hebben waarop in veel gevallen het rijksregisternummer staat. In het basisonderwijs ligt dat niet zo simpel en moeten de ouders het nummer meestal opvragen bij de burgerlijke stand - dienst bevol-

king van hun gemeente. Maar dat kunnen of willen ze soms niet. De schooldirecteurs sturen dan een lijst van leerlingen, van wie het nummer ontbreekt, op naar het Departement Onderwijs. Sommige personen van de afdeling informatica van het departement hebben toegang tot de gegevens van het Rijksregister en kunnen de ontbrekende nummers schriftelijk aan de directies meedelen. Met het oog op de bescherming van de privacy ondertekenden de schooldirecteurs een verklaring. Daarmee verklaren ze dat ze de wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer zullen naleven.

Viespeuken. Belgische scholen zijn niet erg hygiënisch. Het is bijzonder slecht gesteld met de hygiëne rond het **handenwassen**. Volgens de *European Association for the Promotion of Handhygiene* (EAPH) houdt dat een ernstig gevaar in voor het verspreiden van virussen en bacteriën. De EAPH, een organisatie van bedrijven uit de sanitaire sector, liet een onderzoek uitvoeren in 620 scholen van alle niveaus en netten in België, Duitsland, Denemarken, Finland, Frankrijk en Zwitserland. Daarbij ging de EAPH na hoeveel wc's en wastafels er waren per honderd leerlingen, welke soort zeep er ter beschikking was en hoe de scholieren hun handen moeten afdrogen. Vooral Finland en Zwitserland scoren erg goed in deze enquête. Maar ons land is zowat op ieder gebied het vieze kindje van de klas. Enkel in het aantal wc's is België nog redelijk met 6,8 toiletten per honderd leerlingen. In Frankrijk en Denemarken zijn het er meer dan tien, maar in Finland nog geen vijf. Met 3,7 per honderd leerlingen scoort België wel het zwakst in het aantal wastafels. Vandaag de dag heeft overigens één school op de vijf helemaal geen voorzieningen om je handen te kunnen wassen. Daar waar dat wel kan, ligt in 86 % van de gevallen één gemeenschappelijk stuk zeep en in 80 % van de gevallen één gemeenschappelijke handdoek. In 1992 liet de EAPH al eens een onderzoek uitvoeren naar het gedrag van mensen bij het verlaten van een openbaar toilet. Dat gedrag verbeterde intussen in ondernemingen, overheidsdiensten en ziekenhuizen. Enkel de school, uitgerekend de plaats waar kinderen hygiënische gewoonten kunnen aanleren, blijft achter.

tegen soft drugs. Meer dan 85 % heeft geen begrip voor het slikken of spuiten van stimulerende middelen. Hard drugs kunnen voor 93 % helemaal niet door de beugel. Op de vraag of druggebruik bestraft moet blijven, antwoordt bijna 70 % positief. Dat blijkt uit een recente bevraging van zowat 500 jongeren van 20 en 21 jaar door het departement sociologie van de KU Leuven. ■

kingssubsidies belopen samen 205 miljoen frank. Daarbij komt nog bijna 20 miljoen voor vier Franstalige scholen voor buitengewoon onderwijs voor zieke kinderen in De Haan, Koksijde en Sint-Pieters-Leeuw. ■ In Vlaanderen steeg de **onderwijsbegroting** tussen 1990 en 1995 van 182,8 tot 226,7 miljard frank, een toename met 24 %. De Franstalige onderwijsbegroting dikte 25,7 % aan: van 143,2 naar 180,2 miljard frank. In 1990 kostte een Vlaamse leerling (van kleuter tot universiteitsstudent) gemiddeld 132.120 frank, een Franstalige 139.740 frank, een verschil van 7620 frank. Vijf jaar later bedragen de respectievelijke kostprijzen 181.670 frank en 188.850 frank. Het verschil is niet eens met 500 frank verminderd. ■

HOBUE. De oude diploma's **verpleegkunde** mogen nog een jaar langer uitgereikt worden. Dit academiejaar moet alleen het eerste van de drie studiejaar verpleegkunde op de nieuwe leest geschoeid worden. De studenten die nu aan het tweede studiejaar beginnen, kunnen het oude programma nog volgen en de oude diploma's nog behalen. Het hogescholedecreet van 1994 hield een hervorming in van het verpleegkunde-onderwijs. Ze wordt nu opgevat als een basisopleiding van drie jaar en niet meer als een gespecialiseerde opleiding. Het nieuwe diploma zal algemene verpleegkunde vermelden.

Drugs. Jongeren zijn op hun hoede voor drank en drugs. 80 % heeft nooit cannabis gebruikt en meer dan 90 % kent pepmiddelen als XTC enkel van horen zeggen. 68 % is vierkant

.../...

tegen soft drugs. Meer dan 85 % heeft geen begrip voor het slikken of spuiten van stimulerende middelen. Hard drugs kunnen voor 93 % helemaal niet door de beugel. Op de vraag of druggebruik bestraft moet blijven, antwoordt bijna 70 % positief. Dat blijkt uit een recente bevraging van zowat 500 jongeren van 20 en 21 jaar door het departement sociologie van de KU Leuven. ■

Bij de burens.

Minister-president Laurette Onkelinx, ook bevoegd voor het onderwijs bij onze Franstalige burens, wil dit jaar nog werk maken van een decreet waarin de decentralisatie en de **autonomie** van de scholen voorop staan. Ze sluit niet uit dat de lessenprogramma's en de schoolkalender soepeler zouden kunnen worden ingevuld door de autonome scholen. ■ De Franstalige socialistische onderwijsvakbond (CGSP) vreest dat de reorganisatie of de hergroepering van de Franstalige secundaire scholen volgend jaar 2500 **banen** zullen kosten. De Franstalige gemeenschapsregering verhoogde de norm voor het behoud van een secundaire school van 256 naar 400 leerlingen, hoewel ook scholen met 250 leerlingen in bepaalde omstandigheden mogen blijven bestaan. ■ In de Franstalige gemeenschap zijn er vier **onderwijsnetten**: 400 lagere en secundaire scholen van de Franse Gemeenschap, 1135 instellingen van het officieel gesubsidieerd onderwijs (gemeenten en provincies), 1080 scholen van het confessioneel vrij onderwijs en een aantal scholen van het niet-confessioneel vrij onderwijs. ■ Volgens een voorstel van de regering moeten **Nederlandse werkloze schoolverlaters** iedere baan aanvaarden die beschikbaar is. Werkloze academië die kortgeleden zijn afgestudeerd, moeten ook solliciteren naar jobs op HBO-niveau (secundair onderwijs). Nu geldt nog de regel dat Nederlandse werklozen eerst een half jaar op hun eigen ervarings- en opleidingsniveau mogen zoeken. ■

De invoering van functiebeschrijvingen in het onderwijs is nieuw. Het basisonderwijs is eerst aan de beurt. Later volgen ook het secundair en het volwassenonderwijs. De firma HAY Management

Consultants werkt nu met verschillende panels van onderwijzers, kleuterleiders, directeurs, taakleraars, enz. Hiermee brengt de firma de belangrijkste

BELEID domeinen van de onderwijsfuncties in kaart. Uiteindelijk willen men een betrouwbare en realistische beschrijving van wat een leerkracht allemaal doet. Die zal na dien als grondslag dienen voor een verantwoorde prestatieregeling. Maar de «38 uren» komen hier niet ter sprake.

Weten wat je doet

In het basisonderwijs blijken voltijds werkende leerkrachten een werkweek te hebben van 35 tot 54 uren. In het kleuteronderwijs presteren de leerkrachtengemiddelde werkweken van bijna 43 uren.

In het lager onderwijs presteren ze over zeven dagen gemiddeld meer dan 44 uren. Meer dan tien procent van de werktijd gebeurt in het weekend. De leerkracht in het secundair onderwijs presteert gemiddeld bijna 43 uren per week, maar er bestaan grote verschillen tussen de leraars. Tot die vaststellingen kwam een vijftal jaren geleden het Hoger Instituut voor de Arbeid (HIVA). Is een nieuw onderzoek om tot een prestatieregeling te komen nu echt nodig?

Modellen

CHRISTIAN DE GRAEVE, directeur-generaal administratie basisonderwijs: «Het HIVA onderzocht de tijdsbesteding. Het nieuwe project onderzoekt twee andere zaken, namelijk de *resultaatgebieden* en het *competentieprofiel*. De resultaatgebieden zijn de belangrijkste domeinen waarin een leerkracht functioneert en waarin hij resultaten moet halen. Die omvatten bijvoorbeeld zowel les geven, lessen voorbereiden als contact onderhouden met ouders. Het competentieprofiel bevat de bekwaamheden, vaardigheden en persoonlijke eigenschappen die nodig zijn om de functie goed uit te oefenen. Er wordt dus niets gevraagd over gepresteerde uren. Het onderzoek zal een aantal modellen, catalogi van functiebeschrijvingen opleveren. Zoals: *wat* doet een goed onderwijzer en *hoe* doet hij dat het beste.»

Panelgesprekken

De functiebeschrijving wordt al langer in de privé-sector gebruikt. Ze werd in 1994 ook voor de ambtenaren van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap ingevoerd. Niet «Brussel» zal de functiebeschrijvingen voor het onderwijspersoneel opmaken. Ze zullen daarentegen groeien uit getuigenissen van honderden gewone personeelsleden die dage-

lijks in de praktijk staan.

Om de belangrijkste domeinen van de functies in het basisonderwijs in kaart te brengen, onderscheidt de firma HAY Management Consultants 11 verschillende doelgroepen of categorieën: kleuterleider gewoon basisonderwijs, kleuterleider buitengewoon basisonderwijs, klastitularis gewoon basisonderwijs, leermeester lichamelijke opvoeding, leerkracht zedenleer/godsdiensdienst, taakleeraar, klastitularis buitengewoon basisonderwijs, logopedist/kinesitherapeut, verpleegkundige/kinderverzorger, directeurs (gewoon en buitengewoon basisonderwijs) en administratief personeel.

Elk van deze categorieën krijgt een functiebeschrijving. Daarvoor werden 62 panels opgericht. Eerst zijn er verkennende panelgesprekken met leidinggevendenden om de resultaatgebieden en de vereiste competenties in kaart te brengen. Een tweede stap zijn panelgesprekken met functiehouders uit de verschillende categorieën. Daarin zitten voor de helft willekeurig gekozen mensen uit *het veld* en voor de andere helft personeelsleden die door leidinggevendenden aangewezen werden om deel te nemen aan een panelgesprek. De derde stap bestaat uit individuele gedragsgerichte diepte-interviews met een aantal mensen uit de verschillende categorieën. Hierna worden de gegevens verwerkt en maakt men een voorstel op van functiebeschrijving. In een laatste stap toetsen enkele valideringspanels van leidinggevendenden en functiehouders samen de realiteitswaarde van de voorstellen. Dit zal dan dienen voor de definitieve basis-functiebeschrijvingen. In het totaal zullen zowat 560 betrokkenen meewerken aan het project. Eind januari 1996 zouden de resultaten bekend moeten zijn. De kostprijs van het project bedraagt 7,6 miljoen frank.

Flexibel werken

CHRISTIAN DE GRAEVE: «We moeten er ons voor hoeven dat men gewoon een foto neemt van de functie zoals men die vandaag uitoefent en dat men die bestendigt in een definitieve functiebeschrijving. Daarom moeten de panelleden ook aandacht hebben voor toekomstige accentverschuivingen. Ze moeten ons zeggen wat er vandaag verkeerd is en hoe de functie zou kunnen evolueren. Er moet dus perspectief in de nieuwe functiebeschrijvingen zitten.

De functiebeschrijvingen zullen een instrument zijn voor de inspectieleden, waarmee ze efficiënter en objectiever kunnen evalueren. Maar of die evaluatie later kan worden uitgedrukt in een gedifferentieerde verloning, is nog geen gespreksthemageweest. In eerste instantie dienen de resultaten van het onderzoek als basis voor een verantwoorde prestatieregeling en een nieuwe rechtspositieregeling voor het personeel. De nieuwe functiebeschrijving kan natuurlijk ook voor de leerkracht een document zijn om bepaalde bijkomende taken, als gratis toezicht, te weigeren. Men krijgt eindelijk een duidelijk beeld van de kerntaken van leerkrachten basisonderwijs. Maar misschien komen er meer gedifferentieerde opdrachten i.p.v. het starre jaarklassensysteem. Een onderwijzer zou veel flexibeler met leefgroepen kunnen werken en zich specialiseren in bepaalde domeinen. De leden van het onderwijsteam kunnen elk verschillende domeinen aanpakken. Kortom, het human resources management zal er helemaal anders uitzien.» ■

Omzendbrief - administratie basisonderwijs - functiebeschrijvingen in het onderwijs - 9/8/95

KLASSE

KUNST MET KLASSE

Twee weekends lang staan de Educatieve Dienst en de gidsen van het Museum van Schone Kunsten in Brussel geheel tot uw beschikking. Op 28 en 29 oktober en op 18 en 19 november kunt u een van de 1000 leerkrachten zijn die met collega of partner een rondleiding krijgen in het grootste museumcomplex van België. Geen gewoon bezoek, want de Educatieve Dienst beschikt over heel wat programma's speciaal voor uw leerlingen: van basisonderwijs tot hoger onderwijs. Terwijl u de musea voor Oude en voor Moderne Kunst verkent, doet u de ervaringen op die ook uw klas daar kan opdoen. En aan het eind krijgt u een overzicht van het educatief programma, een fraai geïllustreerde catalogus van het museum en een kopje koffie om even te bekommen. U wordt verwacht door de Educatieve Dienst van het museum en uw lijfblad KLASSE en verder ook door Rubens, Rembrandt, Magritte, Dali, Gauguin, Moore en vele anderen. Een mens zou voor minder zijn beste kleren aantrekken.

MUSEUM MET KLASSE

a

Wist u dat het grootste museumcomplex van België zich in Brussel bevindt onder de noemer Koninklijke Musea voor Schone Kunsten? Dat werk van Bruegel, Rubens, Bosch, Ensor, Memling, Gauguin, Dali en andere Magrittes er levensecht te bewonderen valt? En wist u ook dat er speciaal ontworpen didactisch materiaal bestaat voor schoolbezoeken aan deze culturele schatkamer? Als dit nieuw voor u is, dan heeft de Vlaamse Educatieve Dienst van het Museum een aanbod voor u.

De Educatieve Dienst ontwerpt programma's voor het basisonderwijs, voor het secundair en hoger onderwijs en voor de aggregaties. Daarnaast helpt de Dienst u met informatie over de verzameling en met didactische methodes.

Zo legt het programma **basisonderwijs** de nadruk op het leren bezoeken van een museum: Hoe gebruik je de plattegrond en de catalogi? Hoe interpreteer je de wegwijzers? Wat valt je op aan de manier van tentoonstellen en aan de veiligheidsinfrastructuur?... De kinderen stellen een woordenlijst op, leggen logische verbanden en ontdekken de hoofdtaken van het museum. Of de leerlingen maken zelf eerst een tekening en bekijken dan een schilderij van hetzelfde thema. Ze leren hoe de voorstelling op een tekening of een schilderij in mekaar zit.

Voor het **secundair onderwijs** zijn er rondleidingen per periode met titels als 'Wat kan moderne kunst zijn?' of 'Schilderijen bekijken en leren beschrijven.' Er wordt stilgestaan bij kenmerken van stijlen zoals de leerling ze in het museum kan ontdekken. Er worden verbanden gelegd tussen sociale, economische en politieke gebeurtenissen, de denkwereld en de artistieke produktie in eenzelfde tijdperk. Enzovoorts.

Voor het **pedagogisch hoger onderwijs** worden de didactische aspecten van een programma voor leerlingen en studenten toegelicht in de tentoonstellingszalen. Concept, doelstelling en verloop komen ruim aan bod.

Normaal kost zo'n programma 1500 tot 2000 fr. per groep van 20 leerlingen of studenten.

Tijdens het weekend van 28-29 oktober en 18-19 november kunnen 1000 leerkrachten, vergezeld van collega of partner, naar de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten voor een gratis rondleiding in zowel het Museum voor Oude kunst als dat van Moderne kunst. Het wordt een instructieve wandeling langs een bijzonder rijke verzameling plastische kunsten vanaf het einde van de 14de eeuw tot nu. Bovenop schenkt de conservator u een **geïllustreerde catalogus** van het museum en ontvangt u een overzicht van wat de Educatieve Dienst zoal te bieden heeft. Verder verzorgt de Vlaamse Educatieve Dienst van het museum een infobalie waar de link met hun en uw doelpubliek, de leerlingen, wordt gelegd. De video *De coulissen van het museum* zal continu

voor u draaien en ten slotte is er een gratis kopje koffie om al die culturele en educatieve bagage even door te slikken.

In het Museum voor Oude Kunst vindt u schilderijen en beeldhouwwerken van de 15de tot de 19de eeuw. Natuurlijk is er Pieter Bruegel de Oude, Rubens, Memling, Bosch, Jordaens, Van Dyck, Guardi, Tiepolo en andere Rembrandts en natuurlijk is er werk van David, Delacroix, Meunier, Gauguin en in de kijker - James Ensor.

Het Museum voor Moderne Kunst eist niet minder dan acht immense verdiepingen **nieuwbouw** voor zich op. U vindt er alle stromingen vertegenwoordigd, van fauvisme tot conceptuele kunst, met Belgische blikvangers als Delvaux, Magritte en Rik Wouters, Permeke en Van den Berghe, Appel en Alechinsky, maar ook met Chagall, Dali, Miro, Ernst, Moore en hedendaagse kunstenaars als MacCracken, Lohaus, Pistoletto, enz.

Wie van dit unieke aanbod wil genieten, vult nevenstaande bon volledig in en stuurt die naar Kunst met KLASSE - Museum voor Schone Kunsten - Educatieve Dienst - Museumstraat 9 - 1000 Brussel. In ruil krijgt u de nodige tickets en een plannetje om snel ter plaatse te geraken. Een handige tip: het museum bevindt zich op amper twee minuutjes lopen van het Centraal Station in het centrum van de stad. Wie met de trein komt, kan genieten van de weekendtarieven van de NMBS. Voor wie toch met de wagen komt, is de Albertina-Congresparking vlakbij (Gerechtigheidsplein 16 of Stuiversstraat 5). Als u uw parkeerbewijs aan de museumbalie laat afstempelen, parkeert u het eerste uur gratis. Het museum is open van 10 tot 17 uur, maar om de rondleiding vlot te laten verlopen wordt u bij uw definitieve uitnodiging een uur toegevoegd. Er is een aparte rondleiding voorzien voor leerkrachten uit het basisonderwijs en uit het secundair onderwijs. Als u bij de gelukkigen bent, krijgt u uw persoonlijke uitnodiging tijdig thuis bezorgd.

KUNST MET KLASSE

u Ik ontvang maar al te graag:

- 1 gratis ticket 2 gratis tickets

voor een geleide wandeling in het Museum voor Schone Kunsten van Brussel.

Ik duid ten minste twee datums aan die voor mij geschikt zijn, met vermelding van voor- of namiddag (* schrappen wat niet past):

- za. 28.10.95 in de voormiddag / namiddag*
 zo. 29.10.95 in de voormiddag / namiddag*
 za. 18.11.95 in de voormiddag / namiddag*
 zo. 19.11.95 in de voormiddag / namiddag*

Ik sta in het basisonderwijs / secundair *onderwijs

Naam:

Adres:

Telefoon:

Kunst met KLASSE - Museum voor Schone Kunsten - Educatieve Dienst - Museumstraat 9 - 1000 Brussel

BOEKENWEEK VOOR VLAANDEREN 1995

Meer dan 10.000 kinderen en jongeren brachten vorig jaar in klasverband een bezoek aan de Boekenbeurs in het Antwerpse Bouwcentrum. Dit jaar vindt de Boekenbeurs plaats van 1 tot en met 12 november en het aanbod naar de scholen toe is uitgebreider dan ooit voorheen.

• LAGER ONDERWIJS: IN ZEE GAAN MET EEN BOEK

Voor de derde graad is er een **didactische brochure** met suggesties om in de klas met boeken te werken: kiezen van boeken op basis van inhoud en moeilijkheidsgraad, gedifferentieerd werken met teksten in de klas, enz. Het Departement Onderwijs stuurt elke basisschool één gratis exemplaar, maar u kunt de brochure ook bestellen door 100 fr. over te schrijven.

Een geleid bezoek aan de boekenbeurs kost 2000 fr. per klas, toegang, documentatie en informatiepakket inbegrepen. Uw leerlingen worden in kleine groepjes langs de boeken gegidst en krijgen ondertussen kijk- en leestips mee. U moet wel op voorhand inschrijven.

• **EERSTE GRAAD SECUNDAIR ONDERWIJS: DE AUTEUR DAALT VAN ZIJN ZOLDERTRAP** De brochure *De auteur daalt van zijn zoldertrap* vertelt hoe een boek ontstaat vanuit de positie van een auteur. Waar haalt hij zijn inspiratie? Hoe verlopen de contacten met een uitgever? Wordt er overlegd over lay-out, kافت, illustraties, lettertype? Moet hij meewerken aan promotie? Wat met fanmail? enz. Het Departement Onderwijs stuurt elke secundaire school één gratis exemplaar van deze brochure én van de **speciale handleiding voor leerkrachten**. U kunt brochure en handleiding ook bestellen door overschrijving van 100 fr.

Een geleid bezoek kost 1000 fr. per klas + 50 fr. per leerling (toegangsgeld), brochure en handleiding inbegrepen. Uw leerlingen krijgen een video over de weg van boek tot koper en de specifieke plaats hierbij van boekhandel en boekenbeurs. Met een individuele reiswijzer en didactische én speelse opdrachten zoeken de leerlingen dan aangepaste boeken voor hun leeftijd en interesses. Het bezoek wordt afgerond met een gesprek met een auteur over de ontstaansgeschiedenis van zijn boeken. Op voorhand inschrijven is verplicht.

• TWEDE GRAAD SECUNDAIR ONDERWIJS: SPANNENDE BOEKEN

Om de overgang in het leesgedrag van jongeren van jeugdliteratuur naar volwassenenliteratuur te illustreren koos men voor het thema spannende boeken. Er zal op de boekenbeurs een **werkblad** voor de leerlingen klaarliggen én een begeleidende **lesbrief voor de leerkracht**. De VBVB heeft pas volgende maand meer informatie.

• DERDE GRAAD SECUNDAIR ONDERWIJS: MEDIATISERING VAN DE LITERATUUR

De **leerkrachtenbrochure** bevat een inleidende tekst rond mediatisering en literatuur en legt concreet de link met de Boekenbeurs als mediafenomeen bij uitstek: auteurs en lezingen, boeken en multimedia, reclame- en verkoopstechnieken, literaire prijzen, kranten en literaire tijdschriften, radio en televisie, boek-

promotie... U vindt er ook enkele opdrachten voor Boekenbeursbezoek en voor naverwerking in de klas. Het Departement Onderwijs stuurt elke secundaire school één gratis exemplaar van deze brochure én van de bij horende (vrij te kopiëren) **leidraad voor de leerlingen**. Deze leidraad maakt een klassikaal bezoek niet meer noodzakelijk: de leerlingen hebben hiermee een leuke gids in handen voor een zelfstandig bezoek aan de Boekenbeurs. U kunt brochure en leidraad ook bestellen door 100 fr. over te schrijven.

Meer informatie: Vereniging ter Bevordering van het Vlaamse Boekwezen vzw - Scholenproject - Hof ter Schriecklaan 17 - 2600 Berchem - ☎ 03-230 89 23 - rekeningnr. voor bestellingen: 001-1898328-17

MENSENRECHTEN

Meteor is een aantrekkelijk en praktisch lesmiddel over mensenrechten voor de derde graad basisonderwijs. De *Meteor*-koffer bevat een multimedia-kit (videocassettes, dia's, tijdschriften) en pedagogische steekkaarten voor de leerkracht. U kunt

deze koffer één maand lang gratis uitlenen. Het lespakket vertelt over drie **Vrienden Zonder Grenzen**: Betty uit Liberia, Vladimir van de Filipijnen en Malakou uit Ethiopië. Ondanks hun ellendige levensomstandigheden, is hun verhaal een indrukwekkende boodschap van hoop, vriendschap en moed.

Artsen Zonder Grenzen - Jeugdprojecten - Dupréstraat 94 - 1090 Brussel - ☎ 02-474 74 74

KLASSE-SERVICE

• *vzw De Witte Raven - Schijfwerpersstraat 145 - 2020 Antwerpen - ☎ 03-828 69 00* is een werkgroep van en voor mensen met HIV/aids. De Witte Raven steunen alle lotgenoten die hieraan behoefte hebben én verstrekken informatie over seropositiviteit en aids.

• *vzw ICON (Informatica Centrum voor Opleiding en oNdersteuning) - Stationsstraat 112a - 9280 Lebbeke - ☎ 052-41 26 91* geeft technisch én pedagogisch advies over informatica. Op het programma: informatie over hard- en software, cursussen, enquêtes, groepsaankopen van computer materiaal en toebehoren, verhuur van computer materiaal, praktijksessies voor leerlingen, enz. Het lidmaatschap is gratis.

• *Stichting-Lodewijk de Raet - Liedtsstraat 27-29 - 1210 Brussel - ☎ 02-240 95 00* legt een wervingsreserve aan voor aanwervingen in de loop van 1996. Uw taak: ontwerpen, organiseren en begeleiden van vormingsprogramma's; vorming in communicatieve en sociale vaardigheden; avond- en weekendwerk in heel Vlaanderen (standplaats Brussel).

BOEKEN OP VIDEO

Jeugdauteurs *Bettie Elias*, *Mieke Vanpol* en *Ilse Peps* waren al eerder het onderwerp van de reizende tentoonstelling **Wie schrijft er in dit huisje?** Nu is er ook een gelijknamige video (70 minuten; 850 fr. + verzendingskosten) waarop de drie auteurs praten over zichzelf en hun werk en fragmenten uit hun boeken voorlezen. Een folder geeft meer informatie over de auteurs en veel tips om met de video te werken in de klas en/of in de bibliotheek.

Literair Museum vzw - Frans Massystraat 13 - 3500 Hasselt - ☎ 011-22 26 24

ESP

ESP, *European Schools Project*, is een organisatie die scholen tracht bij elkaar te brengen op de informatiesnelweg, zeg maar **Internet**. De organisatie wil projecten opzetten binnen secundaire en lagere scholen. **Elektronische post** is hierbij het communicatiemiddel. Scholen uit alle landen wisselen ervaringen uit en maken afspraken op een jaarlijks congres. Dit jaar had het congres plaats in Cambridge, volgend jaar (24-25 maart) is België aan de beurt.

Wie meer informatie wenst of zich bij ESP wil aansluiten, kan dit doen via de ESP-coördinator voor Vlaanderen: *Hubert Christiaen - ☎ 016-32 70 75 (KUL) - fax 016-32 79 97 - e-mail Hubert.Christiaen@kc.KULeuven.ac.be*.

Wie ervaringen uit de schoolpraktijk wenst, kan contact opnemen met Greta Feys, onderdirectrice van het Heilige-Familie-instituut - Hulstplein 32 - 8700 Tielt - ☎ 051-40 14 17 - e-mail MiaQuartier@k12.be

WETENSCHAPSBUS

S

De wetenschapsbus: **wetenschappelijke experimenten en interactieve toestellen** die uw school binnen rijden. De bus heeft één thema (bijvoorbeeld: de taart), dat wordt bekeken vanuit fysica (hoe werkt een oven? wat is warmte?), scheikunde (welke reacties vinden plaats?), biologie (hoe werkt gist?), sociologie (wanneer eten we taart?), taalkunde (waar komt het woord vandaan?), geschiedenis (hoe is de taart ontstaan? het verbruik doorheen de eeuwen?), aardrijkskunde (grondstoffen, verbruik per inwoner), enz. De wetenschapsbus wil hiermee aantonen dat wetenschap (harde én zachte) vele raakvlakken heeft met het dagelijkse leven van uw leerlingen.

De wetenschapsbus is er nog niet. Vandaar deze oproep: ga even met uw collega's rond de tafel zitten en **bedenk een thema voor de bus**. Uw thema moet jongeren én leerkrachten aanspreken; een belichting toelaten vanuit harde én zachte wetenschappen en aansluiten op het leerplan 2de en 3de graad secundair onderwijs. Als uw creatieve bui dan nog niet over is, mag u de themabus ook een naam geven. Als uw thema wordt uitgekozen, komt de bus later gratis langs op uw school.

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap - Administratie voor de Programmatie van het Wetenschapsbeleid - Boudewijnlaan 30 - 1210 Brussel - ☎ 02-507 60 08 - fax 02-507 60 07

EEN DAGJE ZONDER

a

Met trein, tram, bus, te voet, te paard, op rolschaatsen of op de fiets: **één dagje zonder auto** naar school, zou dat kunnen? *Zondag Zonder* (1 oktober) en *Maandag Zonder* (2 oktober) zijn net voorbij en waren een succes. Veel mensen namen deel en tal van leerlingen kwamen maandag voor één keer met de fiets naar school.

Het hoeft echter niet bij die ene dag te blijven. *Maandag Zonder* kunt u eender wanneer in hetschooljaar organiseren. Leerkrachten, ouders, leerlingen, sympathisanten,...: ga samen rond de tafel zitten en bekijk welke activiteiten mogelijk zijn. Het Zondag Zonder-secretariaat heeft alleszins al heel wat tips samengevat in een gratis brochure.

Zondag Zonder-secretariaat - J.P. Minckelerstraat 168 - 3000 Leuven - ☎ 016-23 99 77

WEDSTRIJDEN

• JEUGDSPOORTPARLEMENT

S

Groepen van 4 à 5 vijfdejaars stellen een dossier samen rond **Olympisme, sport, waarden en jeugd**. Elke school mag vóór 22 december één ploeg afvaardigen naar een provinciale finale. Die vindt plaats op 20 januari. In een *Provinciaal Jeugdsportparlement* verdedigen de geselecteerde schoolploegen hun dossier. De vorm van de verdediging is vrij (voordracht, rollenspel, audio-visuele middelen,...). Elke provincie selecteert 1 à 2 dossiers per net voor het *Nationaal Jeugdsportparlement*. De finalisten mogen op 9 maart hun dossier verdedigen in de Senaat in Brussel. De resultaten hiervan worden onder de vorm van een **Boodschap van de Jeugd betreffende de Sport aan de Natie** via de pers verspreid.

Belgisch Olympisch en Interfederaal Comité vzw - Boechoutlaan 9 - 1020 Brussel - ☎ 02-479 19 40

• JAYCEES DICTEEWEDSTRIJD '95

a

Al wie is geboren voor 1 januari 1979 kan op 20 oktober deelnemen aan de lokale voorronden (in meer dan 40 Vlaamse gemeenten) van deze dicteewedstrijd. Bij inschrijving (formulieren in kantoren van Kredietbank en weekblad Talent of telefonisch) kiest u voor het **Nederlandstalig dictee** of het **viertalig dictee** (iets gemakkelijker, vertelde men ons). Deadline: 19 oktober.

Jonge Economische Kamer - Jaycees Brussel vzw - Ann Adriaens - Louizalaan 500 - 1050 Brussel - ☎ 02-523 08 72

• EUROPESE WEDSTRIJD VAN DE JONGE CONSUMENT

S

Groepen van minimum 5 leerlingen eerste graad kunnen deelnemen. De thema's zijn: **Impact van consumentengedrag op het leefmilieu** of Hoe dijken we de milieuvervuiling in en houden we de milieueffecten van het consumentengedrag op lange termijn in de hand? Eerst kiezen ze een produkt dat ze geregeld gebruiken, analyseren de impact ervan op het leefmilieu en doen praktische voorstellen voor meer milieuvriendelijke consumptie. Dan maken ze een boodschap (dia's, video, filmpje, affiche, advertentie,...) die leeftijdgenoten motiveert om dit alternatief in de praktijk te brengen. De beste twintig werken ontvangen een prijs: 1000 ecu (± 38.000 fr.) voor de eerste, 700 voor de tweede, 500 voor de derde en 300 voor de andere winnaars. Het beste werk komt ook uit in een Europese finale. U vindt een informatie-brochure op uw school. Bij inschrijving krijgt u uitgebreide documentatie. Inschrijven vóór 17 januari. Deadline: 2 april.

Onderzoeks- en Informatiecentrum van de Verbruikersorganisaties (OIVO) - Bernadette Pirsoul - Ridersstraat 18 - 1050 Brussel - ☎ 02-547 06 42

NAVORMING BEKEND

a

Uw organisatie verzorgt navorming voor leerkrachten? U wilt opgenomen worden in het **Repertorium Navorming Leerkrachten** ten behoeven van de decretale *Centra voor Navorming*? Neem dan snel contact op met *Hilde Coucke* - Departement Onderwijs - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel - ☎ 02-211 45 71

MULTIMEDIA IN TALENONDERWIJS

S

Hoe kunnen we interactieve CD-Rom, CDI, Electronic Mail, Internet, videoconferencing,... in het (vreemde) talenonderwijs inschakelen? Wat zijn de technische mogelijkheden van vandaag? Welke toepassingen zijn in de maak? Wat is de didactische meerwaarde van deze media? Is het een stimulans voor de leerlingen? Wat is de rol van de leerkracht? Is het allemaal wel betaalbaar? Over deze thema's organiseren de *Landcommanderij Alden Biesen* en de *GOM-Limburg* een **multimedia-symposium en beurs** op 15 november. Het geheel past in de internationale ontmoetings sessie en rollenspel *Teachers' co-decision videoconference* en staat open voor alle taalleerkrachten. De werktal van het symposium is Engels.

Het symposium begint om 10 u. De beurs om 13 u. Deelnemen kost 1000 fr. (middagmaal inbegrepen). Wie enkel de beurs wil bezoeken betaalt 400 fr.

Landcommanderij Alden Biesen - Guy Tilkin - Kasteelstraat 6 - 3740 Spouwen (Bilzen) - ☎ 089-41 39 13 - fax 089-41 70 33

CONFUSION II - THE SEQUEL

a

Geraardsbergen maakt zich op voor een nieuw treffen van liefhebbers van **sf, fantasy en horror**. Van 3 tot 5 mei 1996 kunt u in *CC De Abdij* - Abdijstraat 4 - 9500 Geraardsbergen terecht voor *ConFusion II*: lezingen, panelgesprekken, tentoonstellingen, rollenspel, cardgames, computerspellen, video, een quiz, een vignettenwedstrijd (ultrakorte verhalen), enz. Deelnemen kost 790 fr. als u betaalt vóór 30 november, daarna wordt het duurder. Eén dag langkomen kost 400 fr. Kinderen tot 12 jaar krijgen steeds 50 % korting. *ConFusion* - Peter Motte - Abdijstraat 33 - 9500 Geraardsbergen - ☎ 054-41 46 47

SPEELS ONDERNEMEN

S

Leerlingen van de derde graad secundair onderwijs kunnen op een originele, speelse manier kennis maken met het ondernemerschap. NCMV-Jonge Ondernemers en het Centrum voor Informatieve Spelen hebben samen een **nieuw vormingsspel** ontwikkeld en het de naam **Startschot** gegeven. *Startschot* bestaat eigenlijk uit twee spelen. Het eerste spel is een soort inleiding en geeft uw leerlingen een zicht op de indeling van de actieve bevolking in België en de verschillende sectoren waarin zelfstandige ondernemers actief zijn. Het echte *Startschot* staat op de achterkant van het spelbord: de vijf kringen vertegenwoordigen vijf elementen die bij het **opstarten van een eigen zaak** belangrijk zijn, nl. geld, markt, beleid, administratie en vorming. Allerlei speelse opdrachten mikken dan op de persoonlijke vaardigheden van de leerlingen: observeren en exploreren, creatief zijn en kritisch denken, omgaan met risico's, inspireren en motiveren,...

Aan elk spel kunnen 5 tot 10 leerlingen deelnemen en u kunt maximum drie spelen tegelijk organiseren. Elk spel duurt 2 à 3 uren. U betaalt 1950 fr. per spel, begeleiding door een medewerker van NCMV-Jonge Ondernemers inbegrepen (exclusief reiskosten).

NVCM-Jonge Ondernemers vzw - Yvette Anné - Spastraat 8 - 1040 Brussel - ☎ 02-238 07 35

POPMUZIEK

a

Het tijdschrift *Vlaanderen* plant voor 1997 een themanummer rond **hedendaagse (populaire) muziek**. Gespecialiseerde auteurs brengen achtergronden, sociologische beschouwingen, historisch materiaal, enz. Ook de scholen kunnen aan dit themanummer meewerken. Ter illustratie verschijnen immers ook **teksten van jongeren**: gedichten, proza, citaten uit verhandelingen over popmuziek, enz. Leerkrachten kunnen bijvoorbeeld hun leerlingen een opstel of verhandeling rond dit thema laten maken. Leerkrachten die geïnteresseerd zijn in dit onderwerp of studiemateriaal bezitten rond deze materie kunnen contact opnemen met samensteller *Dirk Rommens*. Hem bezorgt u ook de teksten van uw leerlingen, en wel vóór 1 september 1996. Alle geselecteerde jongeren krijgen een exemplaar van het tijdschrift met hun bijdrage.

Dirk Rommens - Vlaanderen - themanummer Muziek voor het jaar 2000 - St. Pietersstraat 39 - 8520 Kuurne - ☎ 056-35 78 66

MUSEUMBEZOEK

a

Overweegt u met uw klas een bezoek te brengen aan het *Museum voor Schone Kunsten* in Gent? Zou u uw leerlingen daar graag **zelf gidsen**? Geen probleem! De educatieve dienst van het Museum organiseert speciaal voor leerkrachten een initiatie cursus. De lessenreeks omvat een analyse van de permanente collectie, een kijkje achter de schermen (werkruimtes, ateliers, reserves, kortom: hoe werkt een museum?) en informatie over de mogelijkheden en methodes van museumbezoek met leerlingen. De lessen vinden plaats op zaterdagen 18 en 25/11 en 2, 9 en 16/12, telkens van 9.30 u. tot 12.30 u. Deelnemen kost 2500 fr. voor de hele cyclus. Inschrijven vóór 10/11 met opgave van naam, adres, telefoon, school en leervakken.

Museum voor Schone Kunsten - Educatieve Dienst - Citadelpark - 9000 Gent - ☎ 09-222 17 03 - fax 09-221 60 15

STAGES EN UITWISSELINGEN

S

Het nieuwe *Leonardo da Vinci-programma voor de beroepsopleiding* roept de scholen op om aanvragen voor stages en uitwisselingen in te dienen. De meerwaarde van zo'n stage kan op velerlei vlakken liggen: intensieve taaltraining, vaktechnische practica, kennismaking met Europese culturen en ten slotte persoonlijke verrijking. Mogelijk zijn:

- korte stages van drie weken voor jongeren vanaf 15 jaar uit TSO, BSO, KSO, deeltijds onderwijs en technische/beroepsleergangen van OSP (secundair). De beurs bedraagt ongeveer 25.000 fr. per jongere;

- lange stages van drie maanden voor jongeren in OSP en HOKT-opleidingen. De beurs bedraagt ongeveer 85.000 fr. per deelnemer;

- uitwisselingen van twee weken voor leerkrachten die met hogervermelde doelgroepen werken. De beurs bedraagt ongeveer 34.000 fr. per deelnemer.

Meer informatie krijgt u op onderstaand adres. Let wel: **de uiterste datum** voor het indienen van de aanvragen voor de Acties Ia (stages voor jongeren) en Ic (uitwisselingen van leerkrachten) is 31 oktober.

Vlaams Leonardo da Vinci Agentschap - Trudi Clooten - Bischoffsheimlaan 27 bus 3 - 1000 Brussel - ☎ 02-219 65 00 - fax 02-219 12 02

1, 2, 3... MULTICUBE

b

Optellen, aftrekken, vermenigvuldigen, delen, machten berekenen, oppervlakte en inhoud bepalen... zowel in de kleuterklas als in de lagere school komen deze abstracte handelingen letterlijk binnen handbereik. Met de bontgekleurde Multicube blokjes, driehoeken, cilinders, enz. maken de kinderen niet alleen allerlei constructies, ze lossen er ook elk rekenkundig probleem mee op. **Spel, fantasie en creativiteit gekoppeld aan probleemoplossend bezig zijn.** Compleet met lesboekjes. Multicube is al jaren een begrip in onderwijzend Duitsland, Frankrijk en Engeland.

Meer informatie: Carl Doorekens - Kwekerijstraat 22 - Schilde - ☎ 03-384 04 09

RADIO VOOR LERAARS

a

Het Houten Paard galoppeert sinds enkele weken opnieuw door de ether. Elke zaterdag (van 18.10 u. tot 19 u.) schommelt het paard op radio 3 door het kunstenlandschap op zoek naar **aanraders voor kinderen en jongeren tot 14 jaar**. Maar, let wel, het paard hinnikt speciaal voor de leerkrachten, niét voor de leerlingen! Boeken, tentoonstellingen, concerten, films, dans- én theatervoorstellingen passeren de revue. Niet zomaar aangename kunstuitingen, wél die dingen die uitnodigen tot confrontatie, tot anders kijken naar de dagdagelijkse realiteit, tot leren praten over normen en waarden, enz. Daarnaast kijkt het paard naar nieuwe tendensen binnen de kinder- en jongeren-cultuur én praat het in de portrettengalerij met de mensen die deze tendensen bepalen.

Het Houten Paard - BRTN-Dienst Schooluitzendingen - Patrick Jordens & Veerle Keuppens - Kamer 3N12 - A. Reyerslaan 52 - 1043 Brussel - ☎ 02-741 53 07

GEDETACHEERDE GEZOCHT

a

• *Liberale Jongerenservice vzw - William De Boeck - Livornostraat 25 - 1050 Brussel - ☎ 02-537 79 18* zoekt een vastbenoemd leerkracht (max. 42 jaar) voor de verdere uitbouw van de werking, het samenstellen van tijdschrift en brochures, het ondersteunen van de binnenlandse vakantiewerking en vertegenwoordiging in andere organisaties.

DRUGS OP DE TREIN

a

Reizen met de trein, een avontuur! Zeker als u met uw klas zitjes boekt op een **Sleutel**trein. Op het programma staan klassieke bestemmingen (Planckendaal, Antwerpen, Bokrijk, Brugge, Brussel, Dinant, de Meli,...) in indien gewenst ook minder klassieke activiteiten (avontuurtochten in de bossen rond Dinant of in de natuurdomeinen van De Panne en Bokrijk, alternatieve stadswandelingen in Brugge,...). De reis zelf is helemaal niet klassiek: op de Sleuteltrein reizen immers een aantal ex-verslaafden mee in het kader van een **drugpreventieproject** in samenwerking met de NMBS en het Departement Onderwijs. Twintig data tussen 10 oktober en 11 juni staan geprogrammeerd. Vanaf 300 deelnemers (van 10 tot 18 jaar) organiseert Sleuteltreinen reizen op de dag en naar de bestemming van uw keuze.

Enkele weken voor de afreis organiseert u het beste een avond voor leerkrachten en ouders. Een spreker van *De Sleutel* vertelt over drugproblematiek in Vlaanderen en de antwoorden die *De Sleutel* hierop biedt. De leerlingen krijgen een brochure met een aantal teksten (discussiestof voor in de klas of gewoon vooraf te lezen). Op de bewuste dag maken de leerlingen op de trein kennis met ex-verslaafden die een begeleiding volgen in de therapeutische gemeenschap van *De Sleutel*. Zo'n gesprek duurt ongeveer 50 minuten voor groepjes van 15 à 20 leerlingen. Niet het sensationele leven van de druggebruiker is onderwerp van gesprek, wél de omstandigheden thuis, in de vriendenkring, op school, enz. Daarnaast proberen ze duidelijk te maken welke relationele vaardigheden zij leren om opnieuw de maatschappij te kunnen instappen. Deze gesprekken vinden plaats op de heenreis, maar de ex-verslaafden blijven de hele dag ter beschikking voor vragen, informele gesprekken, gesprekken met de leerkrachten, enz. Ten slotte kunnen scholen die dit wensen, een terugkomdag organiseren om een aantal problematieken verder uit te diepen onder begeleiding van professionele medewerkers van *De Sleutel*. De terugkomdag is niet inbegrepen in uw treinticket, de rest wel (vanaf 100 deelnemers).

Informatie/inschrijvingen: Sleuteltreinen - Hundelgemsesteenweg 1 - 9820 Merelbeke - ☎ 09-231 54 45

SCHRIJF ZE VRIJ

a

De rechten van de vrouw en de schendingen van de mensenrechten in ex-Joegoslavië zijn de thema's van de vijfde **Schrijf-ze-VRIJ**dag van Amnesty International. Op vrijdag 20 oktober zullen in heel Vlaanderen tienduizenden leerlingen in de pen kruipen om de mensenrechten wereldwijd te verdedigen. Wenst u ook mee te werken met uw klas of school? Amnesty International bezorgt u graag een uitvoerige leidraad, het nodige (ook audiovisueel) materiaal en verdere ondersteuning. Er zijn pakketten beschikbaar voor zowel basis- als secundair onderwijs.

Amnesty International - Kerkstraat 156 - 2060 Antwerpen - ☎ 03-271 16 16 - fax 03-235 78 12

TOTEM-VOGELS

a

De pedagogische dienst van *Parc Paradisio* lanceert een campagne voor leerlingen van het lager onderwijs en van de eerste graad secundair onderwijs. Het thema van de campagne is

«*Ik bescherm mijn totem-vogel*». Elke klas die het park bezoekt, kiest een vogel als totem van de klas. Als het een inheemse vogel is, kan de klas een nestkastje aankopen en het in de schooltuin ophangen. Daarnaast is er het *Handvest voor de Kinderen*, een oproep tot bescherming van alle vogels overal ter wereld. De klas die de meeste handtekeningen voor dit Handvest verzamelt, krijgt een speciale prijs. Uw klas maakt ook een affiche, met een tekening van de totem-vogel en een slogan die oproept tot bescherming van en respect voor de vogel. De beste affiche wint een prijs. Daarnaast is er een tweede affiche waarop uw leerlingen gegevens invullen over het verspreidingsgebied van de vogel, leefmilieu, voedsel, bedreigingen, enz. Die affiche moet u zo snel mogelijk terugsturen, want ze zal deel uitmaken van een album dat op het einde van het schooljaar wordt gepubliceerd. Ten slotte verbinden de leerlingen er zich toe een sticker (10 fr.) aan te kopen: een groot deel van de opbrengst gaat naar natuurreservaten.

DOMAINE DE CAMBRON

U reserveert vooraf het bezoek met uw klas. Elke leerling krijgt een *paspoort* op naam en gratis documentatie. De toegangsprijzen zijn 150 fr. voor kinderen tot 5 jaar en 195 fr. voor leerlingen van 6 tot 18 jaar. Per 15 leerlingen heeft één leerkracht gratis toegang. De campagne loopt van 1 oktober tot eind juni. Het park is gesloten in de maanden december, januari, februari en maart. Parc Paradisio - Educatieve Dienst - Domaine de Cambron - 7940 Cambron-Casteau - ☎ 068-45 46 53

SAMENLEVEN

a

Allerlei initiatieven rond **multicultureel samenleven** zijn verzameld op één beurs. **Gelijk Geaard** brengt kunstwerken en foto's, informatiestands, een materialenbank, video's, debatten, muziek, toneel, poëzie, animatieprogramma's, alternatieve stadstoeren, lunchdebatten en studiedagen. Het geheel geeft een beeld van samenleven in Vlaanderen en het beleid van de Vlaamse Gemeenschap.

De beurs vindt plaats van 17 tot 30 november in het **administratief centrum van de Vlaamse Gemeenschap - Boudewijnlaan 30 - 1210 Brussel** en richt zich tot ambtenaren, leerkrachten, scholen en het grote publiek. Op 28 november is onderwijs speciaal van de partij met een studiedag over de **non-discriminatieverklaring en intercultureel onderwijs**. Wat zegt de theorie? Hoe werkt een en ander in praktijk? Meer informatie: Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap - Administratie Gezin en Maatschappelijk Welzijn - Afdeling Welzijnsbevordering - Markiesstraat 1 - 1000 Brussel - ☎ 02-507 33 72

VRIJWILLIGERS GEZOCHT

a

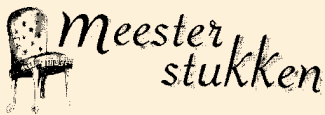
Het **Rode Kruis-Vlaanderen** zoekt vrijwilligers om rodekruishelpers en anderen te informeren over **problemen en uitdagingen van internationale samenwerking**. Kennis van Engels en Frans is vereist; opleiding en permanente begeleiding krijgt u er gratis bij. Rode Kruis-Vlaanderen - Dienst Internationale Acties - Lut Cloetens/Nadia Molenaers - Vleurgatsesteenweg 98 - 1050 Brussel - ☎ 02-645 44 78 of 02-645 45 81

HOFFELIJK ZIJN DOET GEEN PIJN

b

De verzekeringsmaatschappij **Royale Belge** pakt uit met een campagne over **hoffelijkheid in het verkeer** rond de scholen. Te vaak nog leidt het brengen en afhalen van leerlingen tot ergernis, gevaar en chaos aan de schoolpoorten. De campagne omvat o.a. een grote wedstrijd waarin de jongere kinderen de kans krijgen een nieuw verkeersbord te ontwerpen om automobilisten aan te sporen tot meer hoffelijkheid. Wie weet maakt de Minister van Verkeer dit bord wel officieel! De winnende klas gaat onder leiding van een echte butler een weekend naar de hoffelijkste stad van Europa, Londen.

Alle informatie in de media en bij **Royale Belge - sector communicatie - Vorstlaan 25 - 1170 Brussel** - ☎ 02-678 61 09

MEESTERSTUKKEN: SUCCES **a**

Vele duizenden leerkrachten hebben enthousiast gereageerd op het aanbod in de vorige KLASSE en vroegen de speciale brochure van *Meesterstukken* aan. Daarin vindt u een uitvoerige toelichting bij de 83 kunstzinnige initiatieven die 40 culturele centra op dit ogenblik nemen, speciaal voor de Vlaamse leerkrachten. Wie daaraan wil deelnemen, knipt de inschrijvingskaarten uit de brochure en stuurt ze naar de culturele centra die de activiteiten organiseren. U mag aan zoveel activiteiten deelnemen als u verkiest. De kaarten kopiëren mag. Uiteraard is het aantal plaatsen telkens wel beperkt, maar het aanbod is zo ruim dat u waarschijnlijk nog wel ergens een gaatje vindt. Het unieke van *Meesterstukken* is dat u overall een kwalitatieve voorstelling krijgt én een pedagogisch-didactische omkadering om met die kunstvorm nadien ook iets te kunnen doen in uw dagelijkse **klaspraktijk**. Bovendien krijgt u de kans uw blik even te verruimen naar kunstvormen die u zelf misschien nog niet zo goed kent: dans, nieuwe media, opera, muziek, film, literatuur, beeldende kunst, theater,...

De culturele centra en hun koepel FEVECC leveren niet alleen met *Meesterstukken* schitterend werk. De scholen hebben hun weg naar de centra trouwens duidelijk gevonden. In '89 kwamen er 250.000 kinderen over de vloer. In '93 waren er dat al dubbel zoveel: 500.000. En een eerste blik op de inschrijvingen voor dit schooljaar toont nog eens zo'n grote sprong voorwaarts. De culturele centra verwachten dit jaar meer dan **700.000 kinderen** voor ongeveer 3.000 activiteiten. Meestal zorgen de centra ook voor pedagogisch-didactische ondersteuning. Steeds meer scholen maken daar ook actief gebruik van en sturen hun leerlingen niet meer onvoorbereid naar een activiteit. Op die manier biedt het aanbod van de Vlaamse culturele centra voor vele duizenden jongeren een venster op de wereld dat anders waarschijnlijk voor altijd gesloten zou blijven. Met *Meesterstukken* krijgen de leerkrachten de kans om zich gratis bij te scholen als gangmaker voor dit uniek pedagogisch proces. Het is prettig vast te stellen dat de interesse daarvoor zo groot is.

In de brochure zit ook een **evaluatieformulier**. Bij FEVECC zouden ze dat ook graag ontvangen als u aan een activiteit hebt deelgenomen. U kunt ook altijd wat meer uitvoerige commentaar opsturen: FEVECC - Saintelette-square 19 - 1210 Brussel - ☎ 02-201 17 07. Ook wie de brochure nog niet heeft, kan daar nog terecht.

We wijzen nog snel even op enkele algemene activiteiten die uw bijzondere aandacht verdienen. Inschrijven kan in de plaatselijke centra.

- Een kennismaking met **de nieuwe media** in een boeiend mix van theorie en praktijk voor leerkrachten van alle niveaus en onderwijsvormen: *Blend*, *Clash & Trash*. Gratis op vijf plaatsen in het land: 14/10 Strombeek-Bever, 18/10 Kortrijk, 6/11 Antwerpen-Luchtbal, 20/11 Hasselt, 24/11 Dilbeek.
- **Praktische workshops** voor nieuwe invalshoeken bij kunst, publieksbegeleiding en kunst-opvoeding. Telkens van 9.30 u. tot 15.30 u. Voor leerkrachten kleuteronderwijs: 28/10 Turnhout, 30/10 Heist-o/d-Berg, 31/10 Deurne.

Voor leerkrachten lager onderwijs: 30/10 Deurne, 31/10 Turnhout, 3/11 Heist-o/d-Berg.

Voor leerkrachten secundair onderwijs: 28/10 Deurne, 30/10 Turnhout, 31/10 Heist-o/d-Berg.

• **Masterclass** voor alle leerkrachten en begeleiders die al enige ervaring hebben in het werken met kinderen rond kunst: 28/11 van 20 u. tot 22 u. in Malle.

• Een **verwendag** rond literatuur, uitsluitend voor regenten Nederlands: 15/11 Tongeren.

• **De Boot in met CANON**. Een rondetafelgesprek aan een gedekte tafel voor alle geïnteresseerde directies en leerkrachten om met de Cultuurcel CANON van het departement Onderwijs van gedachten te wisselen over *Kunst op School*. Op zat. 11 nov. van 17 u. tot 19.30 u. in het Provinciaal Vormingscentrum voor de Jeugd, Malle.

WERELDVIDEO'S **a**

Onderwijs: cijfers en apebrood is een video van de Nederlandse Onderwijs televisie (25 min.; huurprijs 500 fr. per week) voor leerlingen van 14 tot 16 jaar. De film vertelt het verhaal van Iffi uit Guinee-Bissau: zij volgt een cursus in de hoofdstad en komt dan in conflict met de stamtradities van haar geboortedorp.

Op weg naar school is een reeks van zeven RTBF-programma's (huurprijs 500 fr. per week per programma) voor leerlingen van 8 tot 12 jaar. Elk programma vertelt over de schoolervaringen van leeftijdgenootjes: een stratschool in Brazilië, een woestijnschool in Mali, enz.

Deze video's staan beschreven in de **gratis catalogus** van *Wereldmediatheek*. In deze catalogus vindt u trouwens nog meer dan vierhonderd andere video's en diareksen over vrede (geweldloosheid, ontwapening, wapenhandel, enz.), derde-wereldproblematiek (daklozen, gezondheidszorg, honger en voedsel, mensenrechten, vluchtelingen, enz.) en welzijnsproblematiek (armoede, gezin, landbouw, verslaving, vrouwen, enz.).

Wereldmediatheek vzw - Italiëlei 98A - 2000 Antwerpen - ☎ 03-225 03 67

PROGRAMMA'S OP MAAT **b**

• Leerkrachten uit het kleuter- en lageronderwijs kunnen **praktische, gerichte nascholingsprogramma's** aanvragen bij de *Stichting-Lodewijk de Raet*. De programma's worden aangepast aan de concrete vragen en behoeften van uw schoolteam en vinden plaats volgens een door u gekozen formule (avonden, woensdagen of zaterdagen, tijdens de schooluren). Mogelijke thema's zijn: werken met kinderboeken en leesbevordering in de klas; werken met poëzie bij kinderen; werken met prentenboeken en verhalen bij jonge kinderen; creatief schrijven met kinderen. Vraag de folders of neem contact op met *Erik Vanhee*.

• Ook voor uw jaarlijkse **pedagogische studiedagen** stelt de Stichting programma's beschikbaar. Deze programma's (één hele dag) zijn geschikt voor groepen van 12 tot 18 personen. Mogelijke thema's zijn: werken aan de relatie met uw leerlingen; leerlingen sociaal vaardig maken; communicatie op school; regels/straf: zin en onzin; motiverend klasleiderschap; waardenvorming, enz. U kunt ook eigen thema's voorstellen.

Stichting-Lodewijk de Raet - Liedtsstraat 27-29 - 1210 Brussel - ☎ 02-240 95 00

MULTIMEDIAAL TRAINEN **a**

Als leraar én computerfreak wilt u wel leren werken met Windows95, maar vaak hebt u geen zin en geen tijd om dikke handleidingen door te nemen. Met een *Personal Trainer* leert u stap voor stap in uw eigen tempo. *Personal Trainer* is de eerste interactieve multimediale softwaretraining op PC in Europa. De CD-ROM-versie kost 950 fr. *No Nonsense Opleidingen - Consultus - Gebr. Vandeveldestraat 24 - 9000 Gent - ☎ 09-233 30 20 - fax 09-220 79 03.*

(advertentie)

(advertentie)

ALGEMEEN

• PESTEN OP SCHOOL

Pesten op school is een actieprogramma waaraan door heel wat scholen, PMS-medewerkers en ouders is meegewerkt. Het omvat een handboek voor de begeleider met veel achtergrondinformatie, methodes en strategieën, een **Kopieerset met werkbladen** voor de leerling en de videofilm **Prettige dag gehad?** dat de schooldag toont van Arne (14) en Lien (12), die beiden het slachtoffer zijn van pesterijen op school.

V. Stevens & P. Van Oost, *Pesten op school*, 1500 fr. - uitgeverij Garant - Tiensesteenweg 83 - 3010 Kessel-Lo - ☎016-25 31 31

• DE SCHOOL KOMT TOT HAAR RECHT

Alle scholen moeten een schoolreglement aan de ouders voorleggen. Steeds meer ouders zijn geneigd geschillen met de school door de rechtbank te laten beslechten. Schoolverantwoordelijken moeten zich dan ook juridisch bekwamen. Schoolreglement: een instrument of een bedreiging? U leest er alles over in **De school komt tot haar recht**.

Uitgeverij Garant - Tiensesteenweg 83 - 3010 Kessel-Lo - ☎016-25 31 31

• 25 JAAR IMPULS

Het tijdschrift **Impuls** bestaat 25 jaar. In het jubileumboek blikken redactie en onderwijsspecialisten terug en vooruit. Zo komen aspecten aan bod van de onderwijsgeschiedenis, de Europese dimensie, de onderwijskwaliteit, onderwijspsychologie, e.d. Daarnaast krijgt u een overzicht van alle titels van de 25 jaargangen van **Impuls**. Klasseraad, directievorming, didactiek, schoolpastoraal, schoolpedagogiek, ... geen thema of er is ooit over geschreven in **Impuls**. **Zilveren Sporen - 25 jaar Onderwijsimpuls**, 780 fr. + 90 fr. verzendingskosten, over te schrijven op rekening 330-0105978-11 van Acco - Tiensestraat 134-136 - Leuven, met vermelding Zilveren Sporen. U kunt zich natuurlijk ook abonneren op **Impuls**. Dat kost 700 fr.

Voor meer inlichtingen: *Firmin Troch - Laar 98 - 2440 Geel - ☎014-58 95 64*

KLEUTER- EN BASISONDERWIJS

• OP ÉÉN BEEN

Kun je op één been staan zoals een flamingo? Kun je op handen en voeten lopen zoals een aap? **Van apedraf tot kikkersprong** is een origineel en humoristisch prentenboek met ideeën en activiteiten om op een speelse manier de motoriek van kinderen te oefenen: kracht en lenigheid, coördinatie en evenwicht. Staàn, springen, zitten, hangen en liggen voor 450 fr.

Uitgeverij Clavis - Kuringersteenweg 120 - 3500 Hasselt - ☎011-87 25 44 - fax 011-87 25 45

• PUZZEL

De Leerpuzzel is een ervaringsgerichte methode om leerlingen van het vijfde en het zesde leerjaar studievaardigheden bij te brengen: planning en studie-omgeving, schematiseren en zichzelf evalueren,

a

ren, efficiënt studeren, ... het komt allemaal op een prettige manier aan bod in een werkboek voor de leerling (80 fr.) en er is een handleiding voor de leerkracht (950 fr.).

Y. Bernaerts & P. Goossens - PMS-centrum - Werchtersesteenweg 46 - 3150 Haacht - ☎016-60 21 86

SECUNDAIR ONDERWIJS

s

• ALS DE BOM TIKT

Het pakket **Als de bom tikt** geeft u gedurende 4 lessen de kans jongeren te confronteren met de gevaren van extremisme. Een

videofilm toont 14-16-jarigen haarscherp hoe iemand van hun eigen leeftijd, voor keuzes gesteld, kan ontsporen en opgeslokt worden door een extremistische groepering. Het bijgevoegde boek geeft door gerichte vragen en opdrachten antwoord op vragen van jongeren zoals: Hoe komt geweld tot stand? Hoe kan macht worden misbruikt? Wat hebben illusies en vooroordelen hiermee te maken? Hoe maak ik keuzes? Het boekje kost zo'n 175 fr., de video 465 fr. Een handleiding en werkbladen voor leerlingen zijn eveneens beschikbaar.

SMD Educatieve uitgevers in Nederland, ☎00-31-71 32 29 22

• DE LITERATUURHULP

is een lexicon van literaire termen voor alle leraars die op een of andere manier literatuur onderwijzen. Deze pocket van 128 blz. geeft een beknopte en overzichtelijke bespreking van begrippen op het gebied van literaire stromingen, genres en theorie. Vanwege gewicht en formaat erg handig om mee te nemen. **De literatuurhulp** kost 298 fr.

Uitgeverij Westland - Th. Van Cauwenberghe 101 - 2900 Schoten - ☎03-658 80 60 - fax 03-658 80 80

• JOB REVISITED

Hoe gaan jongeren om met angst en lijden binnen de hedendaagse schoolcultuur? Hoe kunt u het lijden verwerken in catechese en godsdienstonderricht en het thema op een hedendaagse manier behandelen? Welke antwoorden bieden diverse godsdiensten op de nieuwe vormen van lijden in de huidige cultuur? **Greet Hoebeeck** beantwoordt al deze vragen in haar boek **Niet lijdzaam toezien! Godsdienstige verwerking van lijden in de huidige (jongeren)cultuur**, dat 840 fr. kost.

Uitgeverij Acco - Tiensestraat 134-138 - Leuven - ☎016-29 11 00 - fax 016-20 73 89

• EEN GOED ID

Voor de eerste graad van het secundair onderwijs is er nu ID, een all-round maandblad van 32 bladzijden waarin elk vak apart aan bod komt, terwijl een of meer rode draden de leerkracht de kans geven echt vakoverstijgend te werken. Als bonus is er de leerkrachtenbijlage, bijkomende informatie, didactische tips, nuttige adressen, oplossingen van de oefeningen en een handige verzamelmap. Leerkrachten kunnen een jaarabonnement nemen voor 500 fr. i.p.v. de normale 900 fr.

Uitgeverij Averbode - Nikie Lapaire - Postbus 544 - 3271 Averbode - ☎013-780171 - fax 013-780186

• TIEN JAAR OP ZAK

Deze maand verschijnt de tiende uitgave van het **Onderwijszakboekje**, een compleet referentiewerk voor al wie bij onderwijs is betrokken. Omdat het zakboekje jarig is, ontvangt al wie dit jaar een abonnement neemt gratis het **HOBU-zakboekje** erbij. Dit zakboekje biedt een overzicht van de rechtspositieregeling van het personeel van de Hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap. Met een abonnement kost het **Onderwijszakboekje**

1130 fr. Een eenmalige aankoop kost 1290 fr. U kunt het **Onderwijszakboekje**, editie 95-96, *Guy Janssens en Johan Heyvaert*, schriftelijk (ook per fax) bestellen bij *Kluwer Editorial - t.a.v. Denise Spanoghe - Kouterveld 2 - 1831 Diegem - ☎02-719 15 11 - fax 02-715 15 19*

• KITS EN KLAP

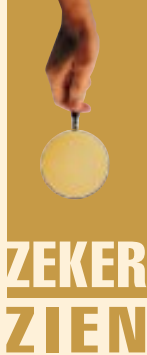
Klap richt zich maandelijks tot de leerlingen van het derde en het vierde leerjaar. Actuele thema's worden over twee of meer bladzijden uitgesmeerd. In de **Klap-knip-selkrant** krijgen de leerlingen dan de nieuwsactualiteit in een notedop. Heel geschikt voor klassikaal gebruik. Voor de leerkracht zijn er uitgewerkte lessen en kopieerbladen. Een groepsabonnement (10 nummers van 8 blz.) kost 490 fr. **Kits** is een veertiendaagse krant voor leerlingen van het vijfde en het zesde leerjaar. De krant bericht over de belangrijkste actuele gebeurtenissen in binnen-en buitenland en biedt ook achtergrondinformatie. Ook hier zijn er een handleiding en uitgewerkte lessuggesties voor de leerkracht. Een groepsabonnement (18 nummers van 4 blz. + enkele thema-bijlagen van 4 blz.) kost 510 fr. Individueel abonneren kan ook.

Uitgeverij De Eenhoorn - Vlasstraat 17 - 8710 Wielsbeke - ☎056-60 54 60 - fax 056-61 05 83

GRATIS BOEKEN

KLASSE geeft van **De school komt tot haar recht 5**, van het **Onderwijszakboekje 10** en van het jubileumboek **Impuls** eveneens 10 exemplaren weg! Bovendien hebben we van **Kits** en de **Klapkrant** elk 50 gratis abonnementen voor u klaarliggen. Stuur ons een kaartje waarop u uw voorkeur vermeldt.

KLASSE - Zeker Lezen + voorkeurtitel - Departement Onderwijs - Koningsstraat 138 - 1000 Brussel

**ZEKER
ZIEN**

• TERVUREN EN LEOPOLD II: GANSE SCHOOLJAAR

Na de kennismaking met uw gids in Tervuren vertrekt u met de eigen bus of met een historische tram (13.000 fr.) naar het *Jubelpark* (triumfboog, galerij, park). U kunt dan een geleid bezoek brengen aan het paviljoen van de «Menselijke driften» (*Jef Lambeaux*) of (enkel tussen 1/5 en 30/9) de rotonde en de triomfboog beklimmen. Na het middagmaal (verschillende mogelijkheden, verschillende prijzen) brengt u een geleid bezoek aan het *Koninklijk Museum voor Midden-Afrika* en het *Park van Tervuren* (de Warande) of u bezoekt het *geografisch arboretum van Tervuren*.

Het hele programma kost 250 fr. per leerling (middagmaal niet inbegrepen). Mét middagmaal betaalt u van 625 fr. tot 935 fr. per persoon (naargelang uw keuze), maar een eigen picknick is ook mogelijk.

VVV Tervuren «*De Spiegel*» - Hilde Van Deuren - Markt 7 - 3080 Tervuren - ☎ 02-769 20 81

• KUNST EN MODE 1960-1990: TOT 7/1/1996

Kunst en mode van pop over punk tot postmodern. U volgt een **thematisch parcours** waarin «historische» creaties van grote namen (*Saint-Laurent, Chanel, Dior, Rabanne,...*) en meer recente modellen van stylisten als *Gaultier* en *Mugler* worden afgewisseld met werk van enkele belangrijke hedendaagse kunstenaars (*Warhol, Christo, Haring, Morris, Sherman*, enz.). Vijf stylisten ontwierpen speciaal voor deze tentoonstelling een installatie: *Kawakubo, Miyake, Yamamoto, Alaïa* en *Margiela*. Muziek, diaprojecties en video verlevendigen en documenteren het geheel.

De toegangsprijs bedraagt 250 fr. Senioren en groepen (10 tot 15 personen) betalen 200 fr. per persoon. Jongeren en studenten (12 tot 25 jaar) betalen 150 fr. Schoolgroepen betalen 100 fr. per leerling. Een geleid bezoek kost 1500 fr. (max. 15 leerlingen per gids). De catalogus kost 980 fr.

Paleis voor Schone Kunsten - Educatieve Dienst - Ravensteinstraat 23 - 1000 Brussel - ☎ 02-507 84 69

• LICHT IN DE MIDDELEEUWEN: TOT 2/11

Roksem (West-Vlaanderen) bestaat 1250 jaar en dat wordt gevierd met o.a. deze tentoonstelling in Oudenburg. Roksem is één van de oudste Westvlaamse parochies en van daaruit werd de hele streek gekerstend. Documenten, handschriften, beelden, edelsmeedwerk, prenten, archeologische voorwerpen, schilderijen, kaarten, enz. illustreren deze geschiedenis.

De toegangsprijs bedraagt 50 fr. Groepen en schoolgroepen vanaf 15 personen betalen 25 fr. per persoon. Een geleid bezoek kost 750 fr.

Stedelijk Museum (Abtsgebouw) Oudenburg - Marktstraat 25 - 8460 Oudenburg - inlichtingen: Dienst Cultuur - Weststraat 24 - 8460 Oudenburg - ☎ 059-26 60 27

• CHINESE KUNST: 25/10 TOT 17/12

Voor het eerst kunt u kennis maken met de volledige *Dongxi-verzameling*, een zeer waardevolle collectie die zich in Belgisch

a

privé-bezit bevindt. Drieënzestig **kleinsculpturen uit jade** illustreren de Chinese geschiedenis van 4500 v. Chr. tot de 18de eeuw na Chr. Twaalf **schilderingen op papier** en gemonteerd op rollen vullen de tentoonstelling aan. De schilderingen zijn deze eeuw geschilderd en vormen zo een verrassende aanvulling op de oude jade sculpturen.

De toegang is gratis. Een geleid bezoek kost 1000 fr. voor maximum 15 leerlingen.

Galerij van de Kredietbank - Grote Markt 19 - 1000 Brussel - ☎ 02-517 57 02

• DE THUISKOMST VAN MICHEL QUAETJONC: 30/9 TOT 12/11

a

Het *Instituut voor het Archeologisch Patrimonium (IAP)* doet sinds 1993 opgravingen in de *Verdronken Weiden* van Ieper. Deze tentoonstelling toont het resultaat van de opgravingen via het verhaal van *Michiel Quaetjonc*, een fictieve wever, die na een pelgrimstocht naar Noyon terugkeert in Ieper. Via dit verhaal krijgen uw leerlingen een beeld van het dagelijks leven in een 14de-eeuwse ambachtelijke wijk: versterkingswerken, huizen, ateliers, bestrating, eten en drinken, kledij, wapenning, ... Er zijn ook speciale lespakketten verkrijgbaar voor de derde graad lager onderwijs en de tweede graad secundair onderwijs.

De tentoonstelling staat opgesteld in het Stedelijk Museum Ieper. De toegangsprijs bedraagt 50 fr. Groepen (vanaf 10 personen) betalen 30 fr. per persoon en schoolgroepen 20 fr. per leerling.

Informatie: De Blankaart - Buitendienst West-Vlaanderen IAP - Iepersesteenweg 56 - 8600 Diksmuide - ☎ 051-54 56 10 of Stedelijk Museum Ieper - Ieperleestraat 31 - 8900 Ieper - ☎ 057-21 83 00

• ZONDER VOORSCHRIFT: ELKE ZATERDAG OM 17.30 U. OP TV 1

a

Op TV 1 loopt sinds vorige maand weer het **gezondheidsprogramma Zonder voorschrift**. Telkens komen verschillende thema's aan bod. Vaak is dit programma ook interessant voor leerkrachten. Zeker als het gaat over stotterproblemen of gehoorproblemen en bijhorende spraakmoeilijkheden (7/10), oudermisshandeling (21/10) of onbegrepen lichamelijke klachten (28/10).

BRTN - Zonder voorschrift - Luk De Koninck - 1043 Brussel - ☎ 02-741 35 08

• DOODGEWOON: TOT 30 NOVEMBER

a

In de oude kerk Ster der Zee (Koksijde) staat een leerrijk overzicht van 5000 jaar dodenbezorging in het Westen (van prehistorie tot vandaag) en bij andere culturen (Australische aboriginals, kannibalen in Nieuw-Guinea, Indianen in Noord-Amerika, enz.).

Voor de eerste 20 leerkrachten die een afspraak maken (met verwijzing naar deze bijdrage in KLASSE) voor een persoonlijke verkenning van deze tentoonstelling ligt een gratis ticket én een gratis brochure klaar.

De toegangsprijs bedraagt 50 fr. per leerling (lagere school) of 80 fr. (secundair en hoger onderwijs). De brochure bij de tentoonstelling (78 blz.) kost 150 fr. of 120 fr. (vanaf 10 exemplaren).

vzw Procom - Zeelaan 235 - 8670 Koksijde - ☎ 058-51 04 48

• VAN TAMDAM NAAR VIRTUELE REALITEIT: 7/10 TOT 3/12

S

Zaterdag 7 oktober opent in de Predikherkerk - Onze-Lieve-Vrouwstraat - 3000 Leuven een educatieve tentoonstelling over elektronische telecommunicatie: telegraaf en telefoon, radio en televisie, data-uitwisseling via computer, enz. Zie ook vorige maand in KLASSE - Zeker zien.

Geïnteresseerde leerkrachten kunnen gratis kennis maken met deze tentoonstelling op zaterdagvoormiddag 7 oktober. Meer informatie krijgt u bij Jan Vaes - Nationaal Secretariaat Davidsfonds - Blijde-Inkomststraat 79-81 - 3000 Leuven - ☎ 016-22 18 01 - fax 016-22 25 32

• VLUCHTELINGEN: 18/10 TOT 29/1/96

a

Vluchtelingen, de fotoreportage van *John Vink* wordt tentoongesteld in de lokalen van *Artsen Zonder Grenzen (AZG)*. Bij deze gelegenheid lanceert AZG een nieuw initiatief: *Op ontdekking*. Onder deze noemer krijgen leerlingen basis- en secundair onderwijs én studenten uit medische en paramedische richtingen twee activiteiten aangeboden. In *Op missie met AZG* krijgen ze een rondleiding door een vluchtelingenkamp: voedingsrantsoenen

berekenen, vaccinatie, dispensarium, enz. In *Rechtstreeks van het terrein* spreken artsen over hun ervaringen, over landen en volkeren die ze ontmoet hebben en beantwoorden vragen die uw leerlingen zich stellen bij humanitaire hulp.

Op ontdekking is gratis toegankelijk voor groepen, maar op afspraak. *Artsen Zonder Grenzen - Vinciane Cruyt - Dupréstraat 94 - 1090 Brussel - ☎ 02-474 74 74 - fax 02-474 75 75*

ZEKER DOEN

CURSUSSEN EN STUDIEDAGEN

ALGEMEEN

• **De lerende organisatie:** 11/10 in Provinciale Industriële Hogeschool Kortrijk.

Vormingsinitiatieven door en voor *Onderneming en Onderwijs (VION)* vzw - Grote Markt 19 - 8500 Kortrijk - ☎ 056-21 93 21

• **Parnas Danst: Jazzdans op school** voor jongens en meisjes: 21/10.

ILO Parnas - Katrien De Cuyper - Stationsstraat 301 - 1700 Dilbeek - ☎ 02-466 51 51

• **100 jaar Freinet:** 14/10.

AKO - Eddy Macquoy - Weldadigheidsstraat 30 - 3000 Leuven - ☎ 016-23 89 22

• **De figuranten van de geschiedenis** - Hoe het verleden van andere culturen wordt verbeeld en in herinnering gebracht: 15/10.

Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis - Jubelpark 10 - 1040 Brussel - ☎ 02-741 72 11

BASISONDERWIJS

• **Remedial Teaching:** oktober 95 tot september 97 in Turnhout.

Pedagogisch Vormingsinstituut voor de Kempen - Antwerpseweg 1 - 2440 Geel - ☎ 014-58 09 91

• **Filosoferen met kinderen: vervolgcursus:** 3, 4 en 18/11.

Kind & Samenleving - NDO-Vormingsdienst - Nieuwelaan 63 - 1860 Meise - ☎ 02-269 71 80

• **Voor kleuterleiders: EGKO:** hoe begin ik eraan? (30/10, 23/11, 7/12 en 11/1/96); Muzikaal spelen met **liederen voor kleuters** van 2,5 tot 4 jaar (7/11). **Voor onderwijzers:** Mijn ouders scheiden... hoe omgaan met **kinderen in echtscheidingsituaties?** (30/10); **Circusvaardigheden** voor leerlingen van de lagere school (7, 14 en 23/11); Kinderen met **rekenproblemen** (7/12).

Vormings- en Informatiecentrum - Reinilde Mertens - Turnhoutsebaan 400 - 2110 Wijnegem - ☎ 03-353 94 69

SECUNDAIR EN HOGER ONDERWIJS

• **Economie:** Conjunctuur (19 en 26/10); Internet (6/12).

Recht: Tewerkstelling van studenten en het statuut van de schoolverlaters (11 en 18/10); Geleid bezoek aan het Europees Parlement in Brussel (8/11); Vierde dag Docenten Recht - HOKT (26/10). **Duits:** Versuche eines kommunikativen Grammatikunterrichts: 25/10.

Frans: Un outil pour lire et comprendre les textes: l'itinéraire de lecture (17/10); Lire des textes littéraires (14/11).

Centrum voor Didactiek vzw - Prinsstraat 8 - 2000 Antwerpen - ☎ 03-220 46 80

• **Leerkrachtendag Scheikunde:** Structuur van het onderwijs en het onderzoek in het Departement Scheikunde en scheikunde in de eerste kandidaturen: 21/10. *Departement Scheikunde KU Leuven - Celestijnenlaan 200 F - 3001 Heverlee - ☎ 016-32 73 83*

• **Geweldloze opvoeding in de middelbare school:** 21/10 in Antwerpen.

De Vuurbloem vzw - Rapaertstraat 39 - 8310 Assebroek (Brugge) - ☎ 050-37 10 17

• **Van bilateraal naar multilateraal:** 18/10 in Alden Biesen.

Studiedag voor hoger secundair onderwijs over **multilaterale uitwisselingsprojecten**.

Stichting Ryckvelde - Els Boussemaere - Ryckvelde 10 - 8340 Damme - ☎ 050-35 27 20

CONGRESSEN EN SYMPOSIA

ALGEMEEN

• **Buiten gewoon anders** - Neurologische, neuropsychologische en orthopedagogische benadering van de mentale handicap: 14/10.

Medisch-Pedagogisch Instituut - Vurstjens 25 - 9940 Evergem - ☎ 09-253 99 56

• **4de Dag van de Schoolmuziek:** Muziek uit het leven gegrepen: 11/11 in Leuven.

Workshops, lezingen en demonstraties over hoe uw muzieklessen zinvol inhoud geven met hedendaagse muziek. *Muziekleerkrachten Vrij Onderwijs - F. Lambrechts - Tielstraat 5 - 3391 Meensel-Kiezegem - ☎ 016-63 30 79*

SECUNDAIR EN HOGER ONDERWIJS

• **Séminaire de français langue étrangère et français langue seconde** (personnes en situation de migrants): 5 tot 8/12 in Esneux.

Seminarie georganiseerd door de *Communauté française*. **Deelnemen is gratis**, mits uw aanvraag (ook ondertekend door uw inrichtende macht) wordt goedgekeurd.

Inschrijvingsformulieren en inlichtingen: Département Onderwijs - Afdeling Beleidsgerichte Coördinatie - Cel Internationaal Beleid - Leen Mortier - RAC Arcadengebouw - kantoor 3078 - 1010 Brussel - ☎ 02-210 51 65

• **Publieksvoorlichting over menselijke erfelijkheid:** 25/10.

Symposium met o.a. aandacht voor voorlichting voor adolescenten in het secundair onderwijs en met première van video **Aan genen zijde: overerving bij de mens**, speciaal voor 17-18-jarigen.

Centrum voor Menselijke Erfelijkheid KU Leuven - Prof. G. Evers-Kieboom - Campus Gasthuisberg - Herestraat 49 - 3000 Leuven - ☎ 016-34 58 67

LEERPLICHT

Wat is de invloed van de leerplichtverlenging op de onderwijsparticipatie? Dit is één van de vele vragen waarop tijdens de **studiedag 10 jaar leerplichtverlenging** een antwoord komt. Wie wil deelnemen aan deze studiedag van de *Stichting Daniël Coens* (woensdag 22 november in Leuven of zaterdag 25 november in Brugge), schrijft zich in bij *Armand Van Malderen - Weurfstraat 14a - 1741 Temat-Wambeek - ☎ 02-221 05 60*. Het inschrijvingsgeld bedraagt 850 fr. (inclusief congresmap, lunch en het nadien opgestuurde congresboek), over te schrijven op rek. nr. 001-2583635-19 met vermelding «studiedag 10 jaar leerplichtverlenging Brugge of Leuven». Na de inschrijving ontvangen de deelnemers de praktische info.

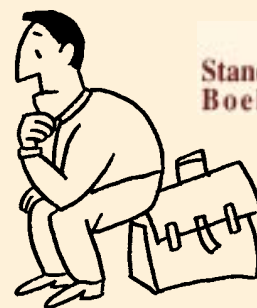
KLASSE-MENT

Maken géén kans op een prijs: Bobbejaan Schoenen, Bart Kalosj en Yvonne Slets. Daardoor ligt de weg vrij voor u om één van de vijf boekenbonds van 2000 fr. te winnen. Die worden geschonken door de Standaard Boekhandel. We verwachten uw antwoord op onderstaande opgave vóór 27 oktober.

Winnaars opgave 20: *Lieve Van Onckelen* (Antwerpen), *Guido Aerbeydt* (Roeselare), *Norbert Van Dam* (Brussel), *John Descamps* (Moorslede) en *H. Wuytack* (Belsele).

Oplossing opgave 21: Aristoteles. (Druide Panoramix en Julius Caesar waren smoor op het neusje van Cleopatra, de laatste van de Ptolemeeën, een vorstenhuis gesticht door Ptolemaeus I Lagos, een generaal van Alexander de Grote. De beroemde veroveraar kreeg les van Aristoteles.)

Opgave 22: In de ruimte bestaat geen protocol, zei de Belgische prins tegen de Vlaamse baron. Die dacht er het zijne van, maar zijn collega van Ork kwam inderdaad met heel weinig protocol Mindy's leven binnenvallen. De acteur die hiermee over heel de Aarde bekend werd, at later heel veel spinazie, praatte zich door zijn legerdienst in Vietnam, gaf er een beetje les en werd dan docent literatuur aan een prestigieuze Amerikaanse school. Hij bracht er zijn studenten de liefde bij voor dode dichters en prentte hen zijn levensfilosofie in, ontleend aan een Romeins dichter. Wacht niet tot morgen, maar stuur ons vandaag nog de volledige Latijnse uitdrukking (6 woorden!) die deze filosofie mooi samenvat.

Standaard Boekhandel

Klasse-ment - Koningsstraat 135 - 1000 Brussel.

(advertentie)

(advertentie)

Gemiddeld 35 % van de leerkrachten vindt dat er in vijf jaar tijd een gevoelige stijging is te merken van crimineel en afwijkend gedrag door leerlingen. Dat gevoel is merkwaardig genoeg het sterkst aanwezig bij leerkrachten basisonderwijs (45 %), iets minder bij leerkrachten TSO/BSO (zo'n 36 %) en het minst in ASO (toch nog 27 %). Het gaat hier om subjectieve meningen, nog niet om feiten.

Criminoloog *Wim Tyriard* ondervroeg uitgebreid 263 leerkrachten basis- en secundair onderwijs uit de provincie Antwerpen. Hij peilde niet alleen naar hun meningen maar ging ook na of zij tussen september 90 en februari 92 het slachtoffer werden van afwijkend gedrag van leerlingen. Bovendien onderzocht hij of zij eventueel ook al tijdens de jaren voordien werden lastig gevallen. Dit is het eerste soortgelijke onderzoek in Vlaanderen.

Wangedrag

Criminaliteit wordt in dit onderzoek vrij ruim geïnterpreteerd. Het gaat niet alleen om juridische misdrijven maar om wangedrag waarvan de leerkracht zich slachtoffer voelt. 33 % van de leerkrachten heeft tijdens de onderzochte periode ten minste één keer zo'n geval meegemaakt.

PERCENTAGE LEERKRACHTEN DAT SLACHTOFFER WERD VAN WANGEDRAG DOOR LEERLINGEN.

Gemiddeld	33
Lager onderwijs	18
ASO	33
TSO/BSO	32
ASO/TSO/BSO	49

Eén op de drie leerkrachten werd recent slachtoffer van criminaliteit of afwijkend gedrag van

Slachtoffer: leraar

leerlingen: diefstallen, bedreigingen, inbraak, vandalisme, geweld, storend gedrag, hijgtelefoons of pesterijen. Dat blijkt uit de nog niet gepubliceerde eindverhandeling

ONDERZOEK

van criminoloog *Wim Tyriard* (Universiteit Gent). 39 % van de leraars die hij ondervroeg, heeft al wapens op school opgemerkt: messen, werpsterren, boksijzers en revolvers. Een onderzoek naar het slachtoffer leraar.

Opgesplitst naar niveau merken we dat ook de leerkrachten basisonderwijs niet gespaard blijven (18 %), dat er nauwelijks verschil is tussen ASO/TSO/BSO (zo'n 33 %), maar dat de grootste slachtoffers zitten bij de leerkrachten die zowel in ASO, TSO en BSO les geven (49 %). Dat zijn meestal leerkrachten talen, geschiedenis, sociale vorming, godsdienst, moraal, lichamelijke opvoeding, wiskunde en wetenschappen. Leraars technische vakken en beroepspraktijk blijven daar relatief gezien vrij goed buiten schot (25 %).

Opvallende vaststelling: mannen hebben het harder te verduren dan vrouwen. Bij de leraars die zichzelf als slachtoffer aanduiden, zijn aanzienlijk meer mannen (62 %) dan vrouwen (38 %).

Oudere leraars blijken minder vaak het slachtoffer te worden dan hun jongere collega's. Wie meer dan twintig jaar ondervijverservaring heeft, loopt 27 % kans. Wie jonger is ziet dat cijfer stijgen tot 42 %.

Hijgtelefoons

Voor veel leerkrachten zijn de pesterijen niet eenmalig. Wie het slachtoffer is, is dat meestal meer dan één keer per jaar. Sommige uitzonderlijke gevallen maken melding van meer dan tien ernstige

incidenten in de loop van anderhalf jaar. De onderzoeker noteerde bij 77 leerkrachten uit de onderzoeksgroep 139 feiten.

Om welk soort wangedrag gaat het dan precies?

PROCENTUELE VERDELING VAN HET AANTAL GEMELDE FEITEN PER DELICTSCATEGORIE.

Pesterijen en opzettelijk storen van de lessen	41
Vermogensdelicten	28
Bedreigingen	13
Hijg- en vreemde telefoons	13
Gewelddelicten	1,5
Andere	3,5

Benedeelde leerkrachten zijn in de eerste plaats slachtoffer van *ernstige pesterijen in de klas* (41 %). Daarna komen de *vermogensdelicten* (28 %): inbraak in de woning, poging tot inbraak, diefstal,

Ook in het basisonderwijs blijven leraars niet buiten schot.

fraude of oplichting, vandalisme, beroving en chantage. In één op de acht gevallen gaat het om een vorm van *bedreiging* (13 %): lastig gevallen worden op straat, achtervolgd worden, rechtstreeks bedreigd worden. Nog eens even belangrijk zijn de *hijg- en andere vreemde telefoons* (13 %). Uiteindelijk maken de echte *gewelddelicten* maar een klein deel uit van het wangedrag (1,4 %): slagen en verwondingen, overvallen of poging tot doodslag.

Bedreigingen

Als we elke categorie nog eens in detail overlopen, krijgen we een nauwkeuriger beeld van het gevaar dat een leerkracht loopt.

Zo'n 6 % van alle ondervraagde leerkrachten zegt het slachtoffer te zijn van *ernstige pesterijen* in de klas en zo'n 19 % wordt geconfronteerd met leerlingen die opzettelijk proberen te les te verstoren.

Van alle *vermogensdelicten* komen vandalisme, vernieling of bevuiling van de eigendommen het

meest voor (44 %), gevolgd door diefstal (26 %), poging tot inbraak (10 %) en bedrog of oplichting (10 %). Bij twee leerkrachten werd ook effectief thuis ingebroken. Van dit soort delicten zijn vooral mannen het slachtoffer. Zij lopen bijna twee keer zoveel risico als vrouwen.

De *bedreigingen* gebeuren meestal op straat, in één geval op de tien ook bij de leerkracht thuis. Op de eerste manier worden meer mannen bedreigd, op de tweede meer vrouwen.

En dan zijn er nog de *vreemde telefoons*. Leerkrachten worden op de meest onmogelijke momenten opgebeld. Als ze de hoorn opnemen, horen ze keiharde muziek, kreten, gegiechel, gehijg of helemaal niets. Hiervan zijn bijna twee keer zoveel vrouwen als mannen het slachtoffer. Van alle ondervraagde vrouwelijke leerkrachten zegt één op de tien tijdens het vorige schooljaar minstens één keer zo'n telefoontje te hebben ontvangen. Van de totale groep vrouwelijke leerkrachten die zich in het onderzoek een slachtoffer noemen, verwijst 31 % naar dergelijke telefoons. Bij de mannen is dat 18 %.

In eigen huis

De helft van de delicten doet zich voor op school, 20 % in de onmiddellijke omgeving ervan. Blijft er toch nog een derde over voor de buurt waar de leerkracht woont (20 %) of in zijn eigen huis (10 %).

Bij één op de zes delicten lijdt de leraar ook financieel verlies. Soms is dat minder dan 1000 frank, maar meestal draait het rond de 5000 à 10.000 frank. Eén leraar zegt zelfs voor meer dan 50.000 frank schade te hebben opgelopen.

Buiten schot

Een overstapje naar de daders. Meer dan de helft van de leerkrachten (52 %) weet absoluut zeker wie de dader is, 12 % heeft sterke vermoedens en de rest heeft er geen idee van. Vooral bij vandalisme, diefstal en vreemde telefoons blijven de daders buiten schot.

Die handelen volgens de leraars in minstens één geval op de drie niet alleen, maar in groep. Er wordt géén gewag gemaakt van vrouwelijke daders. Er zijn hooguit enkele meisjes bij de zaak betrokken als er een groepje actief is. Volgens de leerkrachten zijn 87 % van de daders jongens. Hun gemiddelde leeftijd: 15 jaar. De meeste daders (71 %) zitten in de klas van de betrokken leraar. 16 % zit bij een collega en 13 % is oud-leerling.

In alle stilte

Merkwaardig is dat bijna de helft van de leerkrachten (48 %) helemaal niets van het gebeuren meldt aan de directie. Blijkbaar worden alleen diefstallen min of meer systematisch gemeld. Over de andere feiten zwijgen de meeste leerkrachten, zeker tegen de directie. Amper in 2 % van de gevallen wordt ook de politie ingeschakeld. Dat gebeurt blijkbaar enkel bij ernstige schade of als de verzekering erbij betrokken geraakt.

Driekwart van de leerkrachten is ervan overtuigd dat er een verband bestaat tussen de manier waarop een leerkracht de klas aanpakt en zijn kans op slachtofferschap. Maar even veel leerkrachten zeggen ook dat ze onvoldoende voorbereid zijn om tucht te houden en wangedrag op te vangen. ■

Leerkrachten als slachtoffer van criminaliteit en afwijkend gedrag van leerlingen. Of hoe opvoeders het slachtoffer kunnen zijn van een falende opvoeding. Eindverhandeling van Wim Tyriard - School voor Criminologie - Universiteit Gent.

Mannen hebben het harder te verduren dan vrouwen.

WAPENS OP SCHOOL

39 % van de ondervraagde leerkrachten heeft al één of meerdere malen gemerkt dat leerlingen wapens mee naar school brengen. Vooral in TSO/BSO. Daar heeft al meer dan de helft van de leerkrachten wapens gezien. In ASO duiken die blijkbaar veel minder op: 19 %. Opvallend is de hoge score van het lager onderwijs. 34 % van de leerkrachten heeft er al wapens opgemerkt bij leerlingen tussen 6 en 12 jaar. Allerlei *messen* vormen vanuit de grootste groep wapens. Op de tweede plaats komen de zogenaamde *werpsterren*. Maar er zitten ook *boksijzers*, *karatestokken* en *kettingen* in de boekentas. Vier leerkrachten werden geconfronteerd met *pistolen* en *revolvers* op school, meestal meer dan eens.

In de Vlaamse lagere en secundaire scholen komt één leerling op de zeven uit een gezin dat financiële moeilijkheden heeft of dat bestaansonzeker is. Een gezin is bestaansonzeker als het inkomen te klein is om er op een menswaardige manier van te kunnen leven. Gezinnen met een inkomen dat kleiner is dan drie vierde van dit levensminimum worden beschouwd als arm. Zo komt gemiddeld één op de 66 leerlingen uit een arm gezin. Vaak berusten de re-

ANALYSE latiestussen kansarme ouders en leerkrachten op onwetendheid. Beide werelden zijn vreemd voor elkaar. Maar de leerkracht kan de slagboom tussen de kansarmen en de school helpen optillen.

Armen in de klas

Wettelijk is de school gratis zolang het kind leerplichtig is. Maar in de praktijk is dat niet het geval. Het begin van het schooljaar weegt zwaar op het gezinsbudget. In het lager onderwijs kost dat gemiddeld meer dan 9000 frank. In het secundair haast 12.000 frank. De armste gezinnen worden constant met dat financiële probleem geconfronteerd. In het begin van het schooljaar zijn de kinderen nog vol goede moed, maar ze missen de nodige schooluitrusting omdat de ouders daarvoor het geld niet hebben. De kinderen schamen zich. Ze zijn bang voor straf, willen niet meer naar school of worden brutaal en angstig. «Ons dochtertje kreeg altijd straf, omdat ze haar klastgeld, het geld voor de schoolreis of spaarkas niet bij had, maar we zijn werkloos», getuigt een ouder. De verschillende uitgaven die de school aan de ouders oplegt, of op een subtiele manier vraagt, kunnen leiden tot een scheiding tussen kinderen van een zelfde school. «In een klas creëert men twee milieus. Men verdeelt ze in tweeën en kleeft een etiket op de kinderen. En als je niet hebt wat de anderen hebben, dan word je opzij geduwd.»

Zwemgeld

Huiswerk niet gemaakt, zwemgeld vergeten, vaak te laat, niet opletten in de klas, op sandalen in het putje van de winter... Het overkomt elk kind wel eens. Maar er is wat aan de hand wanneer dit keer op keer gebeurt. Dat is een signaal voor de leerkracht. Hoewel het kind zijn problemen voor klasgenoten en leraars goed weet te verbergen, kan het uit een kansarm gezin komen.

Kansarme jongeren komen uit gezinnen waar alles misloopt: geen werk, slechte woonst, gebroken relaties, wankel gezondheid, onbetaalbare schuldenberg, last met het gerecht... Deze jongeren moeten thuis niet rekenen op veel steun voor hun schoolse prestaties. Bovendien is het moeilijk opstellen maken of rekensommen oplossen op een hoekje van de keukentafel en met zeurende broertjes en zusjes om je heen. De gevolgen zijn dan ook merkbaar in de statistieken. Ongeveer een vijfde van de kinderen van ongeschoolde arbeiders moet in de eerste klas van de lagere school al blijven zitten. Dat

is zeven keer meer dan kinderen uit de hoogste beroepsgroepen.

Kansen missen

PROF. JEF VERHOEVEN, Departement Sociologie, KU Leuven: «Niet iedereen heeft dezelfde kansen in het onderwijs: hoe lager het beroeps- en scholingsniveau van vader en moeder, hoe meer er voor TSO en hoe minder er voor ASO gekozen wordt. Kinderen uit arme gezinnen, maar ook arbeiderskinderen, kiezen minder voor studierichtingen die makkelijker toegang geven tot een hogere studie, ook al zijn ze ertoe bekwaam. Ze missen kansen. Scholen kunnen nog zo goed onderwijs geven, maar wanneer de kinderen met een verschillende uitrusting aan de startlijn verschijnen, zullen ze niet dezelfde voordelen uit dit onderwijs halen. In onze samenleving is, ondanks alle democratische idealen, ongelijkheid schering en inslag.

Kansarme ouders hebben nochtans een zekere waardering voor het onderwijs omdat het opleidt en toegang verleent tot de arbeidsmarkt. Daarmee waarderen ze evenwel iets dat ver van hun eigen leefwereld staat. Deze ouders, die aan de kant van de samenleving staan, hebben immers zelf nooit het onderwijs als een sociale hefboom ervaren. Zij hopen enkel dat het hun kinderen anders en beter zal vergaan. Maar die hoop lijkt op een breekbaar utopisme omdat de leefomstandigheden van die gezinnen erg onstabiel zijn. Onderwijs is er uiteindelijk geen kopzorg. En de gezinsproblemen hebben hun weerslag op de kinderen. Ze kampen met leerachterstand en raken makkelijker gedemotiveerd. Daardoor zijn de adviezen van leerkrachten en PMS vaak negatief. Ze adviseren het kind te dalen in het onderwijsniveau. De meeste ouders zijn meegaand in de neergang van de schoolloopbaan van hun kinderen. Ze menen dat het belang van hun kind ermee gediend is. Sommige kansarme ouders tekenen wel verzet aan tegen het advies om lager te gaan, maar hun reactie is niet bij machte de neergang om te buigen. Falen zal het onvermijdelijke resultaat zijn. Het ziet ernaar uit dat de pogingen van de ouders om hun kinderen door middel van het onderwijs uit de armoede te helpen, anders uitdraaien.»

Slagboom

VERHOEVEN: «Ongelijkheden in de maatschappij handhaven zich over de generaties heen en het onderwijs draagt hiertoe bij. Het is wellicht niet de bedoeling van de school, maar de structuur van het onderwijs kanaliseert de leerlingen in banen die hen voorbereiden om later opnieuw dezelfde ongelijke posities in te nemen. De school is bijgevolg het instrument dat de maatschappelijke ongelijkheid in de huidige samenleving reproduceert. Ook al bekijkt men het onderwijs als een middel tot emancipatie, voor veel jongeren houdt het veeleer de asymmetrische machtsverhoudingen in stand. In plaats van hefboom te zijn, is het onderwijs dan een slagboom die de jongeren op hun ongelijke plaatsen houdt en die hun maatschappelijke stijging in de weg staat. De beter gesitueerde gezinnen beschikken daarentegen over dat stukje van het cultureel en sociaal kapitaal dat hun kinderen beter voorbereidt om in het schoolse systeem de beste weg te vinden naar de betere posities in het latere beroepsleven.

Tussen het kansarme gezin en de school gaapt een kloof. Die is zo wijd dat de ouders er met de beste bedoelingen niet in slagen een brug te slaan. De

school en ook het PMS-centrum blijken meestal te veraf om aangepaste onderwijs hulp te geven. Schoolrapporten en -agenda's zijn hiervoor slechte communicatiemiddelen. Rechtstreeks contact tussen de leerkrachten en de ouders ontbreekt meestal. Overigens verschijnen lang niet alle kansarme ouders op oudercontactavonden.»

Etiket

Een oplossing om de kansonongelijkheid weg te nemen, kunnen we echter niet enkel zoeken in de wereld van het onderwijs. Wil de hulpverlening effectief zijn, dan kan ze zich niet beperken tot een deelprobleem als het onderwijs. Ze dient daarentegen de gezinsproblematiek in haar totaliteit aan te pakken. Deze integrale benadering van de kansarmoede is op gang getrokken door particuliere verenigingen. Hun schoolopbouwwerking en onder meer hun *huiswerkklases* richten zich dus niet enkel tot het kind maar ook tot de gezinnen.

Toch besteden Verhoeven en Kochuyt in hun studie over *kansonongelijkheid in het onderwijs* aandacht aan stappen die scholen kunnen zetten om het probleem het hoofd te helpen bieden. Ook het *Algemeen verslag over de armoede* van de Koning Boudewijnstichting bevat veel vaststellingen en tips.

Veel leerkrachten kennen wel de leerlingen van hun klas, maar niet hun achtergrond. Bovendien verschilt hun taal sterk van de taal die kansarmen thuis spreken. Vooral de basisschool negeert te veel de gezinscultuur en de buitenschoolse vaardigheden van die kinderen ten voordele van een zogeheten «gecultiveerde» cultuur. Het evaluatiesysteem wordt beïnvloed door de voorspellingen en persoonlijke opvattingen van de leerkracht. Bij het huiswerk houdt hij geen rekening met de mogelijkheden tot omkadering en met de materiële omstandigheden in die gezinnen. De kinderen krijgen vlug een *slecht* etiket opgeplakt. Dat is vernietigend voor hun toekomst. Zo gaan kansarme kinderen gebukt onder een aantal vooroordelen. Daardoor zijn ze in de types 1, 3 en 8 (lichte debiliteit, karakterstoornissen, motorische stoornissen) van het buitengewoon onderwijs oververtegenwoordigd in vergelijking met kinderen uit minder kansarme sociale klassen. Eén op de vier kinderen uit arme gezinnen wordt doorverwezen naar het buitengewoon onderwijs.

Zorgverbreding

Al heel vroeg kan de school kennis nemen van de specificiteit van de situatie en de behoeften van de leerlingen die in grote armoede leven, en van hun familie. Men pleit voor de aanwezigheid van een kinderverzorgster in de kleuterklas. Inhaallessen, wederzijdse hulp tussen leerlingen en gratis leerbevakking kunnen deel uitmaken van vroegtijdige en voortgezette pedagogische ondersteuning voor leerlingen in moeilijkheden, zoals gepland in het kader van de zorgverbreding in de basisschool. In het secundair onderwijs kunnen klastitularissen een belangrijke signaalrol spelen. Overigens kan een vernieuwde lerarenopleiding de toekomstige leerkrachten gevoelig maken voor de omgang met kansarmen.

De betrekkingen tussen kansarme ouders en leerkrachten berusten op onwetendheid. Beide werelden zijn vreemd voor elkaar. Wat weten leerkrachten over de levensomstandigheden van de ouders? Beseffen ze hoe vernederend het is als de ouders het rapport van hun kinderen niet kunnen

lezen? Maar wat weten de kansarme gezinnen over de inspanningen die de scholen leveren om de mislukkingen te beperken? Nochtans, als de betrekkingen tussen school en ouders verbeteren, maken de kinderen vorderingen en ontplooiën ze zich. Dan verdwijnt het isolement waarin kansarme ouders leven.

Partners

Men kan een relatie aangaan op basis van samenwerking en partnerschap. Dat kan alleen als men een positief beeld heeft van zichzelf en van de andere, wat onder meer tot uiting komt in wederzijdse erkenning en in het verlangen om samen iets te doen. Tal van experimenten tonen aan dat men veel gelegenheden moet scheppen om elkaar te ontmoeten. Daarbij zijn de omstandigheden waarin die contacten tussen ouders en school verlopen erg belangrijk. Een ontmoeting slaagt enkel als beide partijen duidelijke informatie uitwisselen. De leerkrachten moeten de zaken zo eenvoudig mogelijk uitleggen, zodat iedereen ze begrijpt. Ze kunnen de ouders, desnoods individueel, informeren over wat op er op school gebeurt en leeft, wat het doel daarvan is, en wat de school van de ouders verwacht. Intussen kunnen de leerkrachten ook oor hebben voor de waarden die de ouders belangrijk vinden en de verwachtingen die ze hebben van hun kinderen en de school. Die dialoog kan ertoe leiden dat leerkrachten en kansarme gezinnen elkaar hun *ambities* meedelen, elkaar ontmoeten, niet om over mislukkingen maar om over verwachtingen te praten.

Kinderen uit kansarme gezinnen zijn herhaaldelijk afwezig en veranderen ook vaker van school. De klassieke afwezigheidskaart is voor deze bevolkingsgroep weinig efficiënt. Rechtstreeks contact is onmisbaar. Soms kunnen tussenpersonen daarbij een nuttige rol spelen. ■

• *Kansonongelijkheid in het onderwijs* - Prof. J.C. Verhoeven, T. Kochuyt - Departement sociologie - KU Leuven - E. Van Evenstraat 2 b - 3000 Leuven - ☎ 016-32 32 05 - fax 016-32 33 65 - e-mail Jef.Verhoeven@Soc.kuleuven.ac.be

• *Algemeen verslag over de armoede* - Koning Boudewijnstichting - Brederodestraat 21 - 1000 Brussel - ☎ 02-511 18 40 - fax 02-511 52 21

• *ToeKan* - Liga voor het Kansarme Kind - Postbus 40 - 1700 Dilbeek - ☎ 02-739 82 10 - fax 02-463 26 22

• *Beweging van Mensen met Laag Inkomen en Kinderen* - Nieuwewbosstraat 3 - 9000 Gent - ☎ 09-224 12 15

Kinderen schamen zich en zijn bang voor straf.

Ja, er zijn nog leerkrachten naar wie de leerlingen opkijken en van wie ze graag les krijgen. Redelijk veel zelfs. Dat blijkt uit een enquête bij 1000 leerlingen secundair onderwijs. De school en de leraars scoren goed. Maar misschien niet altijd voor de redenen die u verwacht.

ENQUÊTE Lang voor de leraars dit jaar de kans krijgen om hun leerlingen te beoordelen, worden de rollen even omgekeerd: de leerlingen over hun school en hun leraars. Met punten en komma's.

De rollen

omgekeerd

De leraar lichamelijke opvoeding staat bovenaan de hitparade

Drie op de vier leerlingen zijn tevreden over hun leerkrachten. Ze mochten in de enquête aanduiden of hun individuele vakleerkrachten beantwoorden aan wat zij een goede leerkracht vinden. Daarbij hadden ze vier keuzes: de leerkracht beantwoordt daar volledig aan, in zekere mate, in het algemeen niet of hij is het tegenbeeld van wat ik van een goede leerkracht verwacht. Als we de twee positieve appreciaties samentellen, halen de vakleerkrachten tussen 65 % en 82 %.

Wiestaat er bovenaan het lijstje van de hitparade? Ontegensprekelijk de leerkrachten lichamelijke opvoeding, godsdienst, Nederlands, geschiedenis en biologie. (Zie tabel 1) Ze worden op de voet gevolgd door een middengroep met de leerkrachten wiskunde, Frans, Engels, Mens in Tijd en Ruimte, scheikunde, Project Algemene Vakken, Duits en fysica.

De leerkrachten aardrijkskunde, muzikale opvoeding en plastische opvoeding worden in het algemeen iets minder gewaardeerd.

Streng

De onderzoekers wijzen erop dat we bij de interpretatie van de gegevens weliswaar ook rekening moeten houden met de aantrekkingskracht van het vak, maar dat ze het effect hiervan in de enquête toch zo minimaal mogelijk hebben gehouden door een duidelijke vraagstelling en door er bij de leerlingen expliciet op te wijzen. Het vak is niet de leerkracht.

Wie de cijfers nog wat nauwkeuriger ontleedt ontdekt dat meisjes zich over bepaalde vakleerkrachten (Frans, Engels, fysica en scheikunde) veel gunstiger uitlaten dan jongens. Het omgekeerde fenomeen werd nergens vastgesteld. Jongens beoordelen hun leerkrachten altijd strenger dan meisjes.

Haaks

Dat de leerlingen over het algemeen wel tevreden zijn over hun leerkrachten, staat een beetje haaks op de resultaten van een vorig onderzoek bij dezelfde groep leerlingen (zie *KLASSE 40, dec. 93*). Toen moesten de leerlingen bij 24 pedagogisch-didactische kenmerken van «goede leraars» aanduiden of hun leerkrachten die eigenschappen bezaten. Bleek dat de leerkrachten volgens hun leerlingen wel hard werken, de leerstof goed uitleggen en er min of meer in slagen de les rustig te laten verlopen. Veel minder waren ze te spreken over de persoonlijke begeleiding, kansen voor remediëring, afwisselende werkvormen, aanmoedigingen, enz.

LAURENT THYS, onderzoeker: «Nu blijkt inderdaad dat de leerlingen over het algemeen wel tevreden zijn over hun leerkrachten. Ze mochten dan ook hun eigen, subjectieve criteria gebruiken zoals ze die met hun schoolse ervaring aanvoelen. Er is dus blijkbaar geen verband tussen het vrij negatief pedagogisch profiel uit het vorig onderzoek en de mate van tevredenheid over leerkrachten in dit onderzoek. Het gaat nochtans om precies dezelfde leerlingen op hetzelfde moment ondervraagd.»

Stoornis

Of er in hun school leerkrachten zijn naar wie

ze opkijken, wilden de onderzoekers van de leerlingen weten. En inderdaad: 61 % van de leerlingen hebben zulke leraars, die een inspirerende invloed op hen uitoefenen. Er zijn op dit vlak geen noemenswaardige verschillen tussen jongens en meisjes, de drie graden, ASO, TSO of BSO. Met deze ene uitzondering: de tweede graad BSO (44 %). Het sterk afwijkend antwoordpatroon van die groep leerlingen was trouwens ook opvallend in ander gelijklopend onderzoek naar pestgedrag, spijbelen, klasdiscipline, enz. Dat kan volgens de onderzoekers wijzen op een ernstige communicatiestoornis tussen die leerlingen en de school.

Maar over het algemeen hebben de meeste leerlingen dus wel degelijk een leraar als identificatiefiguur. Dat is vrij belangrijk. In de ontwikkelingspsychologie worden *figuren waarnaar kan worden opgekeken* als een belangrijke schakel gezien in de groei naar volwassenheid.

Titularis

Opvallend is dat voor minder dan de helft van de leerlingen (47 %) de klasseleraar («de titularis») iets meer betekent dan een gewone leraar. Ook op dit vlak zijn er nauwelijks verschillen tussen jongens en meisjes, leeftijden of onderwijsvormen. De klasseleraar wordt vooral gezien als degene die het onthaal verzorgt, de rapporten bespreekt en de ouders ontvangt. Hij zorgt voor de traditionele en collectieve begeleiding. Als bemiddelaar in conflictsituaties (relationele stoornissen tussen leerlingen en leerkrachten) en bij het oplossen van persoonlijke conflicten schrijven de leerlingen hem een duidelijk minder belangrijke rol toe.

Toegangspoort

«Wat betekent de school voor jou?» vroegen de onderzoekers vervolgens aan de 1000 leerlingen secundair onderwijs. Ze hadden de keuze uit zes mogelijkheden (zie tabel 2). Aan de top staat *de school als toegangspoort tot een beter beroep*. Voor één op de drie leerlingen is dat de belangrijkste betekenis van de school. Dat geldt vooral voor TSO- en BSO-leerlingen, minder voor ASO. Naargelang ze vorderen in het secundair onderwijs, neemt het belang hiervan echter af. Dat verschil is vooral op rekening van de jongens te schrijven. Naarmate die ouder worden, geloven ze er blijkbaar minder in.

Eén op de vijf leerlingen vindt schoolgaan vooral belangrijk *om nadien naar het hoger onderwijs te kunnen overstappen* (vooral in ASO).

Nemen we deze twee functies samen, dan betekent de school voor 52 % van de leerlingen een poort tot een beter beroep of een weg naar hoger onderwijs, in vaktermen: *de allocatiefunctie* van de school.

Het zijn waarschijnlijk dit soort vaststellingen die commentatoren als *Yves Desmet*, hoofdredacteur van *De Morgen*, op 1 september als volgt lieten uithalen: «Geeft deze maatschappij nog om onderwijs? Nee, om eerlijk te zijn, geen lor. Men is blijkbaar alleen nog bekommerd om een opleiding *met uitzicht op een goede baan*. Het aanleren van wat technische en geestelijke vaardigheden, een paar kunstjes waarmee we ons van de lagere primaten onderscheiden. Nee, verdorie, onderwijs gaat niet over kunstjes, maar over vrijheid, waarheid, ideeën en schoonheid.» Dit maar terzijde.

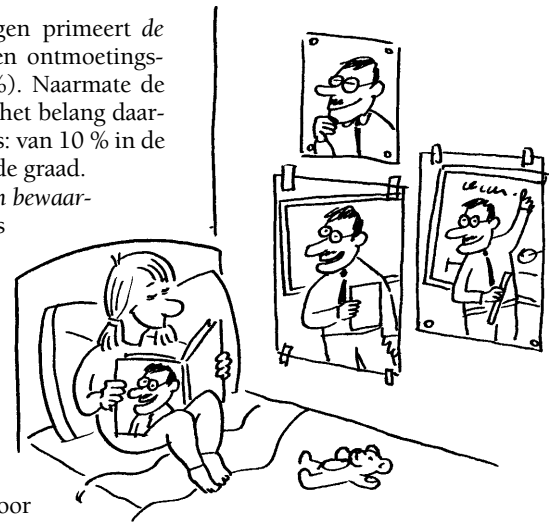
Bewaarschool

Voor één op de drie leerlingen staat *de instructiefunctie* van de school centraal: een plaats waar ik kennis opdoe (20 %) of waar ik dingen over het leven leer (11 %). Voor weinig leerlingen is de school in de eerste plaats een instelling die hun de dingen leert over het leven. Die appreciatie neemt zelfs nog af met het ouder worden, vooral bij de jongens.

Voor één op de zes leerlingen primeert *de sociale functie* van de school: een ontmoetingsplaats met leeftijdgenoten (16 %). Naarmate de leerlingen ouder worden neemt het belang daarvan nog toe, vooral bij de meisjes: van 10 % in de eerste graad naar 20 % in de derde graad.

En dan is er nog *de opvang- en bewaarfunctie* van de school: een plaats waar ik mijn tijd moet doorbrengen (6 %). Zo zit er dus in elke groep van 16 leerlingen ten minste ééntje bij. Maar er zijn opmerkelijke verschillen. De uitschieters: BSO-jongens en TSO-meisjes halen in de tweede graad elk 18 %. Dat cijfer neemt wel sterk af in de derde graad. In het ASO zijn het vooral de jongens voor wie de school een noodzakelijk kwaad is. De meisjes halen amper 1 %. ■

Dit rapport is het laatste onderdeel van het onderzoek *Jeugd en School* dat werd uitgevoerd door de vrije PMS-centra. U vindt een uitgebreid verslag in *Caleidoscoop 4* (1995).

tabel 1

HOE GOED IS DE LERAAR?

Percentage van de leerlingen die beweren dat de vakleerkracht in zekere mate of helemaal beantwoordt aan wat men van een goede leerkracht mag verwachten.

Lichamelijke opvoeding	82
Godsdienst	80
Nederlands	79
Geschiedenis	78
Biologie	77
Wiskunde	76
Frans	74
Engels	74
Mens In Tijd En Ruimte	74
Scheikunde	73
Project Algemene Vakken	72
Duits	71
Fysica	70
Aardrijkskunde	66
Muzikale opvoeding	65
Plastische opvoeding	65

tabel 2

WAT BETEKENT DE SCHOOL VOOR JOU?

Procentuele verdeling van het aantal keren dat een betekenis op de eerste plaats werd genoemd.

Een toegangspoort tot een beter beroep	33
Een weg naar het hoger onderwijs	19
Een plaats waar ik kennis opdoe	20
Een plaats waar ik dingen over het leven leer	11
Een ontmoetingsplaats met leeftijdgenoten	16
Een plaats waar ik mijn tijd moet doorbrengen	6

«Ik ken in het Vlaamse land een gerenommeerde secundaire meisjesschool met meer dan duizend leerlingen. We weten dat daar tientallen anorexie-patiënten zitten», getuigt een ouder. «En wat doet de school? Niets. Ze doen aan struisvogelpolitiek, want in hun school kan en mag dat verschijnsel immers niet voorkomen. Ze spreken er niet over. Taboe. Ze hebben angst dat ze een ongunstig etiket opgeplakt zullen krijgen. Ze zitten met het vooroordeel: als we er openlijk over spreken, komen er steeds meer anorexiapatiënten bij. Onzin natuurlijk. Als je deze ziekte bespreekbaar maakt, gaat toch niemand voor zijn plezier honger lijden. Anorexie krijg je trouwens niet van vandaag op morgen. Meestal is het psychisch proces al enkele jaren aan de gang, voor het als een ernstige eetstoornis tot uiting komt. De leerkrachten zien de problemen allemaal wel, maar ze weten niet goed hoe ze op een verschijnsel als anorexie moeten reageren.»

Meer en meer schoolmeisjes raken verslaafd aan mager-zijn. Ze lijden aan magerzucht of anorexia nervosa. In de Westerse wereld hebben één tot twee jonge vrouwen op de 200 te maken met deze eetstoornis.

Tussen 5 en 18 procent van de bekende anorexiagevallen sterft zelfs de hongerdood. De laatste decennia neemt het aantal

Ronde vormen

Magerzucht en vratzucht (*bulimia nervosa*) komen vooral voor bij meisjes in de puberteit en

Bang om dik te worden

bij jonge volwassenen. Doorgaans ligt de beginleeftijd tussen 14 en 18 jaar, maar vroegtijdige anorexie en boulimie bij twaalfjarigen of nog jongere kinderen is niet uitgesloten. Recente onderzoeksgegevens laten zien dat eetstoornissen steeds vroeger voorkomen. Maar waarom gaat het in 90 % van de gevallen om vrouwen? Dat heeft te maken met het verschil in de lichamelijke ontwikkeling. Gedurende de groeispurt in de puberteit neemt bij jongens de vetmassa af en de spiermassa toe. Dit geeft ze de gelegenheid zich geleidelijk vertrouwd te voelen in een mannelijk lichaam. Jongens voelen zich in de puberteit daardoor veeleer te mager dan te dik. Meisjes daarentegen, worden vroeg in de puberteit geconfronteerd met ronde vrouwelijke lichaamsvormen. Heupen, billen en borsten worden dikker. Er verandert veel in korte tijd. Omstreeks hun eerste menstruatie komen sommige meisjes wel negen kilo aan. Ze zijn bang dat ze veel te dik zullen worden. Maar deze gewichtstoename, onder invloed van het hormoon oestrogeen, is normaal. Toch blijven sommige pubers zo bezig met hun gewicht dat ze op een streng dieet gaan of extreem *lijnen*. Of anorexie ontwikkelen. In een levensfase waarvoor sommigen nog niet geestelijk rijp zijn, moeten jonge meisjes zich vertrouwd gaan voelen in een vrouwelijk lichaam. Een dergelijke samenloop van psychische en lichamelijke ontwikkelingen maakt het zeer aannemelijk dat vooral meisjes een

Soms gaan leerlingen met eetstoornissen plots overdreven studeren.

verhoogd risico lopen op eetstoornissen. In Vlaanderen probeert overigens de helft van de meisjes tussen 13 en 18 jaar minder te eten dan ze zin hebben en 7 procent telt dagelijks het aantal calorieën.

Geslachtsloos

Het zou verkeerd zijn alle jonge mensen die (te) mager zijn te beschouwen als anorexiapatiënten. Mager zijn kan immers aan andere lichamelijke of psychische aandoeningen te wijten zijn of gewoon van erfelijke aard zijn. Toch kunnen een aantal fysieke en psychische symptomen wijzen op anorexie. Mensen met anorexie kunnen één of meer van de volgende symptomen vertonen.

Bij de *fysieke* symptomen hoort gewichtsvermindering. Sommige anorexiapatiënten verliezen in korte tijd 20 tot 40 procent van hun gewicht.

Onder de *psychische* symptomen tellen we een gestoord lichaamsbeeld. Jongeren met anorexie ervaren zichzelf niet zoals ze in werkelijkheid zijn. Zelfs wanneer ze er uitgemergeld, schrikwekkend mager bijlopen, vinden ze zichzelf te dik. Daarom willen ze steeds maar hun lichaamsgewicht verminderen. Op andermans gewicht en lichaamsbeeld hebben ze daarentegen wel een juiste kijk.

Veel tieners hebben angst om volwassen te worden. Deze angst uit zich ook in de seksualiteit. Als meisjes volwassen vrouwelijke vormen krijgen, hebben ze soms het gevoel de controle over hun lichaam te verliezen. Uithongeren is dan voor hen

GEZONDHEID

eetstoornissen sterk toe. Ook in uw klas kunnen leerlingen zitten die bang zijn om dik te worden. Kan een leerkracht daar iets aan doen?

een middel om de biologische klok terug te draaien. Door het extreme vermageren, reduceren anorexiëpatiënten de vrouwelijke geslachtsvormen. Het lichaam krijgt zijn vorm van vóór de puberleefijd terug, de net begonnen menstruatie blijft uit. Het lichaam wordt geslachtsloos als dat van een kind.

Slankheidsideaal

Anorexiëpatiënten hebben vaak een sterke faalangst. Die gaat gepaard met een streven naar perfectie en een grote prestatiedrang. Ze beschouwen onvolmaaktheid als een mislukking. Dit leidt tot zwart-wit denken. Velen hebben een gevoel van minderwaardigheid en een sterk negatief zelfbeeld, waardoor ze geen zelfvertrouwen hebben. Ze hebben nogal eens een wisselvallig humeur: depressieve perioden met oncontroleerbare huilbuien. Door een gevoel van onmacht en gevoelsleegte dreigen sommigen zelfs met zelfmoord.

De meeste anorexiëpatiënten ervaren lichaam en geest als gescheiden elementen. Ze stoten hun lichamelijk omhulsel af. Ze zijn geobsedeerd door hun slankheidsideaal. Daarbij zijn ze nooit tevreden met het bekomen resultaat en dus ook niet tevreden met zichzelf. Op heldere momenten weten ze wel dat het zo niet verder kan, maar ze voelen zich onmachtig t.o.v. de magerzucht die heel hun leven in beslag is gaan nemen.

Ritueel

Naast deze psychische symptomen vertonen anorexiëpatiënten ook allerlei gedragsstoornissen die sterk gekoppeld zijn aan relatiestoornissen. Ze hebben wel honger, maar ze negeren die eetlust en weigeren voedsel. Ze hebben een calorie-obsessie. Ze weigeren angstvallig calorierijke spijzen, met vetten, koolhydraten, suikers en zetmelen. Ze verzinnen ook de knapste leugens om niet te moeten eten. Ze zeggen dat ze net van tafel komen, last hebben van een moeilijke spijsvertering, dat ze een bepaald gerecht net niet lusten of dat ze straks nog naar een feestje moeten. Soms slagen ze erin hun omgeving te laten geloven dat ze daadwerkelijk aten, terwijl ze stiekem het voedsel in het toilet weer uitbraakten. Tal van patiënten ontwikkelen voor zichzelf een soort eetschema of ritueel, waarvan ze niet willen afwijken. Sommigen eten alleen 's nachts of nooit in het bijzijn van anderen. Ze hebben vooral angst om de controle over hun eetgedrag te verliezen.

Overdreven studeren

De eetstoornis leidt natuurlijk tot conflicten aan tafel, uitgelokt door de anorexiëpatiënt zelf of door de ouders die hun kind tot eten dwingen of opmerkingen maken over zijn eetgedrag. Hierdoor ontstaat een machtsstrijd tussen beide partijen.

Ondanks een tekort aan voedingsenergie zijn veel anorexiëpatiënten hyperactief. Ze proberen het weinige voedsel dat ze zich toestaan te gebruiken voor sportprestaties of overdreven beweging. Deze hyperactiviteit kan zich ook op intellectueel vlak manifesteren in de vorm van overdreven veel studeren. Dit gedrag verblindt de omgeving. Vandaar dat men de problematiek vaak te laat onderkent of de ernst ervan miskent.

Light-rage

Bij anorexië spelen de reclame en de media een niet te onderschatten rol. De media vereenzelvi-

gen een slank figuur met gezondheid, succes en geluk. En wie aan dit beeld niet voldoet, is een *dikke trut*. Dat zeggen de klasgenoten, al of niet heimelijk. Dat denkt het meisje vaak over zichzelf. Meer dan ooit speelt in onze maatschappij het slankheidsideaal een dominerende rol. Ook steeds meer voor jonge mannen. In de voedingssector is de *light-rage* in. Kinderen zien vaak het voorbeeld thuis en nemen het gedragspatroon over. In de klas weigeren ze na de wafelbak hun portie, omdat *ze al te dik zijn*. Zich overdreven zorgen maken over zijn *slank figuur* beïnvloedt het leerproces. Maar heeft de school een tegenwicht?

PROF. DR. MYRIAM VERVAET, UZ Gent: «Het is belangrijk dat de leerkracht zijn vermoeden kenbaar maakt. Hoe vlugger hij de stoornis signaleert aan de ouders, hoe vlugger een vertrouwensgesprek kan plaatsvinden. En zo kunnen de ouders ook vlugger een beroep doen op professionele hulpverlening. Momenteel worden anorexiëgevallen altijd (te) laat aangemeld.

Leerkrachten kunnen alert zijn voor volgende symptomen: het aanzienlijk vermageren van een leerling(e); een opmerkelijke stijging van de schoolresultaten samengaand met de presentatie van het beeld van de *ideale leerling*; een leerling die zich isoleert en sociaal contact vermijdt; het 's middags niet gaan eten en opvallend veel toiletbezoeken na de maaltijd; een bijna dwangmatig handschrift. Men kan zowel de huisarts als de schoolarts in eerste instantie op de hoogte brengen. Zij kunnen het best een gesprek op gang brengen tussen ouders en anorexiëpatiënt. Men kan van anorexië genezen. Hierbij is het belangrijk dat de patiënt zelf inziet dat hij een probleem heeft en daar iets wil aan doen. Sommigen werken er zich op eigen houtje bovenop. De meesten hebben echter gespecialiseerde hulp nodig. Nog belangrijker is de preventieve aanpak van eetstoornissen op school, ook al in de lagere school. Voedingsvoorlichting kan met de hulp van het Medisch Schooltoezicht. Een diëtist kan projectweken begeleiden. Maar de grootste uitdaging blijft het relativeren van het slankheidsideaal dat de media ons opdringen.» ■

- *Gratis informatiebrochure over anorexia en bulimia - Vereniging Anorexia Nervosa - secretariaat Elzenboslaan 17 - 9900 Eeklo - ☎09-377 37 96*
- *Gespecialiseerde diensten: Prof. Dr. Walter Vandereycken - Broeder Alexianen-ziekenhuis - Tienen - ☎016-80 75 11 - UPC Kortenberg - ☎02-758 05 11 - Prof. Dr. Myriam Vervae - Polikliniek K13 - Universitair Ziekenhuis - Gent - ☎09-240 43 79*

**Wie niet aan het
ideaalbeeld voldoet
is een «dikke trut».**

UITGELIJND

Ongeveer 60 tot 75 % van alle vrouwen vindt zichzelf te dik en wil graag afvallen. Ruim de helft van de volwassen vrouwen doet permanent iets aan de lijn en tal van kinderen en adolescenten hebben angst om dik te worden. Wie denkt de controle over zijn eetgedrag te verliezen, ervaart dit meestal in emotionele situaties: somberheid, frustratie, tegenslag,... Onderzoeken in Amerika laten zien dat 50 tot 80 % van de meisjes al voor hun dertiende levensjaar meer dan eens een serieuze lijnpoging onderneemt en dat bijna drie kwart van deze meisjes minder gaat eten. Uit recent Vlaams onderzoek bij 800 jongens en meisjes van 13 tot 18 jaar op diverse secundaire scholen, komen volgende vaststellingen:

- 50 % verliest regelmatig de controle over zijn eetgedrag;
- 17 % ervaart gewichtsproblemen;
- 13 % ervaart eetproblemen (gaat gepaard met vooral dieet- en lijngedrag);
- 12 % neemt geen ontbijt;
- 9 % gebruikt laxemiddelen om gewicht te verliezen;
- 4 % braakt regelmatig om dezelfde reden.

Burnout. Juist de ideale leerkracht is snel opgebrand. Deze verrassende stelling formuleerde de Nederlandse professor *Schaufelie* tijdens een uiteenzetting aan de universiteit van Utrecht. Een werknemer heeft jarenlang met zoveel toewijding gewerkt dat er een chronische vermoeidheid optreedt. De eens zo grote interesse voor het werk begint af te brokkelen, de twijfel aan eigen kunnen neemt toe. *Burnout*, geestelijke uitputting, komt vooral voor bij beroepen waar veel en intensief met andere mensen wordt samengewerkt, waar de betrokkenheid bij het wel en wee van anderen groot is. Nu voelen mensen zich het prettigst in relaties met anderen als er een evenwicht is tussen *geven* en *nemen*. De leerkracht investeert vaak veel meer in de moeilijke leerling dan hij ervoor

SIGNAAL

terugkrijgt. Er is dus geen evenwicht en de kans op *burnout* stijgt. Maar ook de werksituatie speelt een belangrijke rol. De leraar die nauwelijks steun krijgt van zijn collega's of van de directie, zal eerder opgebrand raken. Dit kan onder andere leiden tot hoger ziekteverzuim.

Fantasie. Kinderen die geregeld naar fantasie stimulerende programma's kijken, vertonen meer fantasie in hun spel en ontwikkelen ook meer plezierige en sprookjesachtige dagdromen. Veelvuldig naar geweldprogramma's kijken heeft een averechts effect: de

kinderen worden in hun creatieve fantasie geremd en hun dagdromen zijn agressiever en heroïscher. Dit blijkt uit een onderzoek waarbij 750 Leidense lagerschoolkinderen jarenlang werden gevolgd. Kinderen die veel naar programma's als *Miami Vice* kijken, zijn ook minder goed in staat om originele verhalen of oplossingen voor problemen te bedenken. Een programma als *Sesamstraat* biedt op dat vlak heel wat meer garanties. Als het op het stimuleren van de creatieve fantasie aankomt, moet de televisie het echter duidelijk afleggen tegen het boek en de radio. Hierbij moeten kinderen immers zelf hun eigen mentale plaatjes vormen en hoeven zij zich niet eerst los te maken van voorgedrukte beelden.

Carpe diem. Depressief, eenzaam, bijziend. Dat worden Chinese kinderen die te veel huiswerk moeten maken. Door de éénkindpolitiek in China stellen ouders al hun hoop op hun ene zoon of dochter. Docenten streven ernaar leerlingen van hun school in het kleine aantal hogescholen en universiteiten binnen te krijgen. Beide factoren veroorzaken een prestatiedruk die zich naar de scholieren toe vooral vertaalt in een overvloed aan huiswerk. Ruim 20 % van de 7 tot 9-jarige kinderen wordt er bijziend van. Van de 16- tot 18-jarigen is dat zelfs 75 %. Last van verlegenheid, zich geïsoleerd voelen en communicatiemoelijkheden zijn

andere kwalijke neveneffecten waar een op de tien leerlingen mee worstelt. Dit zijn de belangrijkste conclusies van een onderzoek bij 20.000 scholieren in Shanghai. Volgens de onderzoekers zouden de kinderen minder moeten studeren en meer van het leven genieten.

Leesblind. 2,3 miljoen Amerikaanse schoolkinderen hebben moeite met leren en elk jaar komen er 120.000 bij. 80 % van de kinderen met leerstoornissen lijdt aan leesblindheid of dyslexie. Opvallend is dat zulke kinderen vaak verder geen gezichts- of gehoorproblemen hebben. Evenmin vertonen ze andere kwalen of zijn ze emotioneel gestoord. Wel lijdt ongeveer een kwart van de kinderen met leerstoornissen aan hyperactiviteit en concentratiestoornis, wat als een afzonderlijk medisch probleem wordt onderkend. Als dergelijke neurologische afwijkingen aan de basis liggen van dyslexie, dan zouden sociaal-economische factoren naar de achtergrond verdwijnen. Dit kan op zijn beurt de budgettering van de onderwijsprogramma's beïnvloeden. Een en ander maakt het onderzoek en de discussie over leerstoornissen er niet gemakkelijker op.

LAT-relatie. De directie van de *Dollar Academy*, een prestigieus internaat in *Stirling* (Schotland), vond dat liefdespaartjes onder de leerlingen het imago van de instelling geen goed deden door na de schooluren al te nadrukke-

BIBLIOTHEEKGEBRUIK IN VLAANDEREN

Geen tijd, ik lees

Bijna anderhalf miljoen Vlamingen zijn ingeschreven in een bibliotheek. Dat is bijna een kwart van de Vlaamse bevolking. Tot 14 jaar neemt het bibliotheekbezoek met de leeftijd toe; na die leeftijd gaat het weer bergaf. Meisjes duiken vaker de boeken in dan jongens. ASO-leerlingen maken meer gebruik van de bibliotheek dan TSO- en BSO-leerlingen en de 15 % Vlamingen die ooit een vorm van hoger onderwijs genoten, vertegenwoordigen 42 % van de bibliotheekbezoekers bij de afgestudeerde bevolking.

De Vlaamse jeugd kent de weg naar de bibliotheek: 1/3 van alle Vlamingen die zijn ingeschreven in een openbare bibliotheek is 14 jaar of jonger. Sommigen, de allerkleinsten, lopen of kruipen nog wat onwetend met hun ouders mee, maar van de 6- tot 11-jarigen komt al 40 % op eigen houtje naar de bib, die meestal in de onmiddellijke omgeving ligt. Een grote groep maakt van dit bezoek een wekelijkse gewoonte. De grote meerderheid komt boeken of de occasionele strip lenen, maar vele jongens en meisjes komen ook iets opzoeken, wat lezen, rondkijken of gewoon eens binnenlopen.

De 12- tot 14-jarigen spannen de kroon: 79 van de 100 kinderen van die leeftijd zijn wel ergens ingeschreven. Aangezien deze jongeren vooral met de fiets naar de bib snellen, vallen ook de afstanden weg: een aantal houdt het niet bij de bibliotheek in de buurt en waaiert uit naar andere gemeenten. Ook hier komt de meerderheid vooral boeken lenen, maar opzoekwerk, rondkijken of gewoon eens binnenlopen scoren duidelijk hoger dan bij de 6- tot 11-jarigen.

67 % van de 15- tot 17-jarigen is ingeschreven in een bibliotheek. Dit is het begin van een dalende trend, die leeftijdgebonden is. Niet alleen de leeftijd beïnvloedt echter het bibliotheekbezoek, de onderwijsvorm speelt ook een grote rol. Dat blijkt als we de 15- tot 17-jarige scholieren in een tabel met elkaar vergelijken:

	ASO	TSO	BSO
aantal bibliotheekbezoekers	53 %	35 %	12 %
onderwijspopulatie	40 %	32 %	28 %

In verhouding tot hun aandeel in de schoolbevolking bezoeken meer ASO-scholieren de bibliotheek, terwijl de situatie

lijk hun affectie tegenover elkaar te bewijzen. Vandaar een toevoeging bij het bestaande schoolreglement. In de toekomst zullen de leerlingen buiten de lesuren minimum 15 centimeter van elkaar moeten verwijderd blijven. De ouders reageren gemengd op de leefregel. Wie gaat de afstand tussen de leerlingen meten? En hoe?

Klasse-raad. Niet alle scholen slagen erin efficiënt gebruik te maken van de begeleidende klasseraad. Dat is veelal te wijten aan tijdsdruk (meer dan een klas tegelijk moeten bespreken), anekdotische verhalen die weinig ter zake doen en gebrek aan aandacht voor het probleemoplossend gesprek en voor de opvolging van afspraken. Ook een gebrekkige wisselwerking met de directie kan actieve deelname aan de klasseraad in de weg staan. Nochtans wordt de klasseraad nog steeds beschouwd als het ideale instrument voor overleg, activering en bijsturing. De klasseraad verdient dus om geoptimaliseerd te worden en hierin kan de klastitularis een belangrijke rol spelen. Ten eerste kan hij dan de klasse-

raad voorbereiden, zodat die vlotter verloopt. Dat kan door gegevens te verzamelen en te ordenen en door een gemotiveerde selectie te maken van de leerlingen die moeten besproken worden. Ten tweede kan de titularis ervoor zorgen dat zowel met de resultaten van de leerling als met zijn persoonlijke ontwikkeling wordt rekening gehouden. Na de klasseraad kan de titularis waken over de opvolging. Hij kan afspraken (b.v. voor remedieering) opnieuw ter sprake brengen en zonnig aanpassen.

Klasseraad: veel hangt af van de titularissen.

Schoolnet. In Nederland is onlangs het *Schoolnet* opgestart, een nationaal elektronisch netwerk voor het onderwijs. Via dit netwerk kunnen scholen communiceren met elkaar, met het ministerie, de besturen, de werknemers-

en vakorganisaties, enz. Daarvoor moeten ze zich wel abonneren. In ruil krijgen ze dan een elektronische knipselkrant, de totale onderwijswetgeving, advertentiemogelijkheden, een beveiligde postbus en communicatiemogelijkheden, raadpleging van bulletinboards, en (eind dit jaar) de toegang tot Internet.

130.000.000. Honderd dertig miljoen, dat is het onvoorstelbare aantal kinderen in de wereld dat momenteel niet naar de (basis)school gaat. En dat terwijl ze er eigenlijk zouden moeten zitten. Het merendeel van deze kinderen, 2/3 om precies te zijn, woont in Afrika ten zuiden van de Sahara (waar 50 % niet naar de basisschool gaat), in het Indiase subcontinent (27 %) en in het Midden-Oosten (24 %). Volgens de *Wereldbank*, die deze cijfers in een rapport publiceerde, zal dit getal nog stijgen, want in Afrika daalt het aantal inschrijvingen op de basisscholen. Opvallend is verder dat meer meisjes de school moeten missen dan jongens, namelijk 60 % tegen 40. Ook gaan meisjes gemiddeld minder lang naar school en hebben ze minder kansen om een behoorlijke opleiding te krijgen. Ten slotte wijst het rapport op de gebrekkige financiering van het onderwijs in de genoemde regio's. De *Wereldbank*, die zelf jaarlijks 2 miljard dollar leent aan onderwijs, vraagt alle regeringen ter wereld een extra bijdrage te leveren. ■

voor beroepsleerlingen net andersom is. Opvallend is dat in de grotere gemeenten (> 20.000 inwoners) meer 15- tot 17-

LEESBEVORDERING

- In veel scholen is op dit onderzoek niet gewacht om iets te ondernemen. Zo is in de H. Grafsschool in Turnhout een leerkracht vrijgesteld om één uur per week in elke klas aan leesbevordering te doen. Dat gaat van vertellen over voorlezen, stillezen, denkend lezen tot studerend lezen en dit vanaf de derde kleuterklas tot en met het zesde leerjaar basisonderwijs. De keuze van de onderwerpen wordt bepaald door de actualiteit en door de leerstof die op dat moment in de klas wordt behandeld. De leerlingen leren werken en opzoeken in de goed gestoffeerde schoolbibliotheek én in de openbare bibliotheek.

H. Graf - Apostoliekenstraat 26 - 2300 Turnhout - ☎ 014-41 18 87

- In het kader van de Vlaamse actie Leesbevordering 14+ heeft de Koning Boudewijnstichting een verslagboek gepubliceerd van een symposium rond dit thema. Leesbevordering 14+ bevat o.a. een situering van de leefwereld van jongeren, een beschrijving van de voorgestelde leesbevorderingsprojecten, reacties op en bedenkingen bij deze projecten van de deelnemers, suggesties en aanbevelingen om het lezen bij jongeren van 14 jaar en ouder te stimuleren. Het boek kost 200 fr.

Koning Boudewijnstichting - Brederodestraat 21 - 1000 Brussel - ☎ 02-511 18 40 - fax 02-511 52 21

jarigen ingeschreven zijn dan elders. 86 % onder hen gaat naar de bibliotheek om boeken te lenen, maar zo'n 33 % komt er ook om naslagwerken en documentatie te raadplegen.

Van de 18- tot 24-jarigen bezit nog 37 % een bibliotheekkaart. Van alle studerende jongeren in die leeftijdsgroep bezoeken vooral studenten van het secundair onderwijs de bib. HOBu-en universiteitstudenten blijven achterwege, maar het feit dat het bezoekersonderzoek in de maand juni liep, in volle examenperiode dus, speelt hier duidelijk een rol. In de categorie 25- tot 29-jarigen zijn nog slechts 19 op 100 mannen en vrouwen ingeschreven in een bibliotheek. De reden van het bibliotheekbezoek verschuift: men komt er meer kranten en tijdschriften lezen dan in de jongere leeftijdsgroepen het geval is.

Uit het onderzoek blijkt dat meer vrouwen dan mannen de bibliotheek bezoeken, al is bij HOBu-studenten de situatie omgekeerd. Verder is er het effect van het scholingsniveau: schoolgaanden maken in ruime mate gebruik van de bibliotheek en het genoten onderwijs heeft een grote invloed op het bibliotheekgebruik. De school kan het bibliotheekgebruik stimuleren door alle kinderen de best mogelijke kansen te geven om de openbare bibliotheek te leren gebruiken en ook door de bibliotheek te betrekken in het «leren leren», met name het leren opzoeken en raadplegen van bronnen.

Het besproken onderzoek werd uitgevoerd door H.Hinnekin, lic. pedagogie en wetenschappelijk medewerker - Centrum voor Andragogisch Onderzoek - Liedtstraat 27-29 - 1210 Brussel - ☎ 02-242 69 47 - fax 02-242 26 10 ■

Voor al uw vragen
over onderwijs:
Koningsstraat 71
1000 Brussel
02-219 18 00

OPVOEDING VAN KINDEREN

Ik ben vastbenoemd leerkracht en in verwachting van ons tweede kindje. Ik weet dat ik een soort verlof zonder wedde kan nemen, maar hoe werkt dat precies? En hoeveel jaar kan dat duren? Dat verlof heet officieel **Afwezigheid van lange duur gewettigd door familiale redenen** (n.l. de opvoeding van uw kinderen). Alle vastbenoemde leerkrachten in dienstactiviteit kunnen dit stelsel aanvragen, zowel voor eigen kinderen als voor adoptiekinderen en pleegkinderen. U dient schriftelijk uw verzoek in bij uw inrichtende macht. U voegt daarbij een uittreksel uit de geboorteakte, een kopie van de adoptieakte of een kopie van de overeenkomst van pleegvoogdij. De afwezigheid kan op elk moment ingaan. Als uw inrichtende macht toestemt, kunt u maximum vier jaar per kind afwezig blijven. We weten al wat u nu gaat vragen en het antwoord is nee: als u een tweeling krijgt, mag u niet acht jaar afwezig blijven, want dit telt slechts als één geboorte. Uw verlof loopt ten einde zodra uw kind vijf jaar wordt. Als u dus wacht tot uw kind twee jaar oud is, kunt u slechts drie jaar verlof nemen. Voor een mindervalied kind kunt u maximum zes jaar verlof krijgen, te nemen vóór het kind acht jaar wordt. Tijdens uw afwezigheid mag u

geen winstgevende activiteit uitvoeren. U bevindt zich in de stand *non-activiteit*, maar u blijft wel titularis van uw betrekking. U ontvangt uiteraard geen wedde tijdens deze periode én de periode komt evenmin in aanmerking voor het pensioen. Opgelet: zowel uzelf als uw inrichtende macht kunnen **voortijdig een einde maken** aan uw afwezigheid, mits er een opzeggingstermijn is van drie en een halve maand (vijf en een halve maand als de zomervakantie binnen de opzeggingstermijn valt).
Informatie: Onderwijszakboekje 1994-1995 - J. Heyvaert & G. Janssens - Kluwer Editorial - p. 247-248

SALARISSCHAAL B22

De salarisschaal B22 voor het **administratief en technisch personeel** is gewijzigd. De gewijzigde schaal is van toepassing vanaf 1 januari 1996. Salarisschaal B22 heeft nu een minimumsalaris van 864.402 fr. (bruto jaarwedde), met driemaal een jaarlijkse verhoging van 19.190 fr., zevenmaal een driejaarlijkse verhoging (vroeger: een tweejaarlijkse!) van 28.785 fr. en tweemaal een driejaarlijkse verhoging van 38.380 fr. Dat brengt het maximumsalaris op 1.200.227 fr. na dertig jaar anciënniteit.

Omzendbrief van 28 juli 1995 over de salarisschalen van het administratief en technisch personeel

SAMENZETTEN

Ik moet wéér les geven aan heel heterogene groepen. Mag de directie van een secundaire school de klassen «zo maar» samenzetten of zijn daar bepaalde regels voor? De reglementering spreekt van twee soorten samenzettingen: horizontale en verticale. **Horizontale samenzetting** is de groepering van leerlingen van eenzelfde leerjaar, maar van verschillende onderwijsvormen en/of onderverdelingen. De regel is steeds dat samenzetting enkel kan voor vakken en specialiteiten waarvan het **goedgekeurde leerplan hetzelfde is**. Enkele voorbeelden: samenzetting van leerlingen van een eerste leerjaar A met leerlingen van een eerste leerjaar B kan enkel voor de vakken AV Exploratie, AV Expressie, AV Lichamelijke opvoeding, AV Muzikale opvoeding, AV Psychomotorische oefeningen, AV Sociale activiteit en AV Sportactiviteit. Deze leerlingen mogen dus niet worden samenge-

zet voor bijvoorbeeld AV Plastische opvoeding. In het eerste leerjaar van de tweede graad BSO kunnen leerlingen Kantoor en Verkoop BSO voor AV Nederlands samengezet worden met leerlingen Verkoop en Etalage BSO. Maar in het eerste leerjaar van de derde graad ASO kunnen leerlingen Economie-Moderne Talen ASO voor AV Aardrijkskunde niet bij leerlingen Moderne Talen-Wetenschappen ASO worden gevoegd.

Verticale samenzetting is de groepering van leerlingen van verschillende leerjaren (al dan niet in een andere onderwijsvorm en/of onderverdeling), **maar binnen dezelfde graad**. Regel is opnieuw dat samenzetting enkel kan voor vakken of specialiteiten waarvoor het goedgekeurde leerplan hetzelfde is. In de eerste graad zijn verticale samenzettingen in principe onmogelijk, op enkele uitzonderingen na. In de tweede graad mogen samenzettingen plaatsvinden **binnen dezelfde onderwijsvorm en binnen dezelfde studierichting**. Men moet dan op het einde van de graad kunnen aantonen dat het goedgekeurde leerplan door de leerlingen ook effectief werd gezien. Er zijn dus geen beperkingen op het vlak van leerjaren of vakken: **alle vakken kunnen**, ongeacht de rangschikking ervan in basisvorming, fundamenteel of complementair gedeelte. Dezelfde samenzettingen zijn onderidentieke voorwaarden mogelijk tussen het eerste en tweede leerjaar van de derde graad. Tussen het derde en het tweede leerjaar van de derde graad zijn samenzettingen enkel mogelijk binnen dezelfde onderwijsvorm en dit uitsluitend voor algemene vakken en voor PV Stages.

Meer informatie én meer praktische voorbeelden vindt u in de Ministeriële Omzendbrief SO 28 (30 juni 1993) en aanvulling SO 29

TSJADOR OP SCHOOL

Kan een school het dragen van een hoofddoek of de tsjador verbieden?
De Liga voor Mensenrechten meent dat het verbieden van de hoofddoek op school in strijd is met artikel 18 van het *Internationaal Verdrag inzake burgerlijke*

en politieke rechten. De staten die het verdrag ondertekenden verbinden zich ertoe de vrijheid van ouders te eerbiedigen om godsdienstige en morele opvoeding van hun kinderen overeenkomstig hun eigen overtuiging te verzekeren.

JOHAN LEMAN, directeur van het *Centrum voor Gelijkheid van Kansen en voor Racismebestrijding*: «In België bestaat hierover geen enkele geschreven regelgeving. De hoogsterechtbanken in Frankrijk, Duitsland en Zwitserland zeggen dat er geen plaats is voor een verbod. Maar hieruit volgt niet automatisch dat het omgekeerde wel kan en dat iedereen die een hoofddoek draagt toegang moet krijgen tot een school. In diezelfde landen oordeelde de rechtspraak ook dat we een onderscheid moeten maken tussen het dragen van de hoofddoek als beleving van een godsdienst en andere elementen zoals het niet conform zijn met het uniform van de

school. Over die praktische elementen, zoals *g e m e e n d* zwemmen en turnen, loopt de rechtspraak nogal uiteen. Ook bij

ons zal de rechtspraak in zulke gevallen waarschijnlijk uiteenlopen en zal de persoonlijkheid van een zelfs zeer objectieve rechter meespelen. Het vrij katholiek onderwijs steunt per definitie op een bepaalde godsdienst en heeft een ruimere bewegingsmarge dan het officieel onderwijs om leerlingen te wenen die zich niet wensen te onderwerpen aan de godsdienstige overtuiging van de instelling. Bij gebrek aan een duidelijke rechtspraak kan een principieel verbod op het dragen van een hoofddoek een juridisch klunwen worden. De school kan het probleem het beste pragmatisch oplossen, in overleg met de ouders en de jongeren. Zo kunnen ze polarisering rond deze zeer delicate kwestie vermijden. Ons standpunt rond de hoofddoek stond in een interne discussie-nota die buiten ons weten anoniem werd rondgestuurd. Dit mag geen aanleiding geven tot een misverstand. We wensen de directies niet voor te zeggen hoe ze het probleem moeten aanpakken. We willen ook het opstellen van een aangepaste rechtspraak niet beïnvloeden.»

Afgiftekantoor 8500 Kortrijk 1
Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap
Departement Onderwijs - Redactiesecretariaat KLASSE
Koningsstraat 138 - 1000 Brussel

TJDSCHRIFT
verschijnt maandelijks (behalve in juli en augustus)

klasse

KUNST MET KLASSE

Kent u de weg in één van de grootste en mooiste musea van het land? Een koud kunstje. Wij houden voor u twee weekends lang de beste gidsen klaar om u gratis rond te leiden langs de grootste kunstschaten van de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten in Brussel. U ziet wat u niet ziet. Rubens, Rembrandt, Magritte, Ensor,... U maakt de rondleiding mee zoals uw leerlingen die ook kunnen krijgen: van basis- tot hoger onderwijs. Er valt zoveel te ontdekken en oefening baart kunst. De uitnodiging geldt voor duizend lezers van KLASSE én een collega of hun partner. Bovendien geeft de NMBS (zat u nu maar in de trein!) in het weekend een stevige korting voor wie de auto thuis laat. Stuur snel de bon in op p. 16. Hebben is hebben, maar krijgen is de kunst.

België - Belgique
PB
8500 KORTRIJK 1
4
281